

**ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
VADYBOS KATEDRA**

Viktorija MIZGERIENĖ

**SAVIVALDOS INSTITUCIJŲ IR NEVYRIAUSYBINIŲ
ORGANIZACIJŲ BENDRADARBIAVIMO YPATUMAI**

Magistro darbas

Šiauliai, 2009 m.

**ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
VADYBOS KATEDRA**

Viktorija MIZGERIENĖ

**SAVIVALDOS INSTITUCIJŲ IR NEVYRIAUSYBINIŲ
ORGANIZACIJŲ BENDRADARBIAVIMO YPATUMAI**

**Magistro darbas
Socialiniai mokslai, vadyba ir viešasis administravimas (03S1)**

Magistro darbo autorius Viktorija Mizgerienė

Vadovas doc. Alfredas Lankauskas

Recenzentas

(pareigos, vardas, pavardė, parašas)

**ŠIAULIŲ UNIVERSITETO
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETO
VADYBOS KATEDRA**

**MAGISTRO DARBO
VADOVO ATSLIEPIMAS**

Šiauliai, 2009-.....-.....

Studento vardas, pavardė

Magistro darbo tema

Magistro darbo aktualumas ir problemos naujumas

Studento darbo savarankiškumas

Studento darbo sistemingumas ir reglamente numatytų terminų laikymasis

Magistro darbo kokybė (privalumai ir trūkumai)

Praktinis magistro darbo reikšmingumas

Magistro darbo informavimo kokybė

Išvados apie magistro darbo reikalavimų atitikimą ir galimybę viešai ginti

Magistro darbo įvertinimas

Magistro darbo vadovas

(parašas, pareigos, vardas, pavardė)

**ŠIAULIŲ UNIVERSITETO
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETO
VADYBOS KATEDRA
MAGISTRO DARBO RECENZIJĄ**

Šiauliai, 2009-.....-.....

Magistro darbo autorius

Darbo tema

Recenzentas

1. Tyrimo problematikos ir aktualumo pagrįstumas

.....

2. Temos ir problematikos atitiktis darbo turiniui ir studijų kryptčiai

.....

3. Tyrimo tikslo realizavimo lygis

.....

4. Tyrimo objekto identifikavimas ir tyrimo metodų taikymo kokybė

.....

5. Teorinių šaltinių analizės kokybė

.....

6. Tyrimo rezultatų pagrįstumo lygis

.....

7. Rezultatų naujumas, jų teorinis ir praktinis reikšmingumas

.....

8. Išvadų pagrįstumas, rezultatų, siūlymų, prognozių logiškumas

.....

9. Stilius ir kalbos taisyklingumas

.....

10. Mokslinių šaltinių, dokumentų, statistinių duomenų panaudojimas

.....

11. Darbo techninis įforminimas

.....

12. Recenzento suformuluoti klausimai darbo gynimui

.....

13. Galutinė recenzento išvada, įvertinimas pažymiu

.....

Baigiamojo darbo recenzentas

.....

(pareigos, parašas, vardas, pavardė)

SANTRAUKA

Viktorija Mizgerienė

Savivaldos institucijų ir nevyriausybinių organizacijų bendradarbiavimo ypatumai

Magistro darbo tikslas ištirti vietos savivaldos institucijų ir nevyriausybinių organizacijų bendradarbiavimo bei finansavimo galimybes. Šio darbo objektas - Šiaulių miesto nevyriausybinių organizacijų atstovų, vietos savivaldos institucijų darbuotojų ir Šiaulių miesto gyventojų apklausa. Darbo tikslui įgyvendinti buvo iškelti tokie uždaviniai: išanalizuoti mokslinę literatūrą nevyriausybinių organizacijų klausimu; atskleisti nevyriausybinių organizacijų vaidmenį viešajame gyvenime; išanalizuoti teorinius savivaldybių ir nevyriausybinių organizacijų bendradarbiavimo aspektus; išanalizuoti nevyriausybinių organizacijų siekius, lūkesčius, tikslus Šiaulių mieste; atlikti Šiaulių nevyriausybinių organizacijų ir vietos savivaldos institucijų darbuotojų anketinę apklausą; apklausti žodžiu Šiaulių miesto gyventojus apie nevyriausybinių organizacijų vykdomą veiklą gimtajame mieste. Pagrindiniai tyrimo metodai: mokslinės literatūros analizė; anketinė anoniminė apklausa; atsitiktinė gyventojų apklausa; sisteminė ir lyginamoji duomenų analizė. Pagrindinės tyrimo hipotezės: nevyriausybinių organizacijos yra nepatenkintos bendradarbiavimo galimybėmis su vietos valdžios institucijomis; finansavimo ir rėmimo šaltiniai nevyriausybiniams organizacijoms yra labai menki; nevyriausybinių organizacijų vykdomai veiklai neskiriama nuolatinė finansinė parama. Atlikus tyrimus paaiškėjo, kad daugelis Šiaulių miesto vietos savivaldos institucijų darbuotojų yra visiškai nesuję NVO vykdoma veikla Šiaulių mieste. Be to, nevyriausybinių organizacijų atstovai konkrečiau pateikia pasiūlymus dėl geresnio bendradarbiavimo galimybių ieškojimo negu Šiaulių miesto vietos savivaldos institucijų darbuotojai. Apklausus Šiaulių miesto gyventojus pasirodė, kad dauguma apklaustųjų apamai nežino, kad Šiaulių mieste yra veikiančių nevyriausybinių organizacijų. Magistro darbas baigiamas išvadomis ir rekomendacijomis.

SUMMARY

Viktorija Mizgerienė

Collaboration peculiarities of local government institutions and non-governmental organizations

The aim of this master's work is to explore collaboration and sponsorship peculiarities of local government and non-governmental organizations. The object of this work – survey of non-governmental organizations members, local government's institution employees and inhabitants of Šiauliai city. To realize the aim of this master's work were set out such goals as to analyze theoretical collaboration aspects of local government and non-governmental organizations; to reveal the role of non-governmental organizations in public life; to find out objectives and expectations of non-governmental organizations in Šiauliai city; to accomplish a questionnaire survey of non-governmental members and local government's employees of Šiauliai city; to examine verbally inhabitants of Šiauliai city about non-governmental organizations performing activities in their home town. The main research methods are: the analysis of nonfiction literature; the anonymous questionnaire survey; the accidental inhabitant survey; the comparative and classified data analyses. The basic research hypotheses are: the non-governmental organizations are not satisfied with the collaboration possibilities of local government; sponsorship sources of non-governmental organizations are very little; non-governmental organizations are not giving permanent financial support.

While accomplished researches it emerged that employees of local government are little acquainted with non-governmental organizations performing activities. Otherwise, the members of non-governmental organizations preferably formulates the aims of better collaboration with local government institutions. While questioned the inhabitants of Šiauliai city it emerged that the majority of them do not know anything about non-governmental organizations and their performing activities. The master's work ends in conclusions and recommendations.

TURINYS

IVADAS.....	2
1.NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ VAIDMUO VIEŠAJAME GYVENIME.....	6
Nevyriausybinių organizacijų samprata.....	6
Nevyriausybinių organizacijų funkcijos.....	8
Nevyriausybinių organizacijų vaidmuo visuomenėje.....	10
Nevyriausybinių organizacijų santykis su valdžia ir rinka.....	13
Europos Sąjungos institucijų ir nevyriausybinių organizacijų ryšiai.....	15
Nevyriausybinių organizacijų sistema Lietuvoje.....	18
1.6.1. Visuomeninės organizacijos.....	18
1.6.2. Asociacijos.....	19
1.6.3. Labdaros ir paramos fondai.....	20
1.6.4. Viešosios įstaigos.....	22
1.6.5. Specifinės organizacijos.....	23
2. NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ BENDRADARBIAVIMAS SU VIETOS SAVIVALDOS INSTITUCIJOMIS.....	25
2.1. Esminiai nevyriausybinių organizacijų ir savivaldybių bendradarbiavimo principai.....	25
2.2. Nevyriausybinių organizacijų ir savivaldybių bendradarbiavimo veiklos sferos.....	30
2.3. Nevyriausybinių organizacijų ir savivaldybių bendradarbiavimas Lietuvoje.....	32
2.4. Šiaulių miesto savivaldybės bendradarbiavimas su nevyriausybinių organizacijomis.....	35
2.5. Europos vietos savivaldos chartija.....	39
3. TEISINIS NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ VEIKLOS REGLAMENTAVIMAS..	40
3.1. Nevyriausybinių organizacijų teisinė aplinka.....	40
3.1.1. Politinės veiklos draudimas.....	43
3.1.2. Lobistinės veiklos reglamentavimas.....	44
3.2. Ne pelno organizacijų valdymas ir struktūros problemos.....	45
4. NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ PARAMA IR FINANSAVIMAS.....	46
5. NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ IR VIETOS SAVIVALDOS INSTITUCIJŲ BENDRADARBIAVIMO EMPIRINIS TYRIMAS.....	48
5.1. Tyrimo eiga, imtis ir metodikos charakteristika.....	48
5.2. Nevyriausybinių organizacijų narių anketinės apklausos duomenų analizė.....	48
5.3. Savivaldybės darbuotojų anketinės apklausos duomenų analizė.....	57
5.4. Interviu duomenų apie nevyriausybinių organizacijų veiklą analizė.....	62
6. IŠVADOS.....	64
7. REKOMENDACIJOS.....	65
8. LITERATŪRA.....	66
9. PRIEDAS 1.....	73
10. PRIEDAS 2.....	75
11. PRIEDAS 3.....	77
12. PRIEDAS 4.....	86
13. PRIEDAS 5.....	90

IVADAS

Problema. Nevyriausybinių organizacijų (NVO) atsiradimo istorija prasidėjo 1991 m., Lietuvai atgavus nepriklausomybę ir prasidėjus masiniam ne pelno organizacijų kūrimosi procesui. 1995 m. buvo išleistas pirmasis Visuomeninių organizacijų įstatymas, kuriuo vadovaujantis kūrėsi nevyriausybinių organizacijų. Nevyriausybinių organizacijų kuriasi piliečių iniciatyva ir tvarkosi savivaldos pagrindais. Dauguma nevyriausybių organizacijų stengiasi būti nepriklausomos nuo valdžios, kritiškai vertina valdžios politiką įvairiose srityse, kelia savo reikalavimus, teikia pasiūlymus įvairioms problemoms spręsti. Visuomeninių organizacijų kompetencija, visuomenės tikslų ir veiklos palaikymas, finansinis pajėgumas ir reali įtaka valdžiai rodo demokratijos lygį valstybėje. Nevyriausybių organizacijų interesų ir veiklos rūšių spektras labai platus, todėl dažnai nevyriausybinių organizacijų mato problemas ir ieško būdų jas spręsti tose srityse, kurių nepajėgia aprępti valdžios institucijos. Todėl NVO dažnai vadinamos trečiuoju valstybės sektoriumi.

Lietuvoje NVO priskiriamos visuomeninės organizacijos, viešosios įstaigos, nekomercinės organizacijos, asociacijos, labdaros-paramos fondai. Vyraujanti nevyriausybių organizacijų forma yra visuomeninės organizacijos. Tai daugiausia klubai, draugijos, asociacijos, federacijos, sąjungos, fondai, bendrijos, brolijos. Šio tipo organizacijose dažniausiai nedirba samdomi darbuotojai, o tik savanoriai. Populiariausios yra sporto, kultūros, jaunimo, tradicinės religinės, bendraminčių organizacijos.

Tačiau visuomenėje nėra pakankamai suvokiami NVO tikslai, jų veiklos principai. Vyrauja stereotipiška nuostata, kad NVO dalina labdarą, organizuoja renginius. Manoma, kad NVO pavaldžios savivaldybėms ir ministerijoms, tai yra valstybiniam sektoriui. Toks požiūris į NVO visuomenėje atsiranda dėl nepakankamo informacijos pateikimo apie NVO. Akivaizdu, jog informacijos trūkumas apriboja galimybes gyventojams domėtis NVO veikla.

Kita problema – mažas NVO dalyvių skaičius. Pagrindinės priežastys, trukdančios aktyviau dalyvauti NVO veikloje, - laiko ir noro trūkumas. Patraukliausiomis NVO veiklos sritimis bendruomenių nariai laiko jaunimo veiklą, sportą ir turizmą, švietimą, sveikatą, kultūrą, aplinkosaugą ir pilietines iniciatyvas. Didžiausia problema yra tai, kad nepakankamai aktyviai veikdamos, skirdamos mažai dėmesio viešiesiems ryšiams (pagrindė organizacijos įvaizdžio formavimui), savo teikiamų paslaugų populiarinimui, bendradarbiavimui su žiniasklaida, darbui su visuomene bei verslo sektoriumi, NVO nesugeba išnaudoti esamos palankios situacijos ir rasti bei išnaudoti bendradarbiavimo galimybes su verslo sektoriumi. Nevyriausybių organizacijų veiklą taip pat riboja nemažai biurokratinių sunkumų. Tokių organizacijų veiklą reglamentuoja daugybė įstatymų, kurie turėtų būti suderinti. Nevyriausybių organizacijų veiklą riboja ūkinės veiklos

suvaržymai, mokestinės problemos, teisiniai paramos nuostatų trūkumai ir kiti biurokratiniai apribojimai.

Aktualumas. Pilietinė visuomenė nebus stipri, jei savo šaknimis nesiels vietos bendruomenių. Nevyriausybinių darinių tinklas turi apimti visą respubliką, neaplenkinat mažiausių miestelių, o ne koncentruotis didmiesčiuose. Tačiau tokioms piliečių iniciatyvoms palaikyti ir sutvirtinti reikia lėšų. Svarbūs potencialūs paramos šaltiniai ir yra vietos valdžios planingai skiriamos lėšos. Svarbiausia yra pasiekti, kad savivaldybės ne tik nemokamai skirtų patalpas nevyriausybinėms organizacijos, bet ir apmokėtų komunalines paslaugas, išlaikytų nevyriausybinių organizacijų administraciją, daugiau skirtų lėšų nevyriausybinių organizacijų pateiktiems projektams. Būtina pabrėžti, kad per nevyriausybines organizacijas piliečiai gali organizuotai atstovauti visuomenės interesams ir lūkesčiams bei daryti įtaką priimant sprendimus. Demokratija gyvuos, jei dauguma piliečių jausis turį sąlygas ir galimybes aktyviai dalyvauti visuomenės gyvenime.

Lietuvoje NVO yra gana naujas reiškiny, todėl kalbėti apie jau susiformavusią jų vietą visuomenėje dar anksti. Sovietinėje sistemoje egzistavo tik vienas – valstybinis sektorius. Visuomeninės organizacijos turėjo aiškia vadovaujančią organizaciją – komunistų partiją, kuri buvo visiškai susiliejęsi su valstybės struktūromis.

Žlugus socialistinei sistemai, pradėjo kurtis ne pelno organizacijos, o senosios visuomeninės organizacijos išnyko arba pakeitė savo funkcijas. Šiuo metu jau turime situaciją, kai NVO sektorius tampa konkurentas tiek valstybiniam, tiek pelno siekiančiam sektoriui. Būtent iš valdžios institucijų nevalstybinės ne pelno organizacijos yra pajėgios perimti daugelio funkcijų (socialinės apsaugos, sporto veiklos organizavimo, kultūros projektų finansavimo, švietimo, mokslo tyrimų, nusikaltimų prevencijos ir t.t.) vykdymą ir čia atsiskleidžia galima NVO socialinė reikšmė.

Todėl norint išsiaiškinti NVO atliekamą vaidmenį visuomenėje ir atskleisti vietos savivaldos institucijų bei nevyriausybinių organizacijų bendradarbiavimo galimybes ir barjerus, išanalizuoti nevyriausybinių organizacijų finansavimo ir rėmimo šaltinius, nevyriausybinių organizacijų atstovų bei vietos savivaldos institucijų darbuotojų požiūriu, šio darbo autorei teko apklausti Šiaulių miesto nevyriausybinių organizacijų atstovus, Šiaulių miesto gyventojus bei Šiaulių miesto Savivaldybės darbuotojus dirbančius su Šiaulių miesto nevyriausybėmis organizacijomis. Šiam tikslui pasiekti autorei reikėjo surinkti bei išanalizuoti mokslinę literatūrą apie nevyriausybinių organizacijų vykdomą veiklą bei bendradarbiavimo galimybes ir barjerus su vietos savivaldos institucijomis. Sukurti dvi anketas: vieną NVO atstovams, kitą Šiaulių miesto savivaldybės darbuotojams. Be to, žodžiu apklausti Šiaulių miesto gyventojus apie nevyriausybinių organizacijų vykdomą veiklą Šiaulių mieste. Gautus tyrimo duomenis išanalizuoti ir susisteminti.

Tyrimo hipotezės:

- Nevyriausybinių organizacijų yra nepatenkintos bendradarbiavimo galimybėmis su vietos valdžios institucijomis.
- Finansavimo ir rėmimo šaltiniai nevyriausybiniams organizacijoms yra labai menki.

Tyrimo objektas – Šiaulių miesto nevyriausybinių organizacijų atstovų, vietos savivaldos institucijų darbuotojų ir Šiaulių miesto gyventojų nuomonė apie NVO vykdomą veiklą, jų bendradarbiavimo bei finansavimo galimybes su savivaldos institucijomis.

Tikslas – ištirti Šiaulių miesto vietos savivaldos institucijų ir nevyriausybinių organizacijų bendradarbiavimo bei finansavimo galimybes ir barjerus.

Darbo tikslui įgyvendinti išskirti tokie **uždaviniai**:

- Išanalizuoti mokslinę literatūrą nevyriausybinių organizacijų klausimu.
- Atskleisti nevyriausybinių organizacijų vaidmenį viešajame gyvenime.
- Išanalizuoti teorinius bei praktinius savivaldybių ir nevyriausybinių organizacijų bendradarbiavimo ir finansavimo aspektus.
- Išanalizuoti nevyriausybinių organizacijų siekius, lūkesčius, tikslus Šiaulių mieste.
- Atlikti Šiaulių nevyriausybinių organizacijų ir vietos savivaldos institucijų darbuotojų anketinę apklausą.
- Apklausti žodžiu Šiaulių miesto gyventojus apie nevyriausybinių organizacijų vykdomą veiklą gimtajame mieste.

Metodika:

Tyrimo metodai

- Mokslinės literatūros analizė.
- Anketinė anoniminė apklausa.
- Atsitiktinė gyventojų apklausa.
- Sisteminė ir lyginamoji duomenų analizė.

Tyrimo instrumentas

Anketinė Šiaulių nevyriausybinių organizacijų atstovų (1 priedas: anketa (klausimynas) 2 lapai), Šiaulių miesto vietos savivaldos institucijų darbuotojų (2 priedas: anketa (klausimynas) 2 lapai) apklausa atlikta naudojantis anoniminėmis anketomis raštu. Anketose pateikti uždaro ir atviro tipo klausimai. Apklausa žodžiu – kokybinis tiriamasis interviu. Apklausti Šiaulių miesto gyventojai. Duomenys apdoroti naudojantis Microsoft Excel programa.

Tyrimo empirinė bazė

Apklausti 99 Šiaulių miesto nevyriausybinių organizacijų atstovai, 34 Šiaulių miesto savivaldybės darbuotojai, 40 Šiaulių miesto gyventojų.

Praktinis rezultatų reikšmingumas. Atlikus tyrimus turėtų paaiškėti NVO ir Savivaldybės bendradarbiavimo bei finansavimo galimybės. Be to, būtų išsiaiškinta, kaip Savivaldybės darbuotojai reaguoja į NVO atstovų pateiktus pasiūlymus dėl geresnio abipusio bendradarbiavimo. Galiausiai, būtų atskleista visuomenės nuomonė apie NVO vykdomą veiklą.

1. NEVYRIAUSYBINĖS ORGANIZACIJOS IR JŲ VAIDMUO VIEŠAJAME GYVENIME

1.1. Nevyriausybinės organizacijos samprata

Pastarąjį dešimtmetį Lietuvoje vykę reikšmingi socialiniai ir ekonominiai pokyčiai daro įtaką įvairioms socialinėms žmonių grupėms: žmonėms su negalia, vaikams ir jų šeimoms, pagyvenusiems bei socialinės rizikos grupių asmenims (L. Žalimienė, 2003). Ekonominės ir socialinės permainos, didelis nedarbas ir turtinė gyventojų diferenciacija neigiamai įtakojo nemažą dalį šeimų: mažėja gimstamumas, gausėja socialiai silpnų, vaikus auginančių šeimų (Socialinių paslaugų infrastruktūros plėtros 2004–2006 metų programa, 2003). Anot L. Dromantienės (2003), valstybės institucijos Lietuvoje, kaip ir kitose šalyse, vienos negali patenkinti nuolat didėjančių bei atsirandančių naujų žmogaus socialinių paslaugų poreikių. Todėl labai svarbu, sprendžiant socialines ir kitas problemas, į pagalbą pasitelkti aktyviausią visuomenės dalį – nevyriausybinės organizacijas (NVO), kurios, rodydamos iniciatyvą „iš apačios“, pirmosios nustato poreikius ir visuomenėje esančias socialines problemas, taiko naujus netradicinius jų sprendimo būdus, yra dinamiškos. Joms tenka spręsti problemas, kurioms politikai skiria nepakankamai dėmesio arba visai neskiria jokio. Pasak V. Blinkevičiūtės (2003), per 30 proc. nevyriausybinių organizacijų dirba socialinių paslaugų srityje, dar daugiau jų dirba švietimo srityje.¹

Atlikta mokslinės literatūros analizė leidžia teigti, kad vienodos nevyriausybinių organizacijų sampratos nėra. Vartojamos skirtingos sąvokos: nevyriausybinės, pelno nesiekiančios, ne pelno, visuomeninės organizacijos (I. Matonytė, A. Zdanavičius; 2002), priklausančios trečiajam sektoriui (ne pelno sektoriui). NVO vadinamos ir organizacija, ir institucija, net įvardinamos kaip juridiniai asmenys. Galima išskirti nemažai panašumų: savarankiškos, nesusijusios su vyriausybe, tarnaujančios visuomenės labui, nesiekiančios pelno.

Užsienio šalyse vartojami panašūs terminai: nevyriausybinės organizacijos, trečiasis sektorius. J. Kendall, M. Kanpp (1995) (cit. R. Courtney, 2002) teigė, kad nėra vienos teisingos nevyriausybinių organizacijų apibrėžimai. Anglijoje ir JAV labiausiai vartojamos šios sąvokos: savanoriškos ne pelno organizacijos ir savanoriškas ne pelno sektorius. Tik šios organizacijos ir sektoriai bei jų struktūra kiekvienoje šalyje yra skirtingi. Anot R. Courtney (2002), Prancūzijoje tradiciškai vartojamas terminas ne pelno asociacijos, kurios priskiriamos savanoriškam ir ne pelno sektoriui, taip pat ir kitos organizacijos, pvz., kooperatyvai, kur gaunama nauda paskirstoma jos nariams. Internacionaliniu mastu, daugiausiai Afrikoje ir Pietų Amerikoje, nevyriausybinės

¹ Gaižiūnaitė R., Adomavičienė G. Nevyriausybinių organizacijų socialinės-educacinės paslaugos šeimai. Kauno kolegija. [Žiūrėta 2009-01-17]
Prieiga per internetą: http://vddb.library.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:J.04~2006~ISSN_1822-1068.N_3.PG_19-26/DS.002.0.01.ARTIC.

organizacijos (angl. *Non Governmental Organization*) apibūdinamos kaip visuomenei naudingos, bet ne visuomeninės organizacijos.²

Šiuo metu Lietuvoje vis labiau plinta Vakaruose itin išgalėjęs terminas nevyriausybinė organizacija. Nevyriausybinė organizacija (NVO) yra laisva piliečių valia įkurta demokratinė organizacija, kuri tarnauja visuomenės ar jos grupių labui, nesiekia pelno ar tiesioginio dalyvavimo valstybės valdyme. Plačiausiai Lietuvoje žinomi tokie nevyriausybinių organizacijų tipai: visuomeninės organizacijos, asociacijos, labdaros ir paramos fondai, profesinės sąjungos, bažnyčios ir religinės organizacijos, daugelis viešųjų įstaigų.³

Pavadinimas „*nevyriausybinė organizacija*“ susiformavo, verčiant iš anglų kalbos terminą „*non governmental organization*“. Šis terminas reiškia ne tik vyriausybę kaip ministrų kabinetą, bet ir valstybinę valdžią apskritai. Nors terminas turi politologinį atspalvį, jo vartojimo sfera yra labai plati ir jis tampa populiariu kasdieninėje kalboje. Deja, kokias konkrečiai organizacijas apima šis terminas, neaišku. Būtent dėl savo neapibrėžtumo jis yra labai kritikuojamas, ypač teisininkų. Nepaisant savo neapibrėžtumo, nevyriausybinės organizacijos terminas labiausiai paplitęs tiek Lietuvoje, tiek kitose Vakarų šalyse.

Nevyriausybinė organizacija – tai taip vadinamos „trečiojo sektoriaus“ organizacijos, susijusios su skurdo mažinimu, žmogaus teisėmis ir aplinkosaugos dalykais.⁴

Termino „*nevyriausybinė organizacija*“ prasmė yra nuoroda į principinį atsiribojimą ne tik nuo valstybinių institucijų, bet ir nuo įmonių, politinių partijų, profesinių sąjungų ir religinių bendrovių. *Taigi, nors sakoma „nevyriausybinė“, omenyje turima „nepolitinė“, „nereliginė“, „ne pelno“ vienu metu.* Beje, tokia termino interpretacija yra tik viena iš galimų. Pagal kitas interpretacijas profesinės sąjungos, religinės organizacijos laikomos nevyriausybėmis organizacijomis.⁵

Gana plačiai pastaruoju metu pradėtas vartoti „*trečiojo sektoriaus*“ terminas, kuris remiasi organizacijų suskirstymo į tris sektorius koncepcija: pirmasis – valdžia, savivalda bei jų institucijos,

² Gaižiūnaitė R., Adomavičienė G. Nevyriausybinių organizacijų socialinės-educacinės paslaugos šeimai. Kauno kolegija. [Žiūrėta 2009-01-17]

Prieiga per internetą: http://vddb.library.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:J.04~2006~ISSN_1822-1068.N_3.PG_19-26/DS.002.0.01.ARTIC .

³ Urmonas A. Nevyriausybinių organizacijų sąvoka, esmė ir vieta visuomenėje. [Žiūrėta 2009-01-15]. Prieiga per internetą:

<http://www3.mruni.lt/padaliniai/FAKULTETAI/tf/atk/NVO%20lektura/Nevyriausybiniu%20organizaciju%20savoka.d>

oc

⁴ Lewis D. (2007). The management of non-governmental development organizations. London:Routledge.p.233

⁵ Urmonas A. Nevyriausybinių organizacijų sąvoka, esmė ir vieta visuomenėje.[Žiūrėta 2009-01-15]. Prieiga per internetą:

<http://www3.mruni.lt/padaliniai/FAKULTETAI/tf/atk/NVO%20lektura/Nevyriausybiniu%20organizaciju%20savoka.d>

oc

antrasis – privataus verslo subjektai, trečiasis – nevyriausybinės organizacijos. Taigi, NVO yra trečiojo sektoriaus organizacijos.

Teorijoje sumaišties įneša, ką laikyti ne pelno organizacijos pagrindiniu bruožu: pelno neskirstymo principą ar pelno nesiekimo principą. Anglų kalboje priklausomai nuo šio principo atskiriami du terminai – “non-profit organization” ir “non-for-profit organization”. Lietuvių kalboje terminai “ne pelno organizacija” ir “pelno nesiekianti organizacija” taip pat turi panašumų. Tačiau tiek lietuvių, tiek anglų kalbose šios dvi sąvokos dažniausiai suprantamos kaip sinonimai.⁶

Nors bendroji nevyriausybinių organizacijų samprata nėra suformuluota, darbe bus remiamasi šiuo nevyriausybinių organizacijų apibrėžimu: nevyriausybė organizacija – tai savanoriška, pelno nesiekianti, nepriklausoma nuo vyriausybės organizacija, atstovaujanti ir teikianti paslaugas visuomenei ir jos grupės nariams, kuri vykdo šias funkcijas: paslaugų teikimą, interesų atstovavimą, renginių organizavimą, leidinių parengimą, savitarpio pagalbą ir koordinavimą (informavimas, parama) ir veiklą įvairiose srityse (švietimo, mokslo ir profesinio tobulinimo, neformalaus ir pilietinio ugdymo, sporto, socialinės apsaugos bei darbo ir kt.).⁷

1.2. Nevyriausybinių organizacijų funkcijos

Sąvokų ir terminų gausa nepalengvina NVO supratimo, o sukelia painiavą. Kyla klausimas, kas priskiriama nevyriausybinių organizacijoms, kokios pagrindinės jų funkcijos?

Pasak V. Ilgiaus (1999), dauguma nevyriausybinių organizacijų atlieka vieną ar daugiau iš šių funkcijų: paslaugų teikimas, interesų atstovavimas arba aktyvus dalyvavimas visuomeniniuose reikaluose, savitarpio pagalba ar pagalba sau, išteklių ir koordinavimas. Nevyriausybinių organizacijų funkcijas atskleidžia ir LR nevyriausybinių organizacijų plėtros įstatymo projekte (2001) pateikiama nevyriausybinių organizacijų programa, kurią sudaro: paslaugų teikimas, renginių organizavimas, leidinių parengimas ir kita veikla įvairiose srityse.⁸

Atlikta analizė leidžia teigti, kad nevyriausybinių organizacijų funkcijos yra šios:

⁶ Urmonas A. Nevyriausybinių organizacijų sąvoka, esmė ir vieta visuomenėje. [Žiūrėta 2009-01-15]. Prieiga per internetą: <http://www3.mruni.lt/padaliniai/FAKULTETAJ/tf/atk/NVO%20lektura/Nevyriausybiniu%20organizaciju%20savoka.doc>

⁷ Gaižiūnaitė R., Adomavičienė G. Nevyriausybinių organizacijų socialinės-educacinės paslaugos šeimai. Kauno kolegija. [Žiūrėta 2009-01-17]
Prieiga per internetą: http://vddb.library.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:J.04~2006~ISSN_1822-1068.N_3.PG_19-26/DS.002.0.01.ARTIC.

⁸ Ten pat. [Žiūrėta 2009-01-17]
Prieiga per internetą: http://vddb.library.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:J.04~2006~ISSN_1822-1068.N_3.PG_19-26/DS.002.0.01.ARTIC.

- **Paslaugų teikimas.** Savo nariams arba klientams teikiamos tokios paslaugos, kaip socialinė rūpyba, sveikatos apsauga, apmokymai, informacinės paslaugos, konsultacijos bei parama;
- **Interesų atstovavimas arba aktyvus dalyvavimas visuomeniniuose reikaluose.** Čia priklauso organizacijos, kurios naudoja įvairias kampanijas, lobizmą ir kitus metodus, gindamos tam tikrą idėją ar kurios nors grupės interesus ir siekdamos pakeisti viešąją nuomonę ar politiką;
- **Savitarpio pagalba ar pagalba sau.** Organizacijos, dažniausiai suformuotos grupių asmenų, kurie turi bendrų interesų arba poreikių, siekiant suteikti savitarpio pagalbą, informaciją, paramą ir bendradarbiavimo galimybę;
- **Ištekliai ir koordinavimas.** Tai vadinamosios "tarpininkaujančios organizacijos", kurios koordinuoja viso sektoriaus arba konkrečioje srityje dirbančių organizacijų veiklą, teikia joms informaciją ir paramą. Tokios organizacijos atlieka svarbų vaidmenį, būdamos jungtimi tarp nevyriausybinių sektoriaus ir viešosios valdžios institucijų.⁹

Vertinant pagal atskirose srityse dirbančių NVO darbuotojų skaičių pagrindinės sritys yra švietimas, sveikatos apsauga, socialinė parama bei kultūra ir poilsis, o pagal savanoriškai dirbančių asmenų skaičių – poilsio organizavimas, įskaitant sportą, ir socialinė parama.¹⁰

Nemažai nevyriausybinių organizacijų dirba nacionaliniu ar net tarptautiniu mastu. Tačiau absoliuti jų dauguma veikia tam tikro regiono ar vietovės ribose. Bendrai imant, kuo siauresnė geografinė tam tikros organizacijos veiklos zona, tuo platesnis jos veiklos aspektas ir tuo sunkiau darosi atskirti vienas jos funkcijas nuo kitų. Europoje yra šimtai tūkstančių savarankiškų vietinių grupelių, kurios veikia bendruomenės, miesto kvartalo, kaimo ar nedidelio kaimų regiono mastu, siekdamos gerinti vietinės bendruomenės gyvenimo kokybę. Tokios organizacijos drauge atlieka – dažniausiai neformaliai – visas aukščiau išvardytas funkcijas: teikia paslaugas ir savitarpio pagalbą, atkreipia dėmesį į bendruomenės ar tam tikrų jos grupių poreikius, sukuria mechanizmą, kuriuo pasinaudodama bendruomenė gali perduoti valdžiai savo lūkesčius.¹¹

⁹ Ilgius, V. (1999). Nevyriausybinių organizacijų vaidmuo ir privatus NVO finansavimas. [žiūrėta 2009–01–19]. Prieiga per internetą: < http://www.nics.lt/nvo_lietuvoje.php>.

¹⁰ Šimašius R. (2003). Ne pelno organizacijų ekonominės veiklos teisinio reglamentavimo problemos. Lietuvos Teisės universitetas, Teisės institutas.

[žiūrėta 2009–01–19]. Prieiga per internetą: <http://www.teise.org/admin/docs/upload/2003%202%20Remigijus.doc>

¹¹ Ilgius, V. (1999). Nevyriausybinių organizacijų vaidmuo ir privatus NVO finansavimas. [žiūrėta 2009–01–19]. Prieiga per internetą: < http://www.nics.lt/nvo_lietuvoje.php>.

1.3. Nevyriausybinų organizacijų vaidmuo visuomenėje

Aprašant nevyriausybinų organizacijų vaidmenį visuomenėje, atsiremsime į gana universalų jų vaidmens ir reikšmės apibūdinimą ir klasifikavimą, kurį pateikia ICNL (tarptautinio ne pelno teisės centro) ekspertai. Socialinis – politinis NVO vaidmuo pasireiškia bent trimis būdais.

Pirma, NVO įgalina individus išreikšti savo nuomonę ir taip prisideda prie mechanizmo esminėms pilietinėms teisėms realizuoti sukūrimo.

Antra, NVO sukuria pliuralistinę, įvairove ir tolerancija paremtą aplinką, nes yra nukreiptos į kuo įvairiausių interesų ir požiūrių atstovavimą bei tokių interesų ir požiūrių reikšmės parodymą.

Trečia, leisdamos laisvai reikštis visiems interesams ir neversdamos šių interesų slėpti „pogrindžio“ santykiuose bei išreikšdamos šiuos interesus teisės sistemos rėmuose, NVO sukuria stabilumą ir sudaro sąlygas teisės viešpatavimui.

Ekonominė NVO reikšmė taip pat didžiulė. Visų pirma atkreiptinas dėmesys, kad NVO dažniausiai leidžia pasiekti viešais laikomus tikslus efektyviau nei tai daro valstybės institucijos, nes NVO remiasi privačia iniciatyva, sudaro sąlygas pritraukti savanorišką darbą bei paramą. Be to, paprastai pripažįstama, kad NVO tiksliau nei valstybės institucijos gali reaguoti į visuomenės poreikius.¹²

Antrasis svarbus ekonominio NVO vaidmens aspektas yra tas, kad NVO gali padėti dorotis su rinkos trūkumų (angl. *market failure*) problema. Trečiasis vaidmuo ekonominiu aspektu yra tas, kad ne pelno organizacijos (NPO) prisideda prie infrastruktūros rinkai plėtotis palaikymo.¹³

Dar vieną NVO vaidmens (svarbos) įvardinimą sutinkame Chartijos dėl nevyriausybinų organizacijų statuso Europoje projekto preambulėje: „/.../ NVO indėlis yra daromas labai įvairia veikla, pradedant nuo tarpininkavimo bendraujant atskiroms visuomenės dalims su valstybės institucijomis, teisės aktų ir viešosios politikos pakeitimų propagavimu, pagalbos teikimu tiems, kuriems jos reikia, techninių ir profesinių standartų plėtojimas, atitikimo egzistuojantiems įsipareigojimams pagal nacionalinę ar tarptautinę teisę stebėjimu, baigiant priemonių asmeniniam pasitenkinimui ir tikslams pasiekti suteikimu, bendrų interesų gynimu ir skatinimu.“¹⁴

Tačiau kalbant apie NVO reikšmės įvardinimą reikia atkreipti dėmesį į tai, bet kokie išdėstyti vaidmenys niekuomet nebus nei pilni, nei vienareikšmiai atliekami visų NVO, nes NVO

¹² Šimašius R.(2003). Ne pelno organizacijų ekonominės veiklos teisinio reglamentavimo problemos. Lietuvos Teisės universitetas, Teisės institutas.

[žiūrėta 2009–01–19]. Prieiga per internetą: <http://www.teise.org/admin/docs/upload/2003%202%20Remigijus.doc>

¹³ Ten pat. [žiūrėta 2009–01–19]. Prieiga per internetą:

<http://www.teise.org/admin/docs/upload/2003%202%20Remigijus.doc>

¹⁴ Ten pat. [žiūrėta 2009–01–19]. Prieiga per internetą:

<http://www.teise.org/admin/docs/upload/2003%202%20Remigijus.doc>

atspindi individų lūkesčius, kurie kiekvienoje visuomenėje gali būti ir yra labai skirtingi ar net prieštaringi. Taigi, NVO vaidmuo netelpa į baigtinę klasifikaciją. Pačios NVO yra įrankis vis naujoms išskylančioms individų problemoms spręsti. Bet kokia galimų NVO vaidmenų apžvalga tegali turėti prognostinį pobūdį ir jokių būdu negali tapti normatyviu reikalavimu atlikti būtent šiuos, o ne kitus vaidmenis, nes tai prieštarautų pačiai NVO esmei¹⁵.

Nevyriausybės organizacijos efektyviai gali veikti labai įvairiose srityse, tačiau visuomenėje yra tam tikros išankstinės nuostatos, kuo pirmiausia turėtų užsiimti ne pelno organizacijos. Pavyzdžiui, Lietuvos žmonės mano, kad efektyviausiai nevyriausybės organizacijos galėtų padėti žmonėms su negalia, pagerinti pensininkų gyvenimo sąlygas, veikti gamtosaugos srityje, tačiau nurodomos ir kitos tradicinės ne pelno organizacijų veiklos sritys.¹⁶

Nors ir neturėdamos labai svarbaus veiklos bei investavimo „variklio“ - materialinių paskatų (arba jų buvimo žymiai mažesniu mastu), nevyriausybės organizacijos turi keletą labai svarbių „prigimtinių“, o ne įstatymais sukurtų privalumų, lyginant su pelno siekiančiais subjektais:

1) galimybė panaudoti neapmokamą (savanorišką) darbą. Kaip rodo praktika, žmonės yra linkę skirti savo laisvalaikį darbui nevyriausybėse organizacijose), o tyrimai Vakarų visuomenėse rodo, jog apie 28 procentus gyventojų skiria savo laiko neapmokamam darbui NVO (neįtraukiant religinių organizacijų);

2) galimybė gauti neatlygintą, o dažnai ir neapmokestinamą, paramą. Ne pelno organizacijos, kurių tikslas nėra asmeninė materialinė nauda, priešingai nei įmonės, kurios siekia pelno, gali tikėtis gauti paramą iš tų, kuriems atrodo priimtini ne pelno organizacijos tikslai. Žinoma, būtina pastebėti, kad ne pelno organizacijos lygiai dėl tų pačių priežasčių negali pritraukti investicijų, nes žmonės nori, kad jų sukaupti pinigai atneštų jiems materialinę grąžą;

3) papildomi stimulai vartotojams naudotis ne pelno organizacijų paslaugomis ar pirkti jų prekes. Žmonės dažnai jaučiasi geriau, jei nors ir tą patį ar prastesnės kokybės daiktą už tą pačią ar net didesnę kainą įsigyja iš ne pelno organizacijos. Taip susidaro išpūdis, kad sumokėti pinigai, vietoje to, kad atitektų verslininkui, atiteks kitiems, labiau šių lėšų reikalingiems asmenims ar projektams;

4) žmonės renkasi ne įmones, o ne pelno organizacijas – savotiškus klubus savo laisvalaikiui praleisti ar kitai veiklai organizuoti todėl, kad nori, jog kartu su jais šios veiklos metu būtų tik tokie

¹⁵ Šimašius R.(2003). Ne pelno organizacijų ekonominės veiklos teisinio reglamentavimo problemos. Lietuvos Teisės universitetas, Teisės institutas. [žiūrėta 2009–01–19]. Prieiga per internetą: <http://www.teise.org/admin/docs/upload/2003%202%20Remigijus.doc>

¹⁶ Savickis U. Bendradarbiavimas su nevyriausybėmis organizacijomis siekiant fondų paramos. [žiūrėta 2009–02–19]. Prieiga per internetą: <http://www.irs.ktu.lt/old/Eurokontaktai/Bendradarbiavimas%20su%20NVO.doc>

žmonės, kurios jie norėtų matyti. Klubo atveju yra galima priimti arba nepriimti į klubą, tuo tarpu įmonė aptarnautų visus klientus.¹⁷

NVO yra novatoriškos, nustato naujus poreikius ir eksperimentuoja, ieškodamos geriausių jų tenkinimo būdų. Tuo būdu savanoriškos organizacijos ir fondai kaip anksčiau, taip ir dabar ne tik sukuria palankią dirvą, sudaro tam tikrą „genų saugyklą“, iš kurios ilgainiui išauga naujos socialinės ir kitų sričių strategijos, bet ir palaiko politinį, socialinį ir intelektualinį klimatą, kuriame pokyčiai tampa pageidautini platesniu mastu.¹⁸

Nepaisant svarbaus NVO veiklos bruožo – materialinių paskatų nebuvimo, nevyriausybines organizacijos turi prigimtinių, o ne įstatymais sukurtų privalumų, lyginant su pelno siekiančiais subjektais: galimybė panaudoti neapmokamą darbą; galimybė gauti nemokamą paramą; papildomi stimulai vartotojams naudotis NVO paslaugomis ar pirkti jų prekes. Vien šie privalumai yra pakankama paskata burtis į nevyriausybines organizacijas ir steigti jas, ką rodo ir Lietuvos bei kitų valstybių praktika.¹⁹

Pastaraisiais metais vykę procesai išryškino šias stipriąsias Lietuvos NVO puses:

- ryškėja struktūros, skatinančios NVO bendradarbiavimą (regioniniai informacijos ir paramos centrai, skėtinės organizacijos, sąjungos);
- augančios NVO veiklų apimtys atspindi vis stiprėjančią jų jėgą;
- galimybės plėtoti patirtį ir žinias buvimas;
- gilėjantys ryšiai su tarptautinėmis organizacijomis;
- pastebima padidėjusi NVO įtaka priimant reikšmingus organizacijoms sprendimus;
- kartu su valstybinėmis organizacijomis teikia visuomenei daug papildomų paslaugų;
- savanoriško darbo naudojimas;
- neformalios struktūros ir organizacijos veiklos lankstumas;
- galimybė pasireikšti organizacijų įvairovei;
- įtakojama demokratijos plėtra, skatinamas bendruomeniškumas.²⁰

Nevyriausybinių organizacijų – tai taip vadinamos „trečiojo sektoriaus“ organizacijos, susijusios su skurdo mažinimu, žmogaus teisėmis ir aplinkosaugos dalykais.²¹

¹⁷ Šimašius R. (2003). Ne pelno organizacijų ekonominės veiklos teisinio reglamentavimo problemos. Lietuvos Teisės universitetas, Teisės institutas.

[žiūrėta 2009–01–19]. Prieiga per internetą: <http://www.teise.org/admin/docs/upload/2003%20%20Remigijus.doc>

¹⁸ Ilgius, V. (1999). Nevyriausybinių organizacijų vaidmuo ir privatus NVO finansavimas. [žiūrėta 2009–01–19].

Prieiga per internetą: < http://www.nics.lt/nvo_lietuvoje.php >.

¹⁹ Urmonas A. Nevyriausybinių organizacijų sąvoka, esmė ir vieta visuomenėje. [žiūrėta 2009–01–19]. Prieiga per internetą:

<http://www3.mruni.lt/padaliniai/FAKULTETAJ/tf/atk/NVO%20lektura/Nevyriausybinu%20organizaciju%20savoka.doc>

²⁰ Savickis U. Bendradarbiavimas su nevyriausybėmis organizacijomis siekiant fondų paramos. [žiūrėta 2009–02–19]. Prieiga per internetą: <http://www.irs.ktu.lt/old/Eurokontaktai/Bendradarbiavimas%20su%20NVO.doc>

Remigijus Šimašius, atkreipia dėmesį, kad ir Lietuvoje ne pelno organizacijos (NPO) visuomenėje vaidina labai įvairius vaidmenis: socialinius ir ekonominius, viešus ir privačius.

Socialinis-politinis nevyriausybinų organizacijų vaidmuo pasireiškia bent trimis būdais. Pirmą, nevyriausybines organizacijos leidžia individams išreikšti savo nuomonę. Antra, nevyriausybines organizacijos sukuria pliuralistinę, įvairove ir tolerancija pagrįstą aplinką. Trečia, nevyriausybines organizacijos sukuria stabilumą ir sudaro sąlygas viešpatauti teisei.²²

Autoriaus nuomone, ekonominė ne pelno organizacijų reikšmė taip pat didžiulė. Nevyriausybines organizacijos tiksliau nei valstybės institucijos gali reaguoti į visuomenės poreikius. Taip pat, ne pelno organizacijos gali padėti įveikti rinkos trūkumų problemą. Nevyriausybines organizacijos prisideda prie infrastruktūros rinkai plėtoti palaikymo.²³

Pasak, V. Baršauskienės, nevyriausybinių organizacijų veikla yra kolektyviniai veiksmai, kurie reikalauja telktis, derinti interesus, orientuotis į viešąsias gėrybes. Tokių organizacijų veikla yra orientuota į įvairias socialines ir kultūrinės sritis: sveikatos, vaikų, jaunimo ir vyresnio amžiaus žmonių, kultūros ir meno, sporto, ekologijos, švietimo ir mokslo, lygių galimybių, žmogaus teisių apsaugos, bendruomenių telkimo ir kt.²⁴

3 priede pateiktas Vilniaus, Kauno, Klaipėdos bei Europos ne pelno organizacijų ir Šiaulių nevyriausybinių organizacijų konfederacijos narių sąrašas, geriausiai atstovaujančių savo bendruomenių bei jungiančių narių interesus jaunimo, sveikatos, švietimo, sporto, kultūros ir meno srityse.

1.4. Nevyriausybinių organizacijų santykis su valdžia ir rinka

Anot I. Matonytės (2002), nevyriausybines organizacijos ir jų veikla dažnai išreiškiama trikampių modeliu *valstybė – rinka – pilietinė visuomenė*, kurios vienu elementu yra nevyriausybines organizacijos (žiūrėti 1 pav.). Šis modelis apima tokius elementus kaip:

- nevyriausybinių organizacijų veiklos teisinis reglamentavimas;
- interesų grupės ir lobistinė veikla;
- parama labdara (lėšų pritraukimas);

²¹ Urmonas A. Nevyriausybinių organizacijų sąvoka, esmė ir vieta visuomenėje. [žiūrėta 2009–01–19]. Prieiga per internetą:

<http://www3.mruni.lt/padaliniai/FAKULTETAI/tf/atk/NVO%20lektura/Nevyriausybiniu%20organizaciju%20savoka.doc>

²² Šimašius R. (2007). Ne pelno organizacijos: prigimtis ir reglamentavimas. Vilnius: Eugrimas. p. 28

²³ Ten pat. p. 29

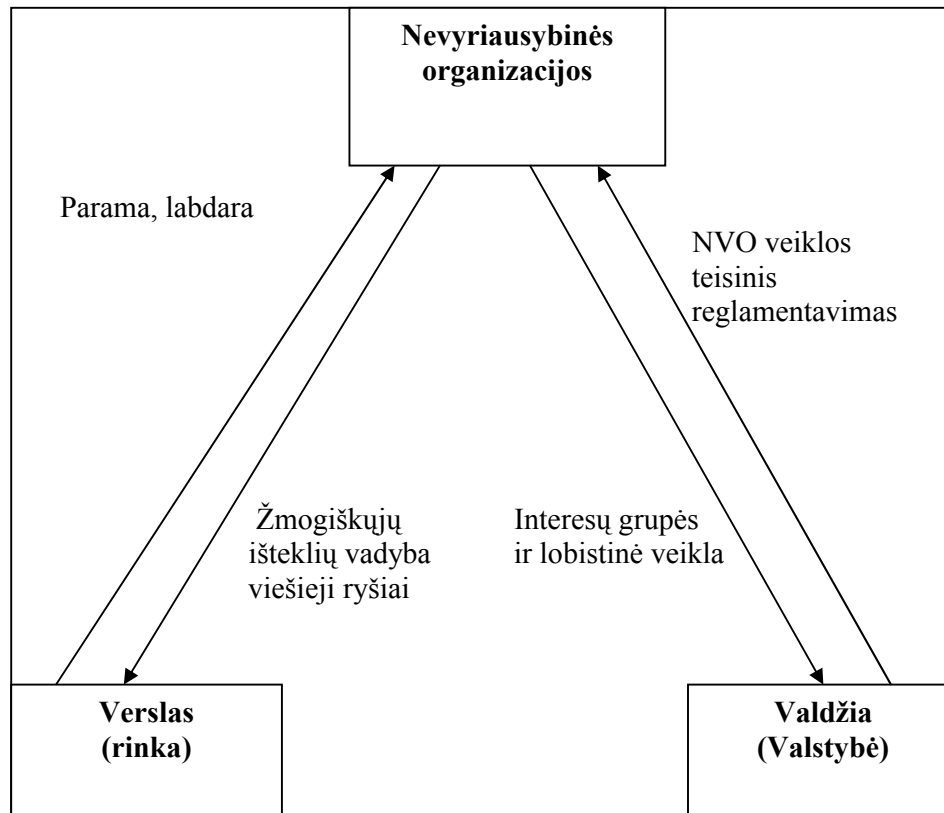
²⁴ Baršauskienė V., Butkevičienė E., Vaidelytė E. (2008). Nevyriausybinių organizacijų veikla. Kaunas: Kauno technologijos universitetas. p. 17

- žmogiškųjų išteklių vadyba, viešieji ryšiai²⁵

Analizuodama nevyriausybių organizacijų veiklą, I. Matonytė (2004) išskiria du pagrindinius aspektus:

- nevyriausybių organizacijų santykius su valdžia (valstybe);
- nevyriausybių organizacijų santykius su verslu (rinka).

Nevyriausybių organizacijų santykius su verslu (rinka) ir valdžia (valstybe) I. Matonytė grafiškai vaizduoja taip:

1 pav. Nevyriausybių organizacijų santykis su verslu (rinka) ir valdžia (valstybe).²⁶

Mokslinėje literatūroje (Dichter, 1999, Salamon, 1997 ir kiti) pabrėžiama, kad nevyriausybių organizacijų veikla priklauso nuo šalies, kurioje jos veikia, specifikos, t.y. teisinės bazės, kuri apsprendžia, kaip nevyriausybių organizacijų steigimą, jų veiklą ir finansavimo šaltinius.²⁷

²⁵ Baršauskienė V., Butkevičienė E., Vaidelytė E. (2008). Nevyriausybių organizacijų veikla. Kaunas: Kauno technologijos universitetas. p. 17

²⁶ Ten pat. p. 18

²⁷ Ten pat. p. 18

1.5. Europos Sąjungos institucijų ir nevyriausybinių organizacijų ryšiai

Europos Sąjungos (ES) institucijos glaudžiai bendradarbiauja su NVO. Šiam tikslui Europos Sąjungos Komitetas išleido Komunikatą²⁸ dėl savanoriškų organizacijų ir fondų vaidmens skatinimo. Europoje. NVO aktyviai dalyvauja tyrimuose, kurie finansuojami iš ES 5-osios Rėminės programos. Europos parlamentas taip pat plačiai remiasi NVO tam, kad gautų informaciją visų pirma apie tokias sritis, kaip socialinė politika, pagalba ir plėtra. Komunikatas pabrėžia didelį NVO vaidmenį ES valstybių narių ekonomikos plėtroje.

Vokietijoje, pavyzdžiui, NVO įdarbina 3,7 proc. darbininkų ir 10 proc. darbuotojų paslaugų sektoriuje. Prancūzijoje pelno nesiekiančios organizacijos valdo 80 proc. Visų sporto klubų. Jungtinėje Karalystėje 100 proc. koledžų ir 22 proc. Pradinių ir elementarių mokyklų yra pelno nesiekiančios organizacijos.²⁹

Komunikatas išskiria šias bendras organizacijų savybes:

- Jos skiriasi nuo neformalių ar susibūrusių tam tikra proga visuomeninių ar šeiminių grupių tuo, kad turi tam tikrą formalų ar institucinį statusą;
- Jos nesiekia pelno, o jei toks atsiranda jos nepaskirsto nariams;
- Jos nepriklauso nuo vyriausybės ar kokios kitos viešosios valdžios;
- Jos veikia savanoriškai;
- Jos aktyviai reiškiasi visuomenėje ir veikia visuomenės gerovės tikslais.

Pasak V. Vadapalo, Komunikatas pateikia šią savanoriškų organizacijų ir fondų, veikiančių Europos Sąjungoje, klasifikaciją:

- Organizacijos ir fondai, teikiantys savo nariams ar kitiems asmenims paslaugas ar pagalbą socialinėje, sveikatos apsaugos, mokymo, informacijos, konsultacijų srityse;
- Šalininkų organizacijos ir fondai, rengiantys kampanijas, vykdančios lobizmą, agituojantys už tam tikrą reikalą ar siekiantys pakeisti visuomenės požiūrį ar viešą politiką;
- Savitarpio pagalbos organizacijos ir fondai, sukurti asmenų, turinčių bendrų interesų teikti savitarpio pagalbą, informaciją;
- Organizacijos ir fondai, veikiantys kaip tarpininkai ir koordinatoriai, atstovaujantys tam tikrai sričiai santykiuose su viešąja valdžia³⁰.

²⁸ ES Komisijos Komunikatas – Bendrijos laikinoji valstybės pagalbos priemonių sistema siekiant padidinti galimybes gauti finansavimą dabartinės finansų ir ekonomikos krizės sąlygomis. [žiūrėta 2009-02-02]. Prieiga per internetą: <http://www.google.lt/search?hl=lt&q=es+komisijos+komunikatas&btnG=Google+Paie%C5%A1ka&meta=&aq=f&oq=>

²⁹ Vadapalas V. (2001). Nevyriausybinių organizacijų tarptautinėje ir Europos Sąjungos teisėje. Vilnius: Eugrimas. p.

59

³⁰ Ten pat. p. 60

Anot V. Vadapalo, Europos Sąjungos ryšių su NVO intensyvėjimas daugeliu atvejų susijęs su paties NVO sektoriaus augimu bei plėtra valstybėse Europos Sąjungos narėse. Todėl ES strategijoje bei politikoje tikimasi, kad NVO vaidins didesnę vaidmenį ne tik gerinant piliečių gyvenimo sąlygas Sąjungoje, taip pat ir didinant užimtumą bei skatinant ekonominį augimą.³¹

Bendradarbiavimas su ES institucijomis tiek NVO, tiek ir Lietuvai teikia konkrečios naudos.

Tai ir:

- Dalyvavimas tarptautiniuose formatuose (CONCORD³² darbo grupių veikloje; TRIALOG³³ ir kt. tarptautinių NVO platformų veikloje; Europos Komisija (EK), NVO komitete);
- Dalyvavimas Jungtinių Tautų (JT) ir ES viešuosiuose pirkimuose;
- Dalyvavimas sprendimų priėmimo procese bei paramos teikimo programavime;
- Dokumentų projektų analizavimas ir pasiūlymų teikimas valstybės institucijoms, Europos Komisijai;
- Įsitraukimas į projektų įgyvendinimą trečiosiose šalyse (Užsienio reikalų ministerija (URM) skelbia kvietimus teikti paraiškas projektų įgyvendinimui prioritetinėse šalyse);
- Bendri projektai su užsienio NVO platformomis;
- Administracinių gebėjimų stiprinimas.
- Visuomenės švietimas;
- Visuomenės supažindinimas su vystomuoju bendradarbiavimu bei supratimo apie vystomojo bendradarbiavimo politika (VBP)³⁴ tikslus bei naudą didinimas;
- Informavimas apie JT ir ES vystomojo bendradarbiavimo politiką; finansavimo galimybes NVO sektoriui.³⁵

³¹ Vadapalas V. (2001). Nevyriausybinės organizacijos tarptautinėje ir Europos Sąjungos teisėje. Vilnius: Eugrimas. p. 64

³² CONCORD – tai konfederacija atskirų šalių nacionalinių platformų ir organizacijų tinklų, kurie vykdo humanitarinės pagalbos ir vystymo veiklą. [žiūrėta 2009–02–03]. Prieiga per internetą: <http://www.bernardinai.lt/index.php?url=articles/49770>

³³ TRIALOG - nevyriausybinių organizacijų platforma išsiplėtusioje Europos Sąjungoje. [žiūrėta 2009–02–03]. Prieiga per internetą: <http://lkd.kolping.lt/trialog.php>

³⁴ VBP - sudėtinė užsienio politikos dalis, kuria siekiama prisidėti prie skurdo mažinimo, saugumo, stabilumo ir ekonominio gerbūvio pasaulyje kūrimo. [žiūrėta 2009–02–03]. Prieiga per internetą: http://209.85.129.132/search?q=cache:4ypTsw5TyUsJ:www.ngo.lt/forum9/lt/docs/speeches/Irena_Urbutyte.ppt+%E2%80%A2+Visuomen%C4%97s+supa%C5%BEindinimas+su+vystomuoju+bendradarbiavimu+bei+supratimo+apie+VBP+tikslus+bei+naud%C4%85+didinimas%3B&hl=lt&ct=clnk&cd=1&gl=lt&lr=lang_lt

³⁵ Urbutytė I. (2006). NVO partnerystės nauda valstybės institucijoms ir pačioms NVO. IX Lietuvos nevyriausybinių organizacijų forumas. I sesija. NVO atstovavimas nacionaliniame ir savivaldybių lygmenyse. Vilnius. [žiūrėta 2009-01-17]. Prieiga per internetą: http://www.ngo.lt/forum9/lt/docs/speeches/Irena_Urbutyte.ppt

Anot V. Vadapalo, Europos Sąjungos institucijos bei Europos Komisija glaudžiai bendradarbiauja su NVO. NVO suteikia Komisijai vertingą informaciją socialinės politikos, aplinkos apsaugos, pagalbos ir plėtros srityse. Šis bendradarbiavimas taip pat leidžia Komisijai užmegzti kontaktus su piliečiais, ypač su jautriausiomis visuomenės grupėmis. Atitinkamus ryšius su NVO palaiko Komisijos Išorinių santykių generalinis direktoratas, Plėtros generalinis direktoratas kartu su plėtros agentūromis ir ECHO³⁶, plėtojantys plačią humanitarinės pagalbos veiklą, Įdarbinimo, darbo rinkos ir socialinių reikalų generalinis direktoratas, Aplinkos, branduolinio saugumo ir civilinės gynybos generalinis direktoratas, kuris intensyviai dirba kartu su aplinkos apsaugos NVO.

Su NVO taip pat bendradarbiauja Pramonės politikos, prekybos, turizmo ir kooperatyvų konsultacinis komitetas. Pabrėžtina tai, kad Komisija turi jau nusistovėjusius kontaktus su NVO, kurios veikia per ES-NVO Ryšių komitetą. 90 proc. šio komiteto finansavimo lėšų sudaro Komisijos skirtos lėšos.³⁷

Pasak V. Vadapalo, NVO Europos Sąjungoje vaidina taip pat ir politinį vaidmenį, stiprinamos ES pilietybės institutą, demokratijos stiprinimą Europoje. Jos dažnai atlieka dalį funkcijų, kurias atlieka piliečių išrinkti atstovai. Tai ypač svarbu turint omenyje išryškėjusį valdžios ir žmogaus susvetimėjimo procesą.

Anot V. Vadapalo, Europos Sąjungos rėmuose 1997 metais buvo sukurta finansavimo linija B3-4101, skirta bendradarbiavimui su NVO bei NVO pajėgumui stiprinti. Dėl to NVO buvo įtrauktos į 1988 metų antrojo Europos Socialinės Politikos Forumo rengimą ir darbą. Šios veiklos metu buvo išvengta nereikalingo NVO problematikos biurokratizavimo, kartu sudarant galimybes NVO naudotis struktūrinių fondų, PHARE, TACIS ir Leonardo da Vinci programų galimybėmis. Pastaruoju metu apie 800 milijonų eurų per metus iš ES plėtros pagalbos lėšų skiriama per NVO. Tokia finansinė pagalba ypač plačiai teikiama besivystančioms valstybėms. ES pagalba NVO skatina tarptautinį bendradarbiavimą, NVO veiklos išplėtimą už nacionalinių sienų.³⁸

Būtina pabrėžti NVO sektoriaus žymų augimą ES valstybėse narėse. Žmonių gerovės augimas Europoje lėmė tai, kad išaugo NVO, veikiančių poilsio, turizmo, sporto, laisvalaikio ir pomėgių srityse, vaidmuo. Daugelis NVO susiję su paslaugomis vienokia ar kitokia forma. Jos vis daugiau atlieka socialinių paslaugų, kurias anksčiau tradiciškai užtikrindavo tik valstybė. Kartu NVO vis labiau orientuojasi į individą, tiek savo, tiek visos visuomenės narį. Be to, jos veržiasi į

³⁶ ECHO – Europos Komisijos Humanitarinės pagalbos generalinis direktoratas. [žiūrėta 2009–02–03]. Prieiga per internetą: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52006DC0441:LT:HTML>

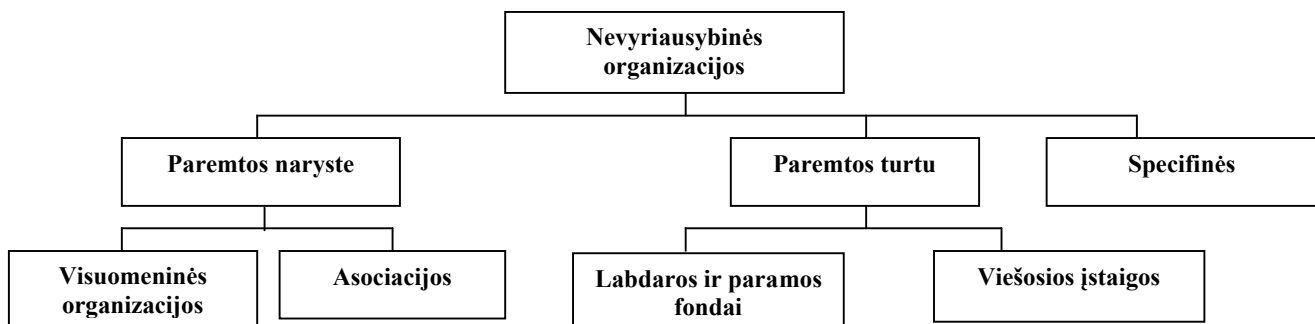
³⁷ Vadapalas V. (2001). Nevyriausybinės organizacijos tarptautinėje ir Europos Sąjungos teisėje. Vilnius: Eugrimas. p. 61

³⁸ Ten pat. p. 67

naujas socialines sritis, kur nepajėgia veikti valstybės institucijos. NVO pradėjo įdarbinti vis daugiau samdomų darbuotojų. Europos senėjimas lėmė NVO susidomėjimą pensininkų problemomis.³⁹

Nevyriausybinių organizacijų sistema Lietuvoje

Pagrindinės Lietuvoje veikiančios nevyriausybines organizacijos yra visuomeninės organizacijos, asociacijos, labdaros ir paramos fondai bei viešosios įstaigos. Jų veiklą reglamentuoja specifiniai, atskirą organizacijų rūši apibrėžiantys įstatymai. Šalia paminėtųjų egzistuoja daugybė specifinių organizacijų, kurios veikia siauresnėse srityse:

2 pav. Nevyriausybinių organizacijų sistema Lietuvoje.⁴⁰

1.6.1. Visuomeninės organizacijos

Visuomeninių organizacijų veiklą Lietuvoje reglamentuoja Lietuvos Respublikos (LR) Visuomeninių organizacijų įstatymas (1995). Šis įstatymas pateikia tokią visuomeninės organizacijos sąvokos apibrėžimą “tai Lietuvos Respublikos piliečių ir (ar) užsieniečių, nuolat gyvenančių Lietuvos Respublikoje, savanoriškas susivienijimas, sudarytas bendriems narių poreikiams ir tikslams, kurie nėra priešingi Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir įstatymams, tenkinti bei įgyvendinti”.⁴¹ Tai yra tipinė naryste paremta organizacija. Jos ypatumas yra tas, kad nariais gali būti tik fiziniai asmenys-Lietuvos Respublikos piliečiai arba nuolat šalyje gyvenantys

³⁹ Vadapalas V. (2001). Nevyriausybines organizacijos tarptautinėje ir Europos Sąjungos teisėje. Vilnius: Eugrimas. p. 68

⁴⁰ Vasauskaitė K. (2001). Nevyriausybinių organizacijų sistema Lietuvoje: referatas. Vilnius. Lietuvos teisės universitetas. [žiūrėta 2009–02–03]. Prieiga per internetą:

<http://193.219.57.1/padaliniai/FAKULTETAI/tf/atk/NVO%20lektura/Vasauskaite%20NVO.doc>

⁴¹ LR Visuomeninių organizacijų įstatymas. 1 skirsnio 2 straipsnio 1 dalis. [žiūrėta 2009–02–03]. Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=59154

užsieniečiai. Tačiau įstatymas numato ir tam tikras išimtis, t. y. visuomeninės organizacijos gali vienytis į sąjungas. Tokiu būdu įstatymas reglamentuoja ir tam tikrų juridinių asmenų veiklą.⁴²

Visuomeninės organizacijos steigiamos sušaukiant steigiamąjį suvažiavimą, konferenciją ar susirinkimą, kuris priima įstatus bei išrenka valdymo organus. Atlikus šiuos, įstatymo imperatyviai reikalaujamus etapus, visuomeninė organizacija turi būti registruojama per mėnesį nuo įstatų priėmimo. Įstatymas numato net tris institucijas, kurios registruoja visuomenines organizacijas. Registravimas vykdomas atsižvelgiant į organizacijos veiklos paplitimą:

- Jeigu veikla apima tik vieną savivaldybę-visuomeninę organizaciją registruoja savivaldybė;
- Jeigu veikla apima kelias savivaldybes, bet vienoje apskrityje-apskrities administracija;
- Jei veikla apima daugiau nei vieną apskritį-Teisingumo ministerija.

Atrodytų, kad tai yra paprasta ir aiški registravimo tvarka, tačiau praktikoje iškyla nemažai problemų. Sakykime, organizacija, susikūrusi vienos savivaldybės teritorijoje ir įsiregistravusi toje savivaldybėje, išauga ir kyla poreikis steigti skyrius kitose savivaldybėse. Arba atvirkštinis variantas, kai visoje Lietuvoje veikusi organizacija ima veikti vienoje savivaldybėje. Visuomeninių organizacijų įstatymas nenustato privalomų valdymo struktūrų, valdymo organų kompetencijos ar formavimo principų. Vienintelis reikalavimas yra susietas su aukščiausiojo valdymo organo sušaukimo tvarka, periodiškumu bei valdymo organų rinkimo tvarka. Tačiau tai, kad visuomeninės organizacijos yra paremtos naryste, sąlygoja tradicinę struktūrą: visuotinis narių susirinkimas, taryba, pirmininkas. Visuomeninės organizacijos veikla pasibaigia įstatų nustatyta tvarka priėmus sprendimą nutraukti veiklą, reorganizavus organizaciją arba teismui priėmus sprendimą nutraukti veiklą.⁴³

1.6.2. Asociacijos

Asociacijų veiklą reglamentuoja specialusis Lietuvos Respublikos Asociacijų įstatymas (1996). Asociacija – savo pavadinimą turintis ribotos civilinės atsakomybės viešasis juridinis asmuo, kurio tikslas – koordinuoti asociacijos narių veiklą, atstovauti asociacijos narių interesams ir juos ginti ar tenkinti kitus viešuosius interesus.⁴⁴ Savo esme šios organizacijos panašios į visuomenines, tačiau joms taikomi didesni apribojimai bei ypatingas teisinis reglamentavimas. Galima pastebėti, kad įstatymas apibrėžia asociacijų veiklos sritis, tačiau nėra kontrolės

⁴² Vasauskaitė K. (2001). Nevyriausybinų organizacijų sistema Lietuvoje: referatas. Vilnius. Lietuvos teisės universitetas. [žiūrėta 2009–02–03]. Prieiga per internetą:

<http://193.219.57.1/padaliniai/FAKULTETAI/tf/atk/NVO%20lektura/Vasauskaite%20NVO.doc>

⁴³ Ten pat. [žiūrėta 2009–02–03]. Prieiga per internetą:

<http://193.219.57.1/padaliniai/FAKULTETAI/tf/atk/NVO%20lektura/Vasauskaite%20NVO.doc>

⁴⁴ LR Asociacijų įstatymas. 1 skirsnio 2 straipsnio 1 dalis. [žiūrėta 2009–02–21]. Prieiga per internetą:

http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=226938

mechanizmo, o ir pačios sritys apima platų veiklos ratą. Asociacijos nariais gali būti Lietuvos ar užsienio fiziniai tiek juridiniai asmenys. Įstatymas numato minimalų trijų narių skaičių.⁴⁵

Asociacijos steigimas panašus į visuomeninės organizacijos: steigimo iniciatoriai privalo sušaukti steigiamąjį susirinkimą. Steigiamasis susirinkimas priima nutarimą dėl asociacijos įsteigimo, įstatus ir išrenka valdymo organus. Tačiau įstatymas nereglamentuoja kaip yra registruojamos asociacijos. Asociacijos registruojamos, perregistruojamos ir išregistruojamos įstatymų nustatyta tvarka. Tačiau realiai iki 1996 metų asociacijos nebuvo registruojamos, kol nebuvo patvirtinta Laikina viešųjų įstaigų ir asociacijų registravimo tvarka. Tėra vienas apribojimas, kad registruojama asociacija turi turėti ne mažiau kaip tris steigėjus.

Asociacijų įstatymas gana griežtai įtvirtina valdymo struktūros reikalavimus: nustatyti privalomi valdymo organai: visuotinis susirinkimas, kolegialus valdymo organas ir administracija. Šių organų kompetencija bei sprendimų priėmimo tvarka yra nustatyta įstatymu.

Nagrinėjant įstatymą, galima pastebėti tam tikrus neatitikimus. Tripakopė asociacijos valdymo struktūra visiškai nesiderina su jos steigimo reikalavimais. Tam tikras kuriozas būtų, jei trijų asmenų įsteigta asociacija, turinti tris narius, šauktų visuotiną susirinkimą, rinktų valdybą bei skirtų administraciją. Reikalavimas su administracijos vadovu bei finansininku sudaryti darbo sutartis yra sunki našta mažoms ir neturtingoms asociacijoms. Smarkiai vadovo pasirinkimą tam tikroms funkcijoms atlikti riboja įstatyme išvardyti visi valdymo organai. Asociacijų veikla baigiasi, jei taip nusprendžia visuotinis susirinkimas, jei baigiasi nuostatuose nurodytas veiklos terminas, jei lieka mažiau narių nei reikalauja įstatymas bei teismo sprendimu. Likviduojant asociaciją jos narių įnašai gali būti gražinami.⁴⁶

1.6.3. Labdaros ir paramos fondai

Lietuvoje fondų steigimą, valdymą, veiklą reglamentuoja LR Labdaros ir paramos fondų įstatymas (1996).⁴⁷

Lietuvoje pati sąvoka fondas nurodo ir veiklos pobūdį-labdarą ir paramą. Šia veikla negali užsiimti kitos nevyriausybinės organizacijos. Taigi Lietuvoje fondai kaip atskira nevyriausybinių

⁴⁵ Vasauskaitė K. (2001). Nevyriausybinių organizacijų sistema Lietuvoje: referatas. Vilnius. Lietuvos teisės universitetas. [žiūrėta 2009–02–03]. Prieiga per internetą:

<http://193.219.57.1/padaliniai/FAKULTETA1/tf/atk/NVO%20lektura/Vasauskaite%20NVO.doc>

⁴⁶ Ten pat. [žiūrėta 2009–02–03]. Prieiga per internetą:

<http://193.219.57.1/padaliniai/FAKULTETA1/tf/atk/NVO%20lektura/Vasauskaite%20NVO.doc>

⁴⁷ LR Labdaros ir paramos fondų įstatymas. 1 straipsnio 1 dalis. [žiūrėta 2009–02–21]. Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=26243

organizacijų rūšis išskirti ne dėl organizavimo būdo, bet dėl veiklos pobūdžio-labdaros ir paramos gavimo bei skyrimo kitiems.⁴⁸

Labdara yra labdaros teikėjų savanoriškas ir neatlygintinas labdaros dalykų teikimas LR Labdaros ir paramos įstatyme nurodytiems labdaros gavėjams (neigalieji, vaikai našlaičiai, ligoniai ir kt.) šio įstatymo nustatytais tikslais ir būdais.⁴⁹

Parama yra paramos teikėjų savanoriškas ir neatlygintinas, išskyrus pagal LR labdaros ir paramos įstatymo 8 straipsnio leidžiamus gavėjo išpareigojimus, paramos dalykų teikimas šiame įstatyme nurodytiems paramos gavėjams šio įstatymo nustatytais tikslais ir būdais, įskaitant tuos atvejus, kai paramos dalykai perduodami anonimiškai ar kitu būdu, kai negalima nustatyti konkretaus paramos teikėjo.⁵⁰

Fondas - tai neturinti narių ne pelno organizacija, kurios veiklos tikslai yra labdara arba (ir) parama mokslo, kultūros, švietimo, meno, religijos, sporto, sveikatos apsaugos, socialinės globos ir rūpybos, aplinkos apsaugos ir kitoms Labdaros ir paramos įstatymo nustatytiems sritims.⁵¹

Fondas negali teikti labdaros ar paramos bei kitaip⁵² skirstyti pajamų jo steigėjams, valdymo organų nariams, darbuotojams, išskyrus atvejus, kai jie yra fondo įstatuose nustatytos šalpos objektai.

Fondo steigėjai yra fiziniai bei juridiniai asmenys, iki fondo įregistravimo išpareigoje skirti fondui įnašus pinigais ar turtu, teikti fondui paslaugas. Steigėjais gali būti Lietuvos Respublikos ir kitų valstybių fiziniai ir juridiniai asmenys, tarptautinės organizacijos. Fondo steigėjais negali būti politinės partijos ir politinės organizacijos, taip pat valstybės valdžios ir valdymo institucijos, kurios kontroliuoja fondų finansinę buhalterinę veiklą.⁵³

Labdaros ir paramos fondų valdymo struktūra, nors ir nėra paremta naryste, panaši asociacijų valdymo struktūrai. Esminis skirtumas tas, kad visos valdymo struktūros pagrindas yra steigėjas. LR Labdaros ir paramos fondų įstatymas numato reorganizavimo apribojimą, t. y. fondai negali būti reorganizuojami į kitos rūšies įmonę ar organizaciją. Likviduojami fondai gali būti pasibaigus nuostatuose numatytam veiklos terminui, steigėjų susirinkimo nutarimu arba tesimo

⁴⁸ Vasauskaitė K. (2001). Nevyriausybinų organizacijų sistema Lietuvoje: referatas. Vilnius. Lietuvos teisės universitetas. [žiūrėta 2009-02-03]. Prieiga per internetą:

<http://193.219.57.1/padaliniai/FAKULTETAI/tf/atk/NVO%20lektura/Vasauskaite%20NVO.doc>

⁴⁹ LR Labdaros ir paramos įstatymas. 2 straipsnio 1 dalis. [žiūrėta 2009-02-21]. Prieiga per internetą:

http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=269124&p_query=&p_tr2=

⁵⁰ LR Labdaros ir paramos įstatymas. 2 straipsnio 2 dalis. [žiūrėta 2009-02-21]. Prieiga per internetą:

http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=269124&p_query=&p_tr2=

⁵¹ Paramos ir labdaros fondas. [žiūrėta 2009-02-21]. Prieiga per internetą: <http://www.imoniusteigimas.eu/paramos-labdaros-fondas.html>

⁵² LR Labdaros ir paramos fondų įstatymas. 4 straipsnio 4 dalis. [žiūrėta 2009-02-21]. Prieiga per internetą:

http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=26243

⁵³ LR Labdaros ir paramos fondų įstatymas. 5 straipsnio 1 dalis. [žiūrėta 2009-02-21]. Prieiga per internetą:

http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=26243

sprendimu. Reikia pabrėžti, kad labdaros ir paramos fondų sukauptos lėšos negali būti skirstomos, o perduodamos kitiems fondams, kurių tikslai yra artimi deklaruotiems tikslams.⁵⁴

1.6.4. Viešosios įstaigos

Viešųjų įstaigų veiklą reglamentuoja specialusis Lietuvos Respublikos Viešųjų įstaigų įstatymas, kuris buvo priimtas 1996 metais. Viešoji įstaiga – tai pagal šį ir kitus įstatymus įsteigtas pelno nesiekiantis ribotos civilinės atsakomybės viešasis juridinis asmuo, kurio tikslas – tenkinti viešuosius interesus vykdant visuomenei naudingą veiklą.⁵⁵

Viešųjų įstaigų skiriamasis bruožas nuo kitų nevyriausybinų organizacijų yra jos organizavimas įnašų į registruojamą kapitalą pagrindu. Šios įstaigos turi turėti kapitalą, kurį sudaro dalininkų dalys ir kiekvienas jų turi teisę tik į tą kapitalo dalį. Čia galima būtų išvelgti skirtumą tarp viešųjų įstaigų ir akcinių bendrovių, kuriose akcininkas turi teisę tik į savo dalį. Dalininkai turi visas akcinių teises, išskyrus tai, kad negalima skirstyti viešųjų įstaigų pelno, bei nėra mokami dividendai.

Viešųjų įstaigų steigėjai gali būti valstybės ar savivaldybės institucijos ir kiti iš įstaigos veiklos nesiekiantys sau naudos asmenys, sudarę viešosios įstaigos steigimo sutartį.⁵⁶ Viešoji įstaiga steigama steigimo sutartimi, kurią sudaro steigėjai. Jais gali būti tiek fiziniai, tiek juridiniai asmenys, tiek užsieniečiai, tiek Lietuvos Respublikos piliečiai. Įstatymas numato ir tokį viešosios įstaigos atsiradimo būdą, kada biudžetinė organizacija yra reorganizuojama į viešąją įstaigą. Sudarę sutartį, steigėjai turi priimti įstatus bei suformuoti valdymo organus. Viešoji įstaiga registruojama tik tada, kai steigėjai sumoka sutartyje numatytus įnašus. Registravimo vieta priklauso nuo steigėjų: jei bent vienas jų yra užsienio šalies fizinis ar juridinis asmuo-privaloma registruotis Ūkio ministerijoje, jei tokių asmenų tarp steigėjų nėra-savivaldybėje.

Įstatymas nurodo, kad viešojoje įstaigoje turi būti du valdymo organai: visuotinis susirinkimas ir administracija. Visuotiniame susirinkime balso teisę turi dalininkai. Iš esmės, valdymas yra panašus į akcinės bendrovės, tačiau viešojoje įstaigoje nebūtinai balsuojama proporcingai įnašo dydžiui. Įstatymas numato ir kolegialių valdymo organų buvimą, tačiau siekiant riboti materialinį suinteresuotumą dalyvauti viešosios įstaigos veikloje nustatyta, kad tik vieno kolegialaus valdymo organo narių darbas gali būti mokamas (LR Viešųjų įstaigų įstatymas, 1996).

⁵⁴ Vasauskaitė K. (2001). Nevyriausybinų organizacijų sistema Lietuvoje: referatas. Vilnius. Lietuvos teisės universitetas. [žiūrėta 2009-02-03]. Prieiga per internetą:

<http://193.219.57.1/padaliniai/FAKULTETA1/tf/atk/NVO%20lektura/Vasauskaite%20NVO.doc>

⁵⁵ LR Viešųjų įstaigų įstatymas. 2 straipsnio 1 dalis. [žiūrėta 2009-02-21]. Prieiga per internetą:

http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=227138

⁵⁶ Viešosios įstaigos steigimas. [žiūrėta 2009-02-06]. Prieiga per internetą:

http://www.teisininkai.net/vsi_steigimas_7.htm

Viešosios įstaigos veiklos pasibaigimo pagrindai yra gana tradiciški: jei pasibaigia viešosios įstaigos veiklos terminas, jei taip nusprendžia visuotinis susirinkimas, teismo sprendimu dėl teisės pažeidimų arba dėl bankroto.⁵⁷

1.6.5. Specifinės organizacijos

Lietuvoje taip pat egzistuoja daugybė specifinių organizacijų, kurios yra skirtos veiklai tam tikrose siauresnėse srityse, pavyzdžiui, meno kūrėjų organizacijos, pramonės, prekybos ir amatų rūmai, bibliotekos, muziejai, švietimo įstaigos, mokslo ir studijų institucijos, religinės bendrijos, profesinės sąjungos ir kitos organizacijos, kurios veikia tik pagal joms skirtą įstatymą. Paprastai šie specialūs įstatymai (Švietimo įstatymas (1991)⁵⁸, Muziejų įstatymas (1995)⁵⁹, Bibliotekų įstatymas (1995)⁶⁰, ir kt.) ne pelno organizacijoms suteikia daugiau teisių ir nustato mažiau apribojimų.⁶¹

Visų nagrinėjamų organizacijų skiriamasis bruožas yra jų veiklos sritis. Ši tendencija susiformavo dėl keleto priežasčių: pirma, specifiniu įstatymu stengiamasi pabrėžti savo unikalumą, antra, dažnai siekiama spręsti problemas ne taisant bendrus įstatymus ir jų spragas, bet reikalaujant specifinių išimčių, trečia, visuomenės ir įstatymų leidėjo akyse vis dar pateisinamas lengvatų, išimčių ir privilegijų prašymas iš valdžios. Nagrinėjant šių nevyriausybinų organizacijų veiklą reglamentuojančius įstatymus, galima pastebėti kad iš esmės specialieji įstatymai tik suteikia daugiau teisių ir nustato mažiau apribojimų. Kaip pavyzdį galima pateikti Meno kūrėjų ir jų organizacijų įstatymą (1996), kuris numato meno kūrėjų organizacijas, kurios veikia pagal Visuomeninių organizacijų ar Asociacijų įstatymus, jeigu pastarasis įstatymas nenustato ko kita. Meno kūrėjų organizacija – asociacija, kuriai yra suteiktas meno kūrėjų organizacijos statusas, vienijanti meno kūrėjus pagal meno sritis arba tokių sričių derinius. Jos tikslas yra vykdyti kūrybines programas, ginti meno kūrėjų kūrybines, profesines, socialines, autorių ir gretutines

⁵⁷ Vasauskaitė K. (2001). Nevyriausybinų organizacijų sistema Lietuvoje: referatas. Vilnius. Lietuvos teisės universitetas. [žiūrėta 2009–02–03]. Prieiga per internetą:

<http://193.219.57.1/padaliniai/FAKULTETAJ/tf/atk/NVO%20lektura/Vasauskaite%20NVO.doc>

⁵⁸ LR Švietimo įstatymas. [žiūrėta 2009–02–06]. Prieiga per internetą:

http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=279441&p_query=&p_tr2=

⁵⁹ LR Muziejų įstatymas. [žiūrėta 2009–02–06]. Prieiga per internetą:

http://www.muziejai.lt/Informacija/Teisiniai_aktai_a.htm

⁶⁰ LR Bibliotekų įstatymas. [žiūrėta 2009–02–06]. Prieiga per internetą:

http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=238641

⁶¹ Specifinės organizacijos. [žiūrėta 2009–02–06]. Prieiga per internetą: [http://209.85.129.132/search?q=cache:A0XarmfJ1EJ:193.219.57.1/padaliniai/FAKULTETAJ/tf/atk/NVO%2520lektura/NVO%2520rusys%2520skirtingose%2520teis%2520tradicijose\(%25202\).doc+specifines+organizacijos+veikia+pagal+atskirus+istatymus&hl=lt&ct=clnk&cd=2&gl=lt&lr=lang_lt](http://209.85.129.132/search?q=cache:A0XarmfJ1EJ:193.219.57.1/padaliniai/FAKULTETAJ/tf/atk/NVO%2520lektura/NVO%2520rusys%2520skirtingose%2520teis%2520tradicijose(%25202).doc+specifines+organizacijos+veikia+pagal+atskirus+istatymus&hl=lt&ct=clnk&cd=2&gl=lt&lr=lang_lt)

teisės, įstatymų nustatyta tvarka atstovauti meno kūrėjams.⁶² Specifika nustatyta tik tokia, kad meno kūrėjų organizacijos yra iki 1990 metų veikusios kūrybinių organizacijų turto perėmėjos ir joms neatlygintinai nuosavybėn perduodamas pagal panaudos sutartis valdomas turtas. Taip pat galima rasti nuostatus, pagal kurias meno kūrėjų organizacijos įtvirtintos kaip valstybės paramos skirstytojos, suteikta didelė pelno mokesčio lengvata.⁶³

Yra ir tokių organizacijų, kurios steigiamos pagal bendrus pagrindinių įstatymų reikalavimus, tačiau dėl jų veiklos specifikos jų padėtį ir veiklos principus reglamentuoja dar ir specialūs įstatymai. Tokioje padėtyje yra pagal Kūno kultūros ir sporto įstatymą (1995)⁶⁴ veikiančios organizacijos, kurios iš esmės steigiamos bendrųjų įstatymų pagrindu ir turi vieną iš aukščiau aptartų nevyriausybinių organizacijų statusų.⁶⁵

Taip pat Lietuvos teisinėje sistemoje galima rasti įstatymų, reglamentuojančių ne organizacijos rūšį, bet konkrečią organizaciją, kuri steigiama pagal įstatymą. Tokias organizacijas galima būtų vadinti pusiau valstybinėmis. Joms priskirtina Lietuvos savivaldybių asociacija, nes Vietos savivaldos įstatymas (1994)⁶⁶ numato, kad savivaldybės jungiasi į asociacijas, Pramonės, prekybos ir amatų rūmai, nes specialusis įstatymas nustato, kokie būtent rūmai bus kuriami ir kokiose teritorijose veiks, aukštosios mokyklos, kurių statutai tvirtinami Seimo ir turi įstatymo galią.

Specifinę padėtį užima ir tokios organizacijos kaip daugiabučių namų savininkų bendrijos, sodininkų bendrijos ir pan. Jų veiklą reglamentuoja atskiri specialieji įstatymai tokie kaip LR Daugiabučių namų savininkų bendrijų įstatymas (1995)⁶⁷ ir kt., arba Vyriausybės nutarimai ir jos veikia kaip grupinės naudos nevyriausybines organizacijas.

Prie nevyriausybinių organizacijų priskiriamos ir religinės bendruomenės, bendrijos ir centrai, kurių veiklą reglamentuoja specialus Religinių bendruomenių ir bendrijų įstatymas

⁶² LR Meno kūrėjų ir jų organizacijų įstatymo pakeitimo įstatymas. 1 skirsnio 2 straipsnio 2 dalis. [žiūrėta 2009–02–03]. Prieiga per internetą: http://www.lzs.lt/data/upl_ill/meno%20kureju%20ist.doc

⁶³ Vasauskaitė K. (2001). Nevyriausybinių organizacijų sistema Lietuvoje: referatas. Vilnius. Lietuvos teisės universitetas. [žiūrėta 2009–02–03]. Prieiga per internetą: <http://193.219.57.1/padaliniai/FAKULTETA1/tf/atk/NVO%20lektura/Vasauskaite%20NVO.doc>

⁶⁴ LR Kūno kultūros ir sporto įstatymas. [žiūrėta 2009–02–06]. Prieiga per internetą: http://skelbimas.lt/istatymai/kuno_kulturos_ir_sporto_istatymas.htm

⁶⁵ Vasauskaitė K. (2001). Nevyriausybinių organizacijų sistema Lietuvoje: referatas. Vilnius. Lietuvos teisės universitetas. [žiūrėta 2009–02–03]. Prieiga per internetą: <http://193.219.57.1/padaliniai/FAKULTETA1/tf/atk/NVO%20lektura/Vasauskaite%20NVO.doc>

⁶⁶ LR Vietos savivaldos įstatymas. [žiūrėta 2009–02–07]. Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=240620

⁶⁷ LR Daugiabučių namų savininkų bendrijų įstatymas. [žiūrėta 2009–02–07]. Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=227189

(1995)⁶⁸. Šį skyrimą daugiausiai lemia Vakarų teisinė tradicija, kurioje bažnytinė teisė egzistuoja šalia valstybinės, o bažnytinėms organizacijoms netaikomi valstybės teisės reikalavimai. Tačiau pastebima, kad šios ilgaamžės tradicijos po truputį praranda savo esmę, nes pripažįstama, kad šios organizacijos turi paklusti Konstitucijai, o autonomiškumas neturi daryti valstybės teisinės sistemos pagrindų. Reikėtų pasakyti, kad šiuo metu bažnytinės organizacijos Lietuvoje naudojami didžiausiomis nevyriausybinėms organizacijoms teisėmis ir lengvatomis, nes nėra jokių rimtesnių įstatyminių apribojimų (neprivalomas apskaitos reglamentavimas, neapmokestinamos kai kurios pajamos).⁶⁹

2. NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ BENDRADARBIAVIMAS SU VIETOS SAVIVALDOS INSTITUCIJOMIS

2.1. Esminiai NVO ir savivaldybių bendradarbiavimo principai

Bendradarbiavimas tarp vietos valdžios institucijų ir nevyriausybinėms organizacijoms yra būtinas. Šiuolaikinės organizacijos jau nebegali išgyventi vien tik iš narių mokesčių. Dauguma jų yra priklausomos nuo valdžios subsidijų. Norėdama patvirtinti, kad remia nevyriausybines organizacijas, vietos valdžia iš anksto tikisi šių organizacijų atliekamo darbo ir palaikymo.⁷⁰

Nevyriausybines organizacijas yra svarbi demokratizacijos proceso dalis. Vienas iš standartinių argumentų – pilietinė visuomenė yra išankstinė demokratijos sąlyga. Kuo daugiau žmonių priklauso nevyriausybiniams organizacijoms, tuo stipresnė pilietinė visuomenė.⁷¹

Nevyriausybines organizacijas kuriasi piliečių iniciatyva ir tvarkosi savivaldos pagrindais. Dauguma šių organizacijų stengiasi būti nepriklausomos nuo valdžios, kritiškai vertina valdžios politiką įvairiose srityse, kelia savo reikalavimus, teikia pasiūlymus įvairioms problemoms spręsti. Visuomeninių organizacijų kompetencija, visuomenės tikslų ir veiklos palaikymas, finansinis pajėgumas ir reali įtaka valdžiai rodo demokratijos lygį valstybėje.⁷²

Vietos savivaldos įstatyme pateikta savivaldos antrojo principo formuluotė aiškiai nukreipia į tiesioginį piliečių dalyvavimą tvarkant miesto viešuosius reikalus: „*Gyventojų dalyvavimas*

⁶⁸ LR Religinių bendruomenių ir bendrijų įstatymas. [žiūrėta 2009–02–07]. Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=21783

⁶⁹ Vasauskaitė K. (2001). Nevyriausybinių organizacijų sistema Lietuvoje: referatas. Vilnius. Lietuvos teisės universitetas. [žiūrėta 2009–02–03]. Prieiga per internetą: <http://193.219.57.1/padaliniai/FAKULTETAJ/tf/atk/NVO%20lektura/Vasauskaite%20NVO.doc>

⁷⁰ Vietos valdžios ir NVO bendradarbiavimo skaidrumas. (2004). Tarptautinė aukštoji vadybos mokykla. Vilnius: Knygiai. p. 18

⁷¹ Ten pat. p. 18

⁷² Čiupaila R. (2006). NVO atstovavimas nacionaliniame ir savivaldybių lygmenyse. IX Lietuvos nevyriausybinių organizacijų forumas. Vilnius. [žiūrėta 2009–02–19]. Prieiga per internetą: http://209.85.229.132/search?q=cache:U2pKR3-mqkwJ:www.ngo.lt/forum9/lt/docs/speeches/Regimantas_Ciupaila.doc+Nevyriausybin%C4%97s+organizacijos+kurias+i+pilie%C4%8Di%C5%B3+iniciatyva+ir+tvarkosi+savivaldos&hl=lt&ct=clnk&cd=1&gl=lt

*tvarkant viešuosius savivaldybės reikalus. Savivaldybės institucijos sudaro sąlygas gyventojams tiesiogiai dalyvauti rengiant sprendimų projektus, organizuojant apklausas, susirinkimus, sueigas, viešą peticijų nagrinėjimą, skatina kitas pilietines iniciatyvos formas. Savivaldybės institucijos diegia savivaldos principus švietimo, kultūros ir kitose įstaigose, remia visuomeninių organizacijų iniciatyvas, susijusias su viešųjų savivaldybės reikalų tvarkymu“.*⁷³

Šis savivaldos principas turėtų būti vienas reikšmingiausių aktyviems piliečiams ir nevyriausybinėms organizacijoms, kurios vienija asmenis konkrečiose interesų srityse ar kurių veikla yra skirta miesto gyventojų viešųjų poreikių tenkinimui, ginant savo interesus vietos savivaldybės institucijose. Vien tai, jog savivaldos institucijų veikimo principas yra ne tik tarnauti žmonėms, įtraukti piliečius į sprendimų priėmimą, bet ir įgalinti juos tai daryti, suteikia rimtą pagrindą manyti, jog nevyriausybinių organizacijų svarba ir jų vykdoma veikla yra reali pagalba, o ne kliūtis, savivaldybėms įgyvendinti savo funkcijas ir tiesiogiai tarnauti žmonėms.⁷⁴

Nevyriausybinių organizacijų interesų ir veiklos rūšių spektras labai platus, todėl dažnai nevyriausybines organizacijas mato problemas ir ieško būdų jas spręsti tose srityse, kurių nepajėgia aprępti valdžios institucijos. Kiekviena visuomenė susiduria su tam tikromis problemomis, kurių sprendimu turėtų rūpintis valstybė, tačiau labai dažnai jai pavaldus mechanizmas yra pernelyg sudėtingas ir nelankstus. Daugeliu atvejų norint kuo efektyviau išspręsti problemą, sukurti naują bei geresnį paslaugų teikimo tinklą, tenka pasikliauti žmonių, kurie neabejingi šiai problemai, energija ir pagalba. Nevyriausybines organizacijas yra lankstesnės, greičiau sugeba prisitaikyti prie naujų aplinkos sąlygų ir poreikio. Kita vertus, per nevyriausybines organizacijas savivaldybės turi galimybę teikti daug naujų, unikalių paslaugų, kurių kitos institucijos neteikia ir teikti neketina. Nevyriausybines organizacijas yra tarsi eksperimentinė bazė, kur galima patikrinti tas naujas paslaugas, jų efektyvumą ir realizavimo galimybes. Tačiau neretai nevyriausybines organizacijas neturi ilgalaikės strategijos, todėl tampa sudėtinga remti ilgalaikius projektus, nes nedažna nevyriausybine organizacija turi strateginius planus. Savivaldybėse konstruktyviai bendradarbiaujant su nevyriausybėmis organizacijomis, geriau galėtų būti išaiškinamos opiausios gyventojų problemos ir poreikiai, galima būtų tiksliau nustatyti finansavimo prioritetus. Bendradarbiavimas turėtų būti ne chaotiškas, o sistemingas ir tikslingas. Tuo tikslu savivaldybėse

⁷³ Lietuvos nevyriausybinių organizacijų bendradarbiavimas su valstybės ir savivaldybių institucijomis bei įstaigomis. Tyrimas. (2006). [Žiūrėta 2009-01-20]. Prieiga per internetą: http://www.ngo.lt/forum9/lt/docs/researches/lietuvos_nevyriausybiniu_organizaciju_bendradarbiavimas_su_valstybes_ir_savivaldybiu_institucijomis_bei_istaigomis_santrauka.pdf

⁷⁴ Ten pat. [Žiūrėta 2009-01-20]. Prieiga per internetą: http://www.ngo.lt/forum9/lt/docs/researches/lietuvos_nevyriausybiniu_organizaciju_bendradarbiavimas_su_valstybes_ir_savivaldybiu_institucijomis_bei_istaigomis_santrauka.pdf

turėtų būti parengtos bendradarbiavimo su nevyriausybinėmis organizacijomis strategijos ar koncepcijos.⁷⁵

Atsižvelgiant į dešimties metų savivaldybių ir NVO bendradarbiavimo patirtį, galima išskirti du jų santykių raidos etapus:⁷⁶

- Pradinis bendradarbiavimo etapas;
- Atsakingos partnerystės etapas.

Pradiniu bendradarbiavimo etapu ypatingas vaidmuo tenka NVO sektorių aptarnaujančioms organizacijoms. Įvairūs paramos fondai, NVO informacijos centrai ir mokymus organizuojančios institucijos daugiausiai dėmesio skiria tam, kaip parengti ir įgyvendinti organizacijoms kurti skirtus projektus, teikti fondams paraiškas, ieškoti lėšų, įsitraukti į koalicijų veiklą. Organizacijos siekia „sumedžioti“ kuo daugiau projektų ir taip tikisi užsitikrinti ateitį. O rėmėjai, šiuo atveju savivaldybė, laikosi nuostatos projektus remti tik dalinai, dažniausiai kompensuoja veiklos išlaidas. Atlyginimams mokėti ar biurui išlaikyti lėšų skiriama nenoriai ir labai mažai. Vyrauja išankstinė nuostata, kad NVO turi išsilaikyti vien iš savanoriškos veiklos. Suteikdama nedidelę paramą, savivaldybė tikisi išplėsti savo paslaugas vietos gyventojams pastangomis organizacijų, kurios gali būti papildomai finansuojamos iš vyriausybinių programų, užsienio ir privačių fondų.⁷⁷

Atsakingu partnerystės etapu keliami aukštesni tarpusavio bendradarbiavimo reikalavimai:

- Savivaldybei būtina modernizuoti administravimą. Tai reiškia, kad reikia parengti atsakingus darbuotojus, kurie gerai suprastų darbo su NVO specifiką.
- Nevyriausybines organizacijas turi sukurti ir palaikyti veikiančius savireguliacijos mechanizmus, kurie padėtų įvertinti, ar buvo pasiekti bendradarbiavimo su savivaldybe strategijoje numatyti tikslai.

Kad dabartinė savivaldybėse veikiančių paramos nevyriausybinių organizacijoms struktūra tenkintų laikmečio keliamus reikalavimus, ją būtina modernizuoti. Savivaldybės požiūris į NVO ir jų veiklą turi būti diferencijuotas ir parengtos atitinkamos paramos joms strategijos.

Galima išskirti tris NVO grupavimo ir paramos joms teikimo būdus:

- Pirkti paslaugas iš tų NVO, kurios užtikrina reikalingus teikiamų paslaugų standartus.
- Remti tuos organizacijų infrastruktūros plėtros aspektus, kurie užtikrintų didesnę savanorių skaičių ir jų įsitraukimą į veiklą.

⁷⁵ Čiupaila R. (2006). NVO atstovavimas nacionaliniame ir savivaldybių lygmenyse. IX Lietuvos nevyriausybinių organizacijų forumas. Vilnius. [žiūrėta 2009–02–19]. Prieiga per internetą: <http://209.85.229.132/search?q=cache:U2pKR3->

⁷⁶ Vietos valdžios ir NVO bendradarbiavimo skaidrumas. (2004). Tarptautinė aukštoji vadybos mokykla. Vilnius: Knygiai. p. 82

⁷⁷ Ten pat. p. 82

- Skatinti ir remti pilietines iniciatyvas, vienkartinius, net ir mažiausius projektus, kuriais siekiama patenkinti artimos aplinkos poreikius.⁷⁸

Bendradarbiavimas tarp savivaldybės institucijų ir nevyriausybinių organizacijų gali būti plėtojamas arba pavienių organizacijų iniciatyva, arba jų asocijuotų struktūrų pagrindu. Pirmuoju atveju bendradarbiavimas yra suprantamas kaip nevyriausybinių organizacijų resursų ir gebėjimų panaudojimas savivaldybės vykdomų funkcijų atlikimo atžvilgiu. Kitu atveju – toks bendradarbiavimas gali būti suprantamas ir kaip nevyriausybinių organizacijų siūlomų savivaldybei vykdyti funkcijų, kuri jų nevykdo, atlikimas nevyriausybinių organizacijų pastangomis. Tačiau kai toks pavienių organizacijų bendradarbiavimas su savivaldybe tampa kliūtimi kitoms, panašia veikla užsiimančioms organizacijoms teikti savo siūlymus dėl konkrečių problemų sprendimo ar dalyvavimo sprendimų priėmimo procesuose, tai jau tampa opia nevyriausybinių organizacijų atstovavimo problema. Šiuo atveju NVO atstovavimą reikėtų vertinti tik kaip galimybę valdžios institucijoms išgirsti bendrą NVO atstovų nuomonę. Tokią nuomonę turėtų išreikšti konkreti organizacijų grupė/asociacija visų ar bent jau daugumos organizacijų vardu. Be to, pati vietos savivaldos institucija, nuolat bendraudama ir bendradarbiaudama su skėtinėmis organizacijomis ar susivienijimais, visuomet bus tikra, jog siūlomi sprendimai yra paremti ne vienos organizacijos iniciatyva, tačiau išdiskutuoti ir priimtini organizacijų daugumai.⁷⁹

Taigi tokiu atveju yra sukuriama galimybė operatyvesniam ir racionalesniam sprendimų priėmimui, efektyvesnei NVO ir savivaldybės bendradarbiavimo plėtrai, pačių nevyriausybinių organizacijų įvaizdžio ir pasitikėjimo didinimui. Galiausiai, nevyriausybinių organizacijų formalios ar neformalios koalicijos, tinklai ar sąjungos yra viena iš pagrindinių galimybių ne tik praktiškai, bet ir teisiškai atstovauti NVO interesus.

Verta pažymėti, jog pagrindinis NVO interesų atstovavimo principas turėtų būti grindžiamas ne kaip viso savivaldybės NVO sektoriaus ir ne kaip konkrečioje srityje veikiančių visų NVO, o tik kaip tos asocijuotos struktūros narių atstovavimas. Todėl kiekviena NVO koalicija turėtų stengtis į savo ratą įtraukti kuo daugiau panašioje srityje veikiančių organizacijų, taip sukuriant stipresnę ir platesniu atstovavimo principu pateikiamą poziciją vietos valdžios institucijoje. Nevyriausybiniams organizacijoms susivienijus, atsiranda galimybės ne tik atstovavimo mechanizmų sukūrimui, tačiau ir dar daugiau teigiamų aspektų jų veiklos plėtrai.

⁷⁸ Vietos valdžios ir NVO bendradarbiavimo skaidrumas. (2004). Tarptautinė aukštoji vadybos mokykla. Vilnius: Knygiai. p. 84-85

⁷⁹ Lietuvos nevyriausybinių organizacijų bendradarbiavimas su valstybės ir savivaldybių institucijomis bei įstaigomis. Tyrimas. (2006). [Žiūrėta 2009-01-20]. Prieiga per internetą: http://www.ngo.lt/forum9/lt/docs/researches/lietuvos_nevyriausybinu_organizaciju_bendradarbiavimas_su_valstybes_ir_savivaldybiu_institucijomis_bei_istaigomis_santrauka.pdf

Efektyvūs nevyriausybinių organizacijų tinklai, platformos pasižymi stipraus socialinio kapitalo, gebėjimo vadovauti, jungtinio mokymosi bei abipusiai naudingos partnerystės su valdžios institucijomis bei rėmėjais savybėmis. Tokios organizacijos remiasi įvairiapuse ir dinamiška naryste bei struktūra, taip pat yra įvaldžiusios tobulėjimo ir demokratinius sprendimų priėmimo procesus. Narystė skėtinėse organizacijose duoda akivaizdžios naudos, ypatingai tokiose srityse kaip išaugęs informacijos prieinamumas, finansiniai šaltiniai, išaugęs vykdomos veiklos efektyvumas, sustiprėjusi organizacijų įtaka, solidarumas ir parama, išaugęs problemų, gerosios praktikos ir nepakankamai atstovaujamų grupių matomumas. Kita pastebima nauda yra rizikos bei izoliacijos sumažėjimas ir išaugęs pasitikėjimas nevyriausybinių organizacijų sektoriumi, kas ypatingai svarbu besivystančioms NVO.⁸⁰

Nuo 2009 m. sausio 1 d. Seimo valia LR Vietos savivaldos įstatyme įsigaliojo nauja Gyvenamosios vietos atstovo – seniūnaičio institucija.⁸¹

Šiame įstatyme be seniūnaičio institucijos buvo įtvirtinta ir nauja sąvoka - sueiga. Priimtame teisės akte nustatoma, kad seniūnaitis - seniūnijos aptarnaujamos teritorijos gyvenamosios vietovės bendruomenės išrinktas atstovas, turintis šio įstatymo nustatytas teises ir pareigas. Atsižvelgiant į tai, kad gyvenamosios vietovės yra labai skirtingos gyventojų skaičiumi, ir siekiant įmanomai tolygesnio atstovavimo, įtvirtinama, kad iš seniūnijos aptarnaujamos teritorijos gyvenamųjų vietovių ar jų dalių yra sudaromos seniūnaitijos. Seniūnaitijas tvirtina savivaldybės taryba savivaldybės administracijos direktoriaus teikimu. Taigi seniūnaitijai priskirtų gyvenamųjų vietovių arba dalies gyvenamosios vietovės gyventojai rinks seniūnaitį. Seniūnaičių rinkimo tvarka nustatyta įstatymo 33 straipsniu.

Seniūnaičiai be bendro pobūdžio teisių ir pareigų atstovauti gyventojų interesams, skatinti seniūnaitijos gyventojus prižiūrėti gyvenamosios vietovės teritoriją, gauti ir teikti nustatytą informaciją, turės ir labai konkrečius įgaliojimus, kuriuos įgyvendins seniūnaičių sueigoje. Seniūnaičiai sueigoje aptars ir priims sprendimus dėl seniūnijos veiklos programų, metinės seniūno veiklos ataskaitos įvertinimo ir svarstys kitus jiems svarbius klausimus. Seniūnaičių sueigos sprendimai yra rekomendaciniai. Primenant tai, kad seniūnaičiai sudarys pusę arba netgi daugiau kaip pusę komisijos narių priimant į pareigas seniūną, galima teigti, kad seniūnaičiai ir jų sueigos įtaka seniūnijos aptarnaujamos teritorijos gyvenime užims svarbią vietą.⁸²

⁸⁰ Lietuvos nevyriausybinių organizacijų bendradarbiavimas su valstybės ir savivaldybių institucijomis bei įstaigomis. Tyrimas.(2006). [Žiūrėta 2009-01-20]. Prieiga per internetą: http://www.ngo.lt/forum9/lt/docs/researches/lietuvos_nevyriausybinu_organizaciju_bendradarbiavimas_su_valstybes_ir_savivaldybiu_institucijomis_bei_istaigomis_santrauka.pdf

⁸¹ Savivaldybių žinios. 2009 m. sausio 29 d. Nr. 4 (476). Vilnius: AB „Spauda“

⁸² Naujos redakcijos LR Vietos savivaldos įstatymas. [Žiūrėta 2009-02-13]. Prieiga per internetą: <http://lt.lt.allconstructions.com/portal/istatymai/article/5364>

Tačiau svarstant įstatymo projektą daug diskusijų sukėlė nauji terminai - seniūnaičiai, seniūnaitijos bei sueigos. Pasak Valstybės valdymo ir savivaldybių komiteto, po ilgų diskusijų buvo nuspręsta įvesti naujus terminus, kuriuos išgirdęs kiekvienas suprastų, kad kalbama apie seniūnijos lygmenį, kuriame yra seniūnas, seniūnaitis ir sueiga, ir tai nesimaišytų su savivaldybės lygmeniu, kuriame yra taryba, meras, administracijos direktorius.⁸³

2.2. NVO ir savivaldybių bendradarbiavimo veiklos sferos

Savivaldybės su nevyriausybinėmis organizacijomis dažniausiai bendradarbiauja *socialinių ir sveikatos klausimų srityse*. Taip pat savivaldybės bendradarbiauja su *jaunimo, moterų, kultūros, sporto, tautinių bendrijų ir kitomis nevyriausybinėmis organizacijomis*. Kai kuriose savivaldybėse yra įsteigtos pareigybės ryšiams su nevyriausybinėmis organizacijomis.

Visų savivaldybių biudžetuose yra numatytos lėšos nevyriausybinėms organizacijoms remti. Tačiau reikia pažymėti, kad dabartiniu metu, kaip bebūtų gaila, savivaldybėse dažniausiai nevyriausybinėms organizacijoms yra skiriama tiek lėšų, kiek jų lieka įvertinus biudžetinių organizacijų poreikius. Kai kurios savivaldybės nemokamai suteikia patalpas nevyriausybinių organizacijų informacijos centrams ir kitos nevyriausybinėms organizacijoms, leidžia nemokamai naudotis interneto tinklu.

Nevyriausybines organizacijas ir savivaldybės *organizuoja apskrituosius status* įvairioms problemoms ir programoms aptarti, rengia bendrus projektus, kurių didelė dalis gauna finansavimą iš įvairių fondų ir yra sėkmingai vykdomi.

Pilietinė visuomenė nebus stipri, jei savo šaknimis nesieks vietos bendruomenių. Nevyriausybinių darinių tinklas turi apimti visą respubliką, neaplenkinat mažiausių miestelių, o ne koncentruotis didmiesčiuose. Tačiau tokioms piliečių iniciatyvoms palaikyti ir sutvirtinti reikia lėšų. Svarbūs potencialūs paramos šaltiniai čia yra ir vietos valdžios planingai skiriamos lėšos.

Nevyriausybinių organizacijų ir savivaldybių santykiai nesibaigia vien finansinės paramos ar socialinių paslaugų kontraktų klausimais. Savivaldybės - svarbiausia vieta sprendžiant nevyriausybinių organizacijų patalpų klausimus; savivaldybės turi teisę atleisti nuo mokesčių nevyriausybines organizacijas. Tačiau svarbiausia - savivaldybės yra arčiausiai piliečių esanti, todėl labai svarbi demokratijos grandis. Būtent per nevyriausybines organizacijas piliečiai gali organizuotai atstovauti visuomenės interesams ir lūkesčiams bei daryti įtaką priimant sprendimus.

⁸³ Naujos redakcijos LR Vietos savivaldos įstatymas. [žiūrėta 2009–02–13]. Prieiga per internetą: <http://lt.lt.allconstructions.com/portal/istatymai/article/5364>

Demokratija gyvuos, jei dauguma piliečių jausis turį sąlygas ir galimybes aktyviai dalyvauti visuomenės gyvenime.⁸⁴

Centrinės valdžios institucijos taip pat prisideda prie NVO ir savivaldybių bendradarbiavimo skatinimo. Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2004 m. lapkričio 29 d. nutarimu Nr. 1520 „Dėl Nevyriausybinių organizacijų reikalų komisijos sudarymo ir jos nuostatų patvirtinimo“ patvirtino Nevyriausybinių organizacijų reikalų komisiją. Komisijos tikslas - teikti Lietuvos Respublikos Vyriausybei pasiūlymus dėl nevyriausybinių organizacijų plėtros skatinimo ir nevyriausybinių organizacijų plėtros valstybės politikos formavimo, skatinti valstybės institucijų, įstaigų ir nevyriausybinių organizacijų bendradarbiavimą. Svarbiausias Komisijos uždavinys – skatinti nevyriausybinių organizacijų plėtrą ir dalyvauti formuojant šių organizacijų plėtros valstybės politiką.

Bendradarbiavimo procesu skatinama bendruomenių, kitų institucijų ir organizacijų, piliečių iniciatyva įsijungiant į viešųjų paslaugų sistemos plėtrą. Plėsti bendradarbiavimą ir partnerystę tarp valstybės, savivaldybių ir NVO plėtojant viešųjų paslaugų teikimą. Siekiant veiksmingesnio viešųjų paslaugų teikimo savivaldybėse, reikėtų tęsti viešųjų paslaugų sistemos decentralizavimą ir jų deinstitucionalizavimą, tolygiai plėtojant viešąsias paslaugas regionuose ir apibrėžiant aiškią atsakomybę už atskirų viešųjų paslaugų teikimą apskritims ir savivaldybėms.⁸⁵

Būtina tobulinti valstybinių programų rengimą ir jų įgyvendinimą viešųjų paslaugų srityje. Didesnį dėmesį reikėtų skirti viešųjų paslaugų kokybės gerinimui, pačių klientų įtraukimui į paslaugų teikimo procesą. Tam tikslui rekomenduotina parengti viešųjų paslaugų teikimo standartus ir jais vadovautis kontroliuojant viešųjų paslaugų kokybę įvairiuose sektoriuose.

Dalį viešųjų paslaugų geriau už savivaldybių įsteigtus paslaugų teikėjus galėtų teikti privatūs asmenys, tačiau prieš perduodant privačiam sektoriui viešųjų paslaugų teikimą savivaldybėse turi būti užtikrinta reikiama viešųjų paslaugų kokybės ir sąnaudų kontrolė. Tam reikia tobulinti teisės aktus, reglamentuojančius viešųjų paslaugų teikimą. Šiems tikslams įgyvendinti yra numatytos priemonės Viešojo administravimo plėtros iki 2010 metų strategijos įgyvendinimo 2007-2010 metų priemonių plane.

Savivaldybių sprendimai turi būti priimami skaidriai: reiktų nuolat (periodiškai) informuoti gyventojus apie svarstomus ir priimtus sprendimus savivaldybėje; bendruomenėms aktualiausiasiais reikalais, prieš priimant sprendimą, organizuoti viešąsias diskusijas dėl sprendimo alternatyvų; vietos gyventojų bendruomenių atstovus dažniau įtraukti į savivaldybėse sudaromas darbo grupes;

⁸⁴ Čiupaila R. (2006). NVO atstovavimas nacionaliniame ir savivaldybių lygmenyse. IX Lietuvos nevyriausybinių organizacijų forumas. Vilnius. [žiūrėta 2009–02–19]. Prieiga per internetą: <http://209.85.229.132/search?q=cache:U2pKR3->

⁸⁵ Ten pat. [žiūrėta 2009–02–19]. Prieiga per internetą: <http://209.85.229.132/search?q=cache:U2pKR3->

steigti daugiau visuomeninių patariamųjų komisijų; skatinti savivaldybes įgyvendinti vietos gyventojų bendruomenių atstovų (lyderių) švietimo projektus; skatinti savivaldybių administravimo subjektų ir nevyriausybinių organizacijų bendradarbiavimą sprendžiant vietos viešuosius reikalus; sudaryti sąlygas vietos gyventojų bendruomenėms keistis patirtimi.⁸⁶

Gyvenamųjų vietovių bendruomenių atstovų veiklos užtikrinimui nėra skiriama pakankamai lėšų. Daugelis savivaldybių supranta pilietiškumo ugdymo, švietėjiškos veiklos vykdymo būtinumą, tačiau lėšų savivaldybių biudžetuose bendruomenių plėtrai planuojama ir skiriama nepakankamai, kad ši veikla taptų dar aktyvesnė. Finansinius resursus dauguma savivaldybių planuoja, tačiau jų aiškiai nepakanka, o gal būt kartais ir nėra aiškios vizijos, kokiems tikslams šios lėšos turi būti efektyviausiai panaudojamos. Gyvenamųjų vietovių bendruomenių atstovų veikla, atstovaujant vietos bendruomenės interesams, tobulintina.

Taip pat būtina mažinti subjektyvius veiksnius. Reikia mažinti neigiamą politikų bei valstybės tarnautojų požiūrį į tokios veiklos reikalingumą, patenkinti švietėjiškos veiklos poreikį, skatinti gerosios praktikos pavyzdžių sklaidimą ir kt. Gyvenamojoje vietovėje veikiančio atstovo veiklai tobulinti bei aktyvinti labai svarbūs gerosios praktikos pavyzdžiai, ryšiai su kitų gyvenamųjų vietovių bendruomenių atstovais, keitimasis patirtimi. Gyvenamosios vietovės bendruomenių atstovai dažnai išsamiai nerealizuoja jiems įstatyme suteiktų teisių, t. y. nevisiškai jomis naudojasi, būtų tikslinga skatinti jų veiklą, taip pat šviesti ir pačią bendruomenę, skatinti jos pilietinį aktyvumą.

Šiems tikslams įgyvendinti taip pat yra numatytos priemonės Viešojo administravimo plėtros iki 2010 metų strategijos įgyvendinimo 2007-2010 metų priemonių plane.⁸⁷

2.3. Nevyriausybinių organizacijų ir savivaldybių bendradarbiavimas Lietuvoje

Demokratijos Lietuvos visuomenėje plėtra padidino nevyriausybinių organizacijų reikšmę ir priimant, ir įgyvendinant įvairius sprendimus, susijusius su miesto bendruomenės gyvenimu. Tai skatina savivaldybių ir nevyriausybinių organizacijų atstovus išsamiau apibrėžti tarpusavio bendravimo ir bendradarbiavimo principus. Partnerystėje grindžiamas savivaldybės ir nevyriausybinių organizacijų bendradarbiavimas gali padėti efektyviau spręsti miesto problemas. Tuo suinteresuota tiek valdžia, tiek nevyriausybinių organizacijų, miesto bendruomenėje vykdančios svarbią veiklą, tuo labiau, kad ir Lietuvos Respublikos įstatymuose daromi pakeitimai, reglamentuojantys vis didesnę nevyriausybinių organizacijų įtaką visuomenėje.

⁸⁶ Čiupaila R. (2006). NVO atstovavimas nacionaliniame ir savivaldybių lygmenyse. IX Lietuvos nevyriausybinių organizacijų forumas. Vilnius. [žiūrėta 2009–02–19]. Prieiga per internetą: <http://209.85.229.132/search?q=cache:U2pKR3->

⁸⁷ Ten pat. [žiūrėta 2009–02–19]. Prieiga per internetą: <http://209.85.229.132/search?q=cache:U2pKR3->

Pagrindiniai bendradarbiavimo principai yra šie:

Partnerystė - savivaldybės, jos institucijų ir nevyriausybinių organizacijų, kaip piliečių grupių, veikiančių bendruomenės labui, lygiaverti bendradarbiavimas visose srityse, kuriose abi pusės turi pakankamai kompetencijos, vengiant tarpusavio konkurencijos.

Subsidiarumas - savivaldybės institucijos, kaip stipresnės socialinės struktūros, parama individui ar individų grupėms, sprendžiant savo problemas. Nevyriausybinių organizacijų teisė ir pareiga nekliudomai spręsti savo problemas. (Kai nėra pakankamai pajėgūs spręsti savo problemas, savivaldybės institucijos teikia papildomą pagalbą).

Viešumas - abipusis įsipareigojimas teikti informaciją.

Bendradarbiavimas vyksta įvairiais klausimais: socialinės rūpybos, mokymo ir švietimo, aplinkos apsaugos, jaunimo reikalų, kūno kultūros ir sporto, sveikatos apsaugos, kultūros ir meno, miesto ūkio, verslo ir kitose.

Bendradarbiaujant yra atstovaujami nevyriausybinių organizacijų interesai, teikiama nevyriausybiniams organizacijoms finansinė ir nefinansinė parama (nevyriausybinių organizacijų vykdomų projektų finansinis rėmimas iš savivaldybės lėšų, savivaldybės pagalba nevyriausybiniams organizacijoms gaunant patalpas veiklai lengvatinėmis sąlygomis, bendradarbiavimas užmezgant tarptautinius ryšius ir kita pagalba).

Ši bendradarbiavimą tarp valstybės įstaigų ir nevyriausybinių organizacijų reglamentuoja įvairūs dokumentai, kurie yra priimti ir patvirtinti miestų savivaldybių valdybų, tarybų, taip pat rajonų valdybų ir tarybų.⁸⁸

1 lentelėje pateikta susisteminta Lietuvos didžiųjų miestų ir nevyriausybinių organizacijų bendradarbiavimo ir NVO interesų atstovavimo sistemos apžvalga.

⁸⁸ Savivaldybių ir nevyriausybinių organizacijų partnerystė. (2001). Vilnius: Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centras. [žiūrėta 2009–02–19]. Prieiga per internetą: http://209.85.229.132/search?q=cache:aFAHckqQ2z8J:www.nisc.lt/lt/files/main/mokymo_medziaga_01_partneryste.pdf+Partneryst%C4%97+-+savivaldyb%C4%97s,+jos+institucij%C5%B3+ir+nevyriausybini%C5%B3+organizacij%C5%B3,+kaip+pilie%C4%8Di%C5%B3+grupi%C5%B3,+veikian%C4%8Di%C5%B3+bendruomen%C4%97s+labui,+lygiaverti+bendradarbiavimas+visose+srityse,+kuriose+abi+pus%C4%97s+turi+pakankamai+kompetencijos,+vengiant+tarpusavio+konkurencijos.&hl=lt&ct=clnk&cd=6&gl=lt

Struktūrinė nevyriausybinių organizacijų ir savivaldybių bendradarbiavimo apžvalga.

(Šaltinis: Savivaldybių ir nevyriausybinių organizacijų partnerystė. (2001). Vilnius: Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centras. p. 105)

Eil. Nr.	Savivaldybės pavadinimas	Nevyriausybinių organizacijų ir savivaldybės bendradarbiavimas
1.	Kauno miesto savivaldybė	<p>Kauno miesto savivaldybės ir nevyriausybinių organizacijų bendradarbiavimas, vienos iš nedaugelio savivaldybių, yra plėtojamas taikant realius atstovavimo mechanizmus. Kauno mieste veikia savivaldybės ir nevyriausybinių organizacijų bendradarbiavimo koordinacinė taryba, kurios sudėties ir veiklos nuostatus yra patvirtinusi savivaldybės taryba. Ši taryba formuoja bendrąją NVO plėtros ir bendradarbiavimo su miesto savivaldybe politiką. Kauno mieste beveik visos nevyriausybines organizacijos pagal savo veiklos sritis yra susivienijusios į atitinkamas asociacijas. Mieste veikia jaunimo organizacijų asociacija, socialinės veiklos organizacijų sąjunga, bendruomenių organizacijų asociacija bei kitos. Kauno miesto savivaldybėje jau yra sukurti mechanizmai ir aiškios procedūros su kuo, kada ir kaip miesto savivaldybė bendradarbiauja, aiškūs NVO atstovavimo ir atskaitomybės tarp pačių NVO principai. Savivaldybėje veikia jaunimo reikalų taryba, bendruomenių centrų ir jaunimo rėmimo fondo taryba, bendruomenės sveikatos taryba bei minėta savivaldybės ir nevyriausybinių organizacijų bendradarbiavimo koordinacinė taryba. Į visas šias tarybas bei visuomenines komisijas ar darbo grupes NVO atstovai yra deleguojami skėtinių organizacijų. Taigi atstovavimas pagal atskiras veiklos sritis ir atskaitomybės tarp pačių organizacijų sistema, galima būtų teigti, yra pakankamai išvystyta. NVO reikalus savivaldybėje kuruoja jaunimo reikalų koordinadorius, tačiau įvairiais kitais klausimais pagal atskiras veiklos sritis NVO reikalus koordinuoja atskirų skyrių specialistai. Taip pat verta pažymėti, jog Kauno miesto savivaldybė yra pasirašius bendradarbiavimo sutartį su Kauno bendruomenių centrų asociacija.</p>
2.	Klaipėdos miesto savivaldybė	<p>Klaipėdos miesto savivaldybės ir nevyriausybinių organizacijų bendradarbiavimas vyksta teisiškai reglamentuotais mechanizmais ir taikant aiškius NVO atstovavimo principus. Klaipėdos mieste veikia beveik visų sričių nevyriausybinių organizacijų koalicijos (formalios ir neformalios), kurios vienija beveik visas miesto nevyriausybines organizacijas. Mieste veikia socialinių ir sveikatos organizacijų asociacija, kultūros organizacijų koalicija, jaunimo organizacijų asociacija, aplinkosauginių organizacijų sąjunga, moterų organizacijų asociacija, pilietinių organizacijų ir švietimo organizacijų koalicijos. Taigi sektorinis NVO susivienijimas Klaipėdos mieste sudaro sąlygas tinkamai atstovauti konkrečioje srityje veikiančių organizacijų interesus savivaldybėje, o pastarajai lengviau bendradarbiauti su NVO. Miesto savivaldybėje veikia tokios visuomeninės tarybos ir komisijos, kaip socialinių organizacijų projektų rėmimo komisija, bendruomenės sveikatos taryba, kultūros ir meno taryba, sporto taryba, tautinių mažumų taryba ir kitos komisijos bei darbo grupės. Visos šios savivaldybės struktūros turi delegaluotus atstovus iš NVO koalicijų. Be to, savivaldybė delegaluoja NVO pasiūlytus atstovus net ir į savivaldybei priklausančių akcinių bendrovių stebėtojų tarybos sudėtį (pvz. AB „Klaipėdos vanduo“ nuo nevyriausybinių organizacijų yra delegaluota vartotojų organizacijos atstovė). NVO reikalus Klaipėdos miesto savivaldybėje kuruoja jaunimo reikalų koordinadorius, tačiau praktiškai visų skyrių specialistai taip pat savo pareigybinuose aprašymuose turi reglamentavimą dirbti ir bendradarbiauti su atitinkamoje srityje veikiančiomis NVO. Klaipėdos miesto savivaldybės taryba yra Patvirtinusi ir miesto savivaldybės bei nevyriausybinių Organizacijų bendradarbiavimo sutartį, pagal kurią yra Reglamentuojamas nevyriausybinių organizacijų atstovavimas ir abipusio bendradarbiavimo plėtros tikslai. Bendruosius Klaipėdos miesto NVO interesus miesto savivaldybėje atstovauja Bendradarbiavimo taryba, kurią sudaro po du atstovus iš kiekvienos NVO srities koalicijos.</p>

3.	Vilniaus miesto savivaldybė	Bendradarbiavimas su trečiuoju sektoriumi turėtų būti suprantamas tik kaip savivaldybės teikiama parama. Kad toks bendradarbiavimas vyktų kaip įmanoma efektyviau, kad būtų surenkama kiek galima daugiau informacijos apie organizacijos veiklą, vykdomus projektus, buvo parengtos nesudėtingos paraiškos formos. Vilniaus miesto savivaldybės bendradarbiavimas su nevyriausybėmis organizacijomis yra prioritetinė veiklos sritis. Tai ne tik trečiojo sektoriaus veiklos, jo indėlio į socialinę sistemą pripažinimas, bet ir ekonominis paskaičiavimas. Per nevyriausybines organizacijas vilniečiams suteikiama galimybė gauti daug naujų unikalių paslaugų, kurių neteikia kitos institucijos. Siekiant glaudžiau bendradarbiauti su NVO, Socialinės paramos centro iniciatyva yra sukurta NVO iniciatyvinė grupė, kuri susitinka syki per dvi savaites. Ši grupė veikia apvalaus stalo principu, susitikimų metu savivaldybės ir NVO atstovai aptaria pagrindinius bendradarbiavimo klausimus.
----	-----------------------------	---

Iš lentelėje pateiktų duomenų matome, kad visų didžiųjų miestų savivaldybės daug dėmesio skiria nevyriausybiniams organizacijoms, bendradarbiavimą su jomis laiko prioritetinėmis veiklos sritimi.

2.4. Šiaulių miesto savivaldybės bendradarbiavimas su NVO

Šiaulių miesto savivaldybė – tai vienas iš gerosios praktikos pavyzdžių kitoms Lietuvos savivaldybėms. Šiaulių mieste NVO ir savivaldybės bendradarbiavimas yra glaudus, yra sukurtas NVO interesų atstovavimo sistemos mechanizmas. Mieste veikia Šiaulių nevyriausybinių (ŠNVOK) organizacijų konfederacija, kaip vietinis nevyriausybinių organizacijų informacijos centras bei skėtinė organizacija, jungianti 68 organizacijas. Organizacijos narės yra pasiskirsčiusios į 14 veiklos sričių. ŠNVOK atstovauja jų interesus santykiuose su valdžios institucijomis, konsultuoja NVO steigimo, veiklos organizavimo, projektų rengimo, paraiškų rašymo klausimais; organizuoja mokymus ir konsultacijas ne pelno siekiančių institucijų ir organizacijų vadybos klausimais; verčia paraiškas į anglų kalbą. Konfederacija deleguoja savo atstovus į įvairias savivaldybės komisijas ir tarybas, atstovauja savo narių interesus, deleguodama atstovus ir į Šiaulių miesto tarybos patvirtintą Konsultacinę tarybą, kurios tikslas stiprinti NVO ir savivaldybės bendradarbiavimą. Be NVO konfederacijos mieste veikia ir jaunimo organizacijų asociacija „Apskritasis stalas“ bei moterų organizacijų sąjunga. Šiaulių jaunimo organizacijų asociacija „Apskritasis stalas“ vienija 23 jaunimo organizacijas, atstovauja jų interesams, rūpinasi jaunimo organizacijų potencialu. „Apskritasis stalas“ aktyviai veikia, atsižvelgdamas į besikeičiančią situaciją Lietuvoje ir Europoje, bendradarbiauja su nevyriausybėmis organizacijomis, valdžios ir verslo struktūromis regioniniu, nacionaliniu ir tarptautiniu lygmeniu.

Savivaldybėje veikia bendruomenės sveikatos, jaunimo reikalų, kultūros, švietimo tarybos, kurių veikloje dalyvauja NVO. Taip pat veikia ir daug įvairių visuomeninių komisijų ir darbo grupių, į kurias NVO atstovai yra deleguojami iš Šiaulių NVO konfederaciją. NVO reikalus

savivaldybėje kuruoja jaunimo reikalų koordinatorius, prieš tai šios funkcijos buvo pavestos mero pavaduotojui. Svarbu paminėti, jog savivaldybės taryba yra patvirtinusi ir savivaldybės bei nevyriausybinių organizacijų bendradarbiavimo programą, o miesto strateginiame plėtros plane (2007-2016) įtvirtinusi NVO ir savivaldybės bendradarbiavimo plėtros nuostatas.⁸⁹

Skiriamos šios Šiaulių m. savivaldybės ir nevyriausybinių organizacijų bendradarbiavimo formos:

- Nevyriausybinių organizacijų interesų atstovavimas.
- Finansinė parama.
- Nefinansinė parama.

Nevyriausybinių organizacijų interesų atstovavimas - bendros darbo grupės su Savivaldybės atstovais vietos bendruomenės problemoms spręsti. NVO atstovų dalyvavimas komisijų ar posėdžių veikloje yra rimta paspartis vietos bendruomenės poreikiams tirti. NVO atstovai kaip bendruomenės atstovai yra kviečiami dalyvauti įvairiose darbo grupėse sprendžiant aktualias energetikos, miesto infrastruktūros, kultūros problemas.

Finansinė parama – NVO vykdomų projektų finansinis rėmimas Savivaldybės lėšomis ir finansavimo principų, taisyklių bei tvarkos patvirtinimas. 2000m. gruodžio 7d. Šiaulių miesto tarybos sprendimu buvo patvirtinti Finansinės paramos teikimo NVO nuostatai (Šiaulių miesto savivaldybės tarybos 2001m. spalio 25d. sprendimo Nr. 296 nauja redakcija), kuriais vadovaujantis yra skiriamos lėšos nevyriausybinių organizacijų projektams vykdyti.

Kiekvienais metais NVO skaičius vis didėja. Todėl, būtina pabrėžti, kad NVO projektams finansuoti skiriama vis mažesnė pinigų suma iš Savivaldybės biudžeto. Dažnai smulkesniems projektams iš vis neskiriamas joks finansavimas. Stambesni finansuojami didesnėmis pinigų sumomis.

Nefinansinis bendradarbiavimas. Nevyriausybinių organizacijų gali naudotis konferencijų sale, suteikiamas transportas. Tai leidžia taupyti ribotas lėšas, o tie kurie neturi, gali laisvai naudotis modernia įranga bei transportu. Savivaldybė suteikia patalpas NVO veiklai lengvatinėmis sąlygomis – atleidžia nuo nuomos mokesčio, dalies eksploatacinių išlaidų. Bendros mokymo programos. Tai įvairių mokymų, seminarų, konferencijų organizavimas. Tokių mokymų temos yra gana įvairios: paraiškų rašymo tobulinimas, atsiskaitymo būdai, socialinių paslaugų teikimas ir t.t. 2005m. Konsultacinė taryba nusprendė skirti Šiaulių nevyriausybinių organizacijų konfederacijai 10300 lt. įvairių mokymų organizavimui ir NVO konsultavimui. Pagalba užmezgant tarptautinius ryšius.

⁸⁹ NVO. Šiaulių miesto savivaldybė. [žiūrėta 2009–02–19]. Prieiga per internetą: http://www.siauliai.lt/nvo/nvo_siauliai.php

Šiaulių miesto savivaldybė glaudžiai bendrauja su Czeszowa/Lenkija, Etten-Leur/Nyderlandai, Fredericia/Danija, Jelgava/Latvija, Kristianstad/Švedija, Omaha/JAV, Piarnu/Estija, Chmelnickij/Ukraina, Baranoviči/Baltarusija.⁹⁰

Šiaulių m. savivaldybė yra sudariusi bendradarbiavimo programą su miesto NVO, kuria siekiama Šiaulių mieste sukurti nuolatos veikiančią, efektyvą bei skaidrą konsultavimosi su nevyriausybinėmis organizacijomis mechanizmą, skatina ir remia atviros, pilietinės ir demokratinės visuomenės kūrimą bei efektyvios jos socialinės infrastruktūros formavimąsi.

Šia programa siekiama:

1. užtikrinti atvirų, lygiaverčių, partnerystės principais grindžiamų bendradarbiavimo santykių tęstinumą tarp nevyriausybinių organizacijų ir Savivaldybės, keičiantis savivaldos institucijų personalinei sudėčiai, Savivaldybės tarybos kadencijoms;
2. organizacijų ir iniciatyvių miesto gyventojų būrimosi į asocijuotas struktūras, kuriose sprendžiamos gyventojų grupių problemos, siekiama visuomenei naudingų tikslų, teikti būtinas paslaugas, atstovauti visuomenės interesams;
3. efektyvios bei naudingos miestui ir jo gyventojams Šiaulių nevyriausybinių organizacijų veiklos skatinimo.⁹¹

Programos uždaviniai: nuolat palaikyti ir plėtoti dialogą su miesto gyventojais; analizuoti gyventojų požiūrį ir siekius miesto plėtros klausimais; atstovauti gyventojų interesams Savivaldybės institucijose rengiant sprendimų projektus; užtikrinti priimamų sprendimų viešumą; remti organizacijų iniciatyvas ir projektus, formuoti efektyviai funkcionuojančius rėmimo šaltinius.

Programos įgyvendinimo būdai:

1. partnerystė:

- kviešti Šiaulių nevyriausybinių organizacijų konfederacijos (ŠNVOK), kitų nevyriausybinių organizacijų atstovus į Savivaldybės institucijose sudaromus kolegialius organus (tarybas, komisijas, komitetus, darbo grupes ir pan.);
- dalyvauti Konsultacinės tarybos (toliau - KT) veikloje - tai pagrindinė Savivaldybės ir nevyriausybinių organizacijų konsultavimosi institucija, kurios sudarymo principai, kompetencija bei veiklos sąlygos nustatomos KT veiklos nuostatuose;
- bendradarbiauti rengiant Savivaldybės tarybos sprendimus aktualiais nevyriausybinių organizacijų klausimais (aptarus juos su NVO atstovais kolegialiose institucijose);

2. bendros tęstinės veiklos palaikymas ir vystymas:

⁹⁰ NVO. Šiaulių miesto savivaldybė. [žiūrėta 2009–02–19]. Prieiga per internetą: http://www.siauliai.lt/nvo/nvo_siauliai.php

⁹¹ Ten pat. [žiūrėta 2009–02–19]. Prieiga per internetą: http://www.siauliai.lt/nvo/nvo_siauliai.php

Savivaldybės taryba kasmet, atsižvelgdama į finansines galimybes, skiria piniginių lėšų NVO iniciatyvoms įgyvendinti ir projektams vykdyti;

- lėšos naudojamos Šiaulių miesto gyventojų naudingiems tikslams siekti šiose veiklos srityse:
- sveikatos, socialinės rūpybos;
- švietimo, kultūros, sporto;
- miesto ūkio arba plėtros;
- jaunimo reikalų;
- žmogaus ar vartotojų teisių;
- ekologijos ir kt.;
- bendruomenių;

Lėšų skirstymas, NVO projektų vertinimas, finansavimo prioritetų nustatymas vykdomas dalyvaujant nevyriausybinių organizacijų atstovams;

3. bendradarbiavimo įforminimas ir reglamentavimas sutartimis:

- sudaromos sutartys tarp Savivaldybės struktūrinių padalinių ir NVO;
- rengiami ir vykdomi bendri projektai;
- užtikrinamas sutarčių ir projektų tęstinumas;

4. viešumas, atvirumas, skaidrumas, pasitikėjimas, kompetencija - visi Savivaldybės ir NVO bendradarbiavimo dokumentai skelbiami miesto bendruomenei Savivaldybės ir ŠNVOK interneto tinklalapiuose, miestą reklamuojančiuose leidiniuose ir kt., pateikiami žiniasklaidai.⁹²

Šiaulių mieste jau devintus metus gyvuoja „Trečiojo amžiaus universitetas”(TAU).

TAU yra nevyriausybinių organizacijų, savo veikla užtikrinanti vyresnio amžiaus žmonių geresnę socialinę integraciją į visuomenę, skatinanti jų efektyvų ir produktyvų gyvenimą, palaikanti jų darbingumą kelianti žinių bei kultūros lygį.⁹³ Universitetas turi penkis fakultetus : humanitarinį, sveikatos, kultūros, kraštotyros ir turizmo.⁹⁴

„Trečiojo amžiaus universitetas”(TAU) — naujasis mokymasis, pagrįstas žmogaus savianalize, planavimu, refleksija, rekonstrukcija ir kitais metodais sąlygotas savo kompetencijos

⁹²NVO. Šiaulių miesto savivaldybė. [žiūrėta 2009–02–19]. Prieiga per internetą:
http://www.siauliai.lt/nvo/nvo_siauliai.php

⁹³ Trečiojo amžiaus universitetas. Šiauliai. [žiūrėta 2009–02–11]. Prieiga per internetą:
<http://www.hu.su.lt/index.php?pId=230&lang=lt>

⁹⁴ Trečiojo amžiaus universitetas. Šiauliai. [žiūrėta 2009–02–11]. Prieiga per internetą:
<http://www.infosiauliai.lt/straipsnis/siauliu-treciojo-amziaus-universitetas-baige-devintuosius-metus,20848-1-61.html>

tobulinimas, vykstantis bet kokioje žmogaus veikloje ir besitęsiantis visą gyvenimą. Šios studijų krypties tikslas - gerinti vyresnio amžiaus žmonių integraciją į darbo rinką.⁹⁵

TAU veikia ne tik Šiaulių mieste, bet ir Vilniuje, Kaune, Panevėžyje, Marijampolėje ir kituose miestuose. Kadangi pagyvenusiems žmonėms yra sunkiau priprasti prie šiuolaikinių naujovių, pavyzdžiui, naudojimasis kompiuteriu, banko kortelėmis, internetu ir t.t. Trečio amžiaus universitetas - galimybė pagyvenusiems žmonėms praplėsti savo žinias bei geriau integruotis į šiuolaikinę visuomenę.

2.5. Europos vietos savivaldos chartija

Suvokdama vietos valdžios svarbą, Europos Taryba subūrė Europos vietinės ir regioninės savivaldos kongresą CLARE. Šis vietos ir regionines savivaldas Europos Taryboje atstovaujantis organas savo veiklą grindžia Europos vietos savivaldos chartija (1985), t. y. tarptautine konvencija, reikalaujančia, kad ją ratifikavusios Europos valstybės laikytųsi tam tikrų sąlygų, principų ir tradicijų.⁹⁶

Vietos savivalda reiškia, kad vietinės valdžios organai įstatymų nustatytose ribose turi teisę ir gebėjimą tvarkyti ir valdyti pagrindinę viešųjų reikalų dalį, už tai prisiimdamos pilną atsakomybę ir vadovaudamosi vietos gyventojų interesais.⁹⁷

1985 m. spalio 15 d. parengtoje ir nuo 1988 m. rugsėjo 1 d. įsigaliojusioje Europos vietos savivaldos chartijoje išdėstomi bendri europiniai standartai tam, kad būtų ginamos bei plečiamos vietos savivaldų teisės bei laisvės. 1993 m. stodama į Europos tarybą Lietuva išipareigojo pasirašyti ir ratifikuoti Europos vietos savivaldos chartiją. 1996 m. lapkričio 26 d. Strasbūre ši Chartija buvo pasirašyta, tačiau ratifikuota tik 1999 m. gegužės mėnesį ir įsigaliojo Lietuvoje 1999 m. spalio 10 d. Europos vietos savivaldos chartijos ratifikavimas reiškia, kad mūsų valstybė išipareigoja suderinti vietos savivaldą reguliuojančius įstatymus su chartijos nuostatomis ir laikytis visų joje įtvirtintų principinių reikalavimų. Chartijos ratifikavimas neabejotinai buvo teigiamas žingsnis plėtojant demokratiją, įgyvendinant decentralizacijos ir subsidarumo principus Lietuvoje. Be to Chartija įtvirtina vietos savivaldos konstitucinio ir teisinio pagrindo principą,

⁹⁵Trečiojo amžiaus universitetas. Šiauliai. [žiūrėta 2009-02-11]. Prieiga per internetą: <http://www3.mruni.lt/padaliniai/kkc/sp4.htm>

⁹⁶ Europos vietos savivaldos chartija. [žiūrėta 2009-02-11]. Prieiga per internetą: <http://www.savivaldybes.lt/savivaldybes/index.php?lang=lt&gr=savivaldosraida&id=121>

⁹⁷ Europos vietos savivaldos chartija. [žiūrėta 2009-02-11]. Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=48874

nustato vietos savivaldos masto, bendruomenės teritorijos ribų apsaugos, savivaldos institucijų administracinės struktūros, vietos valdymo institucijų administracinės priežiūros bei kitus svarbius vietos savivaldos organizavimo ir veiklos principus.

Chartija įpareigoja šalis laikytis pagrindinių taisyklių, garantuojančių politinę, administracinę bei finansinę vietos valdžios institucijų nepriklausomybę. Joje įtvirtinta nuostata, kad savivaldos institucijos yra bet kurios demokratinės santvarkos pagrindas. Chartija dažnai vadinama "mažąja savivaldos konstitucija", ji suteikia teises garantijas tolesnei savivaldos plėtrai, padeda spręsti dažnai problematiškus centrinės ir vietos valdžios santykių klausimus.⁹⁸

3. TEISINIS NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ VEIKLOS REGLAMENTAVIMAS

3.1. NVO teisinė aplinka

Dabar veikiančių nevyriausybinų organizacijų veiklą reglamentuoja šie pagrindiniai įstatymai:

LR Konstitucija

LR Visuomeninių organizacijų įstatymas 1998-06-11 galiojo iki 2004-02-14

LR Asociacijų įstatymas 2004 Nr. 25-475

LR Labdaros ir paramos įstatymas 1993 Nr. 21-506; 2003 Nr. 40-1812

LR Labdaros ir paramos fondų įstatymas 2003-12-22 Nr. I-1232

LR Viešųjų įstaigų įstatymas 1996 Nr. 68-1633; 2004 Nr. 90-4063

LR Religinių bendruomenių ir bendrijų įstatymas 2000-10-04 Nr. I-1057⁹⁹

Nevyriausybinų organizacijų reorganizavimo, registravimo ir kitokią tvarką reglamentuoja atskiri įstatymai, Vyriausybės nutarimai, įstatatai.

Nuo 1996 metų nevyriausybinų organizacijų sąvoka pradėta taikyti ir Lietuvos Respublikos teisės aktuose, tačiau iki šiol nėra bendro teisės akto, kuris apibrėžtų nevyriausybinų organizacijų teisinį statusą ir reglamentuotų nevyriausybinų organizacijų veiklą.

Kaip ir bet kokioje srityje, konstitucinės nuostatos dėl visuomeninių organizacijų nagrinėjamos pirmiausiai, kadangi jomis remiasi ar bent turėtų remtis visas tolesnis teisinis reglamentavimas. Apie visuomeninį sektorių tiek Lietuvos Respublikos, tiek kitų valstybių konstitucijose kalbama iš žmogaus teisių užtikrinimo pozicijų. Teisė laisvai jungtis arba nesijungti į

⁹⁸ Europos vietos savivaldos chartija. [žiūrėta 2009-02-11]. Prieiga per internetą: <http://www.savivaldybes.lt/savivaldybes/index.php?lang=lt&gr=savivaldosraida&id=121>

⁹⁹ NVO teisinė veikla. [žiūrėta 2009-02-11]. Prieiga per internetą: <http://209.85.229.132/search?q=cache:GJNpNs7glnCJ:www.teisescentras.lt/index.php/byla/fcea30270b91edf0cb58511f9d937209+Dabar+veikian%C4%8Di%C5%B3+nevyriausybin%C5%B3+organizacij%C5%B3+veikl%C4%85+reglamentuoja+%C5%A1ie+pagrindiniai+%C4%AFstatymai:&hl=lt&ct=clnk&cd=3&gl=lt>

asociacijos yra laikoma viena žmogaus teisių, todėl ji įtvirtinta kiekvienos demokratinės valstybės konstitucijoje.¹⁰⁰

Piliečiams laidiuojama teisė laisvai vienytis į bendrijas, politines partijas ar asociacijas, jei šių tikslai ir veikla nėra priešingi Konstitucijai (1992) ir įstatymams.¹⁰¹

Atkreiptinas dėmesys į keletą LR Konstitucijos 35 straipsnio aspektų. Pirmą, Konstitucijoje kalbama apie narystės pagrindu organizuotas nevyriausybinės organizacijos (asociacijos). Antra, teisė vienytis į asociacijas, remiantis LR Konstitucija, garantuojama tik Lietuvos Respublikos piliečiams. Trečia, LR Konstitucijos įtvirtinta teisė vienytis į asociacijas praktikoje gali būti labai apribota įstatymu, ir tai nebūtų laikoma konstitucinės nuostatos pažeidimu: "Politinių partijų, kitų politinių ir visuomeninių organizacijų steigimą ir veiklą reglamentuoja įstatymas. Ketvirta, Konstitucijoje pastebima akivaizdi painiava dėl terminų ne pelno subjektams įvardyti. Konstitucijos nuostatų komentare teigiama, kad šie terminai yra tapatūs sąvokai "visuomeniniai susivienijimai", todėl galima teigti, kad 35 Konstitucijos straipsnio nuostata interpretuojama platesniam visuomeninių organizacijų ratui, o ne tik bendrijoms ir (ar) asociacijoms siaurąja šių žodžių prasme. 1992 m. Lietuvos Respublikos Konstitucija įtvirtina ir kitas laisves, kurios labai susijusios su ne pelno veikla: teisė turėti, laisvai skleisti savo įsitikinimus, ieškoti, gauti bei skleisti informaciją ir idėjas, rinktis į taikius susirinkimus, piliečių tautinėms bendrijoms tvarkyti savarankiškai savo tautinės kultūros reikalus, švietimą, labdarą bei savitarpio pagalbą.¹⁰²

Lietuvos Respublikos Asociacijų įstatymas 2004-01-22, Nr.25-745. 2002 m. prasidėjo pagrindinis nevyriausybinių organizacijų įstatymų derinimas. Seimo iniciatyva susirūpinta detalesniu leistinos ekonominės veiklos reglamentavimu. Pozityviai sureaguota į nevyriausybinių organizacijų pastabas, jog Visuomeninių organizacijų ir asociacijų įstatymai beveik identiškai. LR Seimas, sujungdamas prieš tai minėtus įstatymus, priėmė naują LR Asociacijų įstatymą. Šiame įstatyme panaikintas draudimas asociacijoms užsiimti komercine veikla, o visuomeninės organizacijos ir asociacijos reglamentuojamos kaip viena juridinio asmens teisinė forma. Įstatyme numatyta juridinę asmens teisinę formą reglamentuoti kaip asociaciją, taip pat nustatytas reikalavimas juridinio asmens pavadinime nurodyti teisinę formą. Taigi asociacijos, kaip juridinio asmens, pavadinime galima vartoti žodžius – "visuomeninė organizacija", "asociacija", "sąjunga", "susivienijimas", "konfederacija" ir pan. Veikiantiems juridiniams asmenims, kurie turi

¹⁰⁰ NVO teisinė veikla. [žiūrėta 2009–02–11]. Prieiga per internetą: <http://209.85.229.132/search?q=cache:GJNpNs7glnCJ:www.teisescentras.lt/index.php/byla/fcea30270b91edf0cb58511f9d937209+Dabar+veikian%C4%8Di%C5%B3+nevyriausybin%C5%B3+organizacij%C5%B3+veikl%C4%85+reglamentuoja+%C5%A1ie+pagrindiniai+%C4%AFstatymai:&hl=lt&ct=clnk&cd=3&gl=lt>

¹⁰¹ LR Konstitucija. 2 skirsnio 35 straipsnis. [žiūrėta 2009–02–21]. Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/home/Konstitucija/Konstitucija.htm>

¹⁰² NVO ir viešojo administravimo institucijų sąveika. [žiūrėta 2009–02–23]. Prieiga per internetą: <http://www.mokslai.lt/referatai/kursinis/nvo-ir-viesojo-administravimo-instituciju-saveika-puslapis2.html>

visuomeninės organizacijos teisinę formą, nereikia keisti pavadinimų, o šios organizacijos pagal įstatymą nuo jo įsigaliojimo dienos laikomos juridiniais asmenimis, kurių teisinė forma yra asociacija be atskiro perregistravimo. Įstatyme nustatytas asociacijos, kaip juridinio asmens, atskiros teisinės formos, steigimas, valdymas, veikla, reorganizavimas ir likvidavimas, pertvarkymo ypatumai, siekiant nekartoti LR Civilinio kodekso (2000)¹⁰³ nuostatų ir išsaugoti sisteminių jo aiškinimą ir taikymą. Taip pat įstatyme reglamentuojama, kad asociacija turi teisę vykdyti įstatymų nedraudžiamą ūkinę- komercinę veiklą, kuri neprieštaruoja jos įstatymams, veiklai bei tikslams pasiekti. Lietuvos Respublikos Labdaros ir paramos įstatymas 2003-04-22, I-172. Galimybė gauti neapmokestintą paramą yra viena iš reikšmingiausių mokesčių lengvatų ne pelno organizacijoms, todėl itin svarbią reikšmę Lietuvos ne pelno organizacijos reglamentuojančių teisės normų sistemoje turi Labdaros ir paramos įstatymas, nustatantis, ką galima laikyti labdara ar parama mokesčių lengvatų tikslais. Labdaros ir paramos įstatymas reglamentuoja tik labdaros ir paramos mokesčius aspektus, visiškai neliesdamas pačių santykių esmės. Verta atkreipti dėmesį, kad kitose šalyse Labdaros ir paramos įstatymo nėra, o labdaros ir paramos mokesčiai klausimai nagrinėjami atitinkamuose mokesčių įstatymuose. 2001 sausio 1 d. priimtas naujais Labdaros ir paramos įstatymas nepatenkino NVO lūkesčių. Po to buvo daug įstatymo straipsnių pakeitimų ir papildymų. Paskutinė šio įstatymo redakcija galioja nuo 2003 balandžio 30 d. Nors šiame įstatyme supaprastintos paramos teikimo ir administravimo procedūros, patikslintos paramos ir labdaros sąvokos, apibrėžta aukos, kaip anoniminės paramos sąvoka, įteisinta anonimiška parama, tačiau įstatyme lieka nemažai trūkumų, susijusių su NVO struktūros ir valdymo ribojimais, apskaitos procedūromis, statistine atskaitomybe bei kitais dalykais.

Lietuvos Respublikos Labdaros ir paramos fondų įstatymas 2003-12-22, I-1232. Labdaros ir paramos fondai, nors ir yra vakarietiškuose fondų analogai, Lietuvos teisėje ir ne pelno organizacijų sistemoje yra įgavę kiek kitokią prasmę, nei tai įprasta kitose šalyse. Paprastai fondas reiškia tik organizavimosi formą, kuomet paskiriant kažkokį turtą įsteigiamas teisės subjektas, neturintis narių, o jo valdymas remiasi steigėjais ar kitaip įvardytais savininkais. Lietuvoje gi pačių fondų pavadinimuose atsispindi papildomas bruožas, nurodantis, kad fondas turi užsiimti labdara ir parama.

Lietuvos Respublikos Viešųjų įstaigų įstatymas 2004-02-14, I-1428. Viešųjų įstaigų steigimą, valdymą, veiklą, reorganizavimą, pertvarkymą ir likvidavimą reglamentuoja specialusis Lietuvos Respublikos Viešųjų įstaigų įstatymas, kuris po ilgai trukusių diskusijų ir prieštarų

¹⁰³ LR Civilinis kodeksas. [žiūrėta 2009-02-11]. Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=107687

vertinimų buvo priimtas 1996 metais (nauja įstatymo redakcija nuo 2004-02-14). Galima teigti, kad viešosios įstaigos turėjo savo pirmtaką, t.y. ne pelno įmones.

Visuose trijuose įstatymuose straipsnyje, kuriame kalbama apie tam tikros NVO veiklos apribojimus, yra nustatytas ne tik draudimas skirstyti pelną, bet ir kiti apribojimai, kurie neleistų paslėpti pelno paskirstymo. Pavyzdžiui, asociacijų atveju šie apribojimai, susiję su tiesioginiu ar netiesioginiu pelno neskirstymu yra: „1. neatlygintinai perduoti asociacijos turtą nuosavybėn asociacijos nariui, valdymo ir kolegialių organų nariui, asociacijoje darbo sutarties pagrindu dirbančiam asmeniui ar su jais susijusiam asmeniui, ar trečiajam asmeniui, išskyrus labdaros ar paramos tikslus, nustatytus įstatuose pagal Labdaros ir paramos įstatymą;

2. asociacijos turtą ir lėšas, įskaitant pelną, jokia forma, išskyrus labdarą ir paramą pagal Labdaros ir paramos įstatymą, skirstyti tos asociacijos ir jos valdymo organų nariams, asociacijoje darbo sutarties pagrindu dirbantiems asmenims, išskyrus atvejus, kai yra mokamas darbo užmokestis, kitos su darbo teisiniais santykiais susijusios išmokos ir kai autorinės sutarties pagrindu mokamas autorinis atlyginimas, atlyginama už suteiktas paslaugas ar parduotas prekes;

3. pirkti prekes ir paslaugas už akivaizdžiai per didelę kainą, išskyrus atvejus, kai tokiu būdu yra suteikiama labdara asmeniui, kuris pagal Labdaros ir paramos įstatymą yra labdaros gavėjas;

4. parduoti asociacijos turtą už akivaizdžiai per mažą kainą, išskyrus atvejus, kai tokiu būdu yra suteikiama labdara asmeniui, kuris pagal Labdaros ir paramos įstatymą yra labdaros gavėjas.“¹⁰⁴

Teigiamas bruožas yra tas, kad apribojimai netrukdo užsiimti išradingesne filantropine veikla, pavyzdžiui, labdaros gavėjams pigiau parduoti ar iš jų brangiau įsigyti tam tikrus daiktus. daugumoje organizacijų, savo esme esančių NPO, tačiau veikiančių pagal specifinius įstatymus, pelno neskirstymo principas nėra tiksliai įtvirtintas. Kai kurie įvairius specifinius darinius, kuriuos sąlygiškai galėtume vadinti ne pelno organizacijomis, įtvirtinantys įstatymai nutyli šių organizacijų likvidavimo taisykles, todėl šios organizacijos, nors ir gaudamos neapmokestintas lėšas, paprastai gali paskirstyti visą savo turtą. Kol kas nepasitaikė bent jau viešai nuskambėjusių atvejų, kai likviduojant organizaciją buvo nepagrįstai pasisavintas ne pelno organizacijos sukauptas turtas.¹⁰⁵

3.1.1. Politinės veiklos draudimas

Ne pelno organizacijų (NPO) politinė veikla yra apribota ir atribota nuo veiklos, kuri finansuojama teikiant paramą. Tačiau tai nereiškia, kad NPO negali išsakyti politinių nuostatų ar netgi oficialiai palaikyti vieno ar kito kandidato.¹⁰⁶

¹⁰⁴ Šimašius R. (2007). Ne pelno organizacijos: prigimtis ir reglamentavimas. Vilnius: Eugrimas. p. 104

¹⁰⁵ Ten pat. p. 105

¹⁰⁶ Ten pat. p. 105

Iš NPO statusą nustatančių įstatymų tik Labdaros ir paramos fondų įstatymas draudžia „dalyvauti politinėje veikloje, teikti paramą politinėms partijoms ir politinėms organizacijoms“. Tai reiškia, jog visiškai teisėta yra asociacijų ir viešųjų įstaigų veikla, kuri susijusi su politinėmis partijomis. Tačiau pabrėžtina, kad būtina laikytis Labdaros ir paramos įstatyme nustatytų apribojimų. Fondams nėra draudžiama siekti politinių tikslų arba turėti tam tikrų sąsajų su politinėmis organizacijomis, jei tik tiesiogiai nedalyvaujama politinėje veikloje ar beteikiama parama politinėms partijoms ar organizacijoms.¹⁰⁷

Nors politinė veikla ir yra draudžiama, tačiau yra tokių organizacijų, pavyzdžiui, Jaunųjų konservatorių partija, Jaunųjų socialdemokratų partija, kurios vykdo politinę veiklą ir remia savo partijas.¹⁰⁸

3.1.2. Lobistinės veiklos reglamentavimas

Šiuo metu galiojantis Lobistinės veiklos įstatymas nedraudžia ne pelno organizacijoms atstovauti savo nariams ar visuomenei ir pristatyti savo poziciją aktualiais teisėkūros klausimais. NPO veikla, tiesiogiai išplaukianti iš Konstitucijos 25 straipsnio (laisvė laisvai reikšti įsitikinimus, skleisti informaciją ir idėjas), 33 straipsnio (teisė kritikuoti valstybės įstaigų darbą), dažnai sunkiai atribojama ar netgi „sutampa“ su lobistine veikla, apibrėžiant lobistų teises.¹⁰⁹

NPO skiriasi nuo lobistų tuo, kad NPO šiomis teisėmis gali naudotis tik siekdamos atitinkamuose įstatymuose ir savo įstatuose nustatytų tikslų, o jei naudojamos paramos lėšos – ir Labdaros ir paramos įstatyme numatytų tikslų. Paramos lėšų naudojimas nėra ir negali būti lobistinis, nes Lobistinės veiklos įstatymo 2 straipsnio 3 dalyje teigiama, kad tai veiksmai, kuriais siekiama daryti įtaką „lobistinės veiklos užsakovo interesais...“, o tai jau automatiškai neatitiktų Labdaros ir paramos įstatymo reikalavimų. Šalia to pirmasis Lobistinės veiklos įstatymas nustatė, kad „lobistinė veikla – atlygintini veiksmai ...“, tačiau parama negali būti atlygintina. NPO gali vykdyti lobistinę veiklą ne iš paramos lėšų.¹¹⁰

Vaidotas Ilgius teisingai atkreipia dėmesį, kad teisėkūros ir kitų viešų sprendimų srityje nesant formalių mechanizmų, kaip derėtų ar būtų privaloma konsultuotis su NPO, pastarosios, jei jos veikia aktyviai, gali būti nepagrįstai apkaltintos dalyvavimu politinėje ar lobistinėje veikloje.¹¹¹

¹⁰⁷ Šimašius R. (2007). Ne pelno organizacijos: prigimtis ir reglamentavimas. Vilnius: Eugrimas. p. 106

¹⁰⁸ Ten pat. p. 106

¹⁰⁹ Ten pat. p. 107

¹¹⁰ Ten pat. p. 107

¹¹¹ Ten pat. p. 108

3.2. Ne pelno organizacijų valdymas ir struktūros problemos

Asociacijų įstatyme iki 2004 metų buvo nustatyti privalomi valdymo organai: visuotinis narių susirinkimas (konferencija, suvažiavimas), kolegialus valdymo organas (organai) ir administracija. Įstatyme išvardyti visi galimi valdymo organai, įskaitant „kolegialaus valdymo organo“ rūšis (valdyba, taryba, prezidiumas). Kita įstatymo norma, nustatanti, kad kolegialių valdymo organų narius renka ir atšaukia visuotinis susirinkimas, užkirsdavo galimybę specifinius valdymo organus formuoti kitokia tvarka: rinkti juos ne visiems nariams, o tik nariams pagal kokį nors požymį, arba kolegialiam organui rinkti kito kolegialaus organo narius. Minėti trūkumai buvo pašalinti 2004 metų įstatymo redakcijoje.¹¹²

Labdaros ir paramos fondo valdymo organų struktūra iki 2004 metų buvo beveik tapati asociacijų valdymo organų struktūrai. Skirtumas tas, kad visos valdymo struktūros pagrindas yra steigėjai. Steigėju buvo galima tapti arba prisidėjus prie fondo steigimo, arba rėmėją pripažinus steigėjų susirinkimo nutarimu. Priimant sprendimus vienas steigėjas turi vieną balsą. Kaip ir asociacijų atveju, nuo 2004 metų reglamentavimas pakeistas. Fondams tai ypač aktualu ir tuo atžvilgiu, kad ne visai logiškas steigėjų institutas bei steigėjų susirinkimas buvo pakeistas dalininkų institutu bei dalininkų susirinkimu.

Nuo 2004 metų visuose trijuose pagrindiniuose įstatymuose nustatant iš esmės vienodus valdymo struktūros reikalavimus įtvirtinta labai panaši valdymo struktūra. Labiau išryškintas ir turtu bei naryste pagrįstų organizacijų skirtumas, nes asociacijoje struktūra pagrįsta nariais, o viešosiose įstaigose bei labdaros ir paramos fonduose – dalininkais.

NPO gali būti sudaromi kiti kolegialūs valdymo organai, kurių formavimo tvarką bei kompetenciją palikta nustatyti įstatuose. Kadangi visa kompetencija pačiame įstatyme yra išskirstyta tarp visuotinio susirinkimo ir administracijos, tai kiti kolegialūs organai viešojoje įstaigoje praktiškai gali atlikti tik simbolines funkcijas. Tai yra rimtas apribojimas tuo atveju, jei norima NPO valdymą būtų siekiama labiau remti patikėtinių taryba.

Steigiantiems bet kokią ne pelno organizaciją patartina gerai apgalvoti valdymo struktūrą, neapkrauti organizacijos nereikalingais organais, nenustatyti organams formalių ir sunkiai įgyvendinamų pareigų, aukštų kvorumo reikalavimų. Būtina atsižvelgti į tai, kad struktūrą vienareikšmingai turės suprasti ne tik ją kūrę ir tai, kad pirminis entuziazmas kuriant organizaciją po kurio laiko išblėsta.¹¹³

¹¹² Šimašius R. (2007). Ne pelno organizacijos: prigimtis ir reglamentavimas. Vilnius: Eugrimas . p. 115

¹¹³ Ten pat. p. 116-117

4. NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ PARAMA IR FINANSAVIMAS

Galimybė gauti neapmokestinamą paramą yra viena iš svarbiausių mokestinių lengvatų ne pelno organizacijoms, todėl Lietuvos labdaros ir paramos įstatymas, nustatantis, ką galima laikyti labdara ar parama mokesčių lengvatų tikslais, NPO reglamentuojančių teisės normų sistemoje yra itin svarbus.

Labdaros ir paramos reglamentavimas mokestine prasme nustatytas Labdaros ir paramos įstatyme bei atskirus mokesčius reglamentuojančiuose įstatymuose. Reikia atkreipti dėmesį į tai, kad nors Labdaros ir paramos įstatymas formaliai nepriskiriamas mokesčių įstatymams, tačiau šio įstatymo reglamentuojami santykiai yra susiję su NPO veiklos finansavimo apmokestinimu: Įstatymo 1 straipsnio 1 dalis nustato, kad „Šis įstatymas nustato labdaros ir paramos teikimą ir gavimą, jos teikimo ir gavimo tikslus, teikėjus ir gavėjus, labdaros ir paramos teikimo ir gavimo kontrolę bei apskaitą, kai labdaros ir paramos teikėjai ir gavėjai naudojami įstatymų nustatytais mokesčių ir muitų lengvatomis“. Todėl pagal turinį Labdaros ir paramos įstatymas neabejotinai priskirtinas mokesčių įstatymams. Tai reiškia, kad paramą ir labdarą galima teikti ne tik pagal Labdaros ir paramos įstatymą, tačiau tada mokesčių taisyklės nebus tokios palankios.

Labdaros ir paramos įstatymo reglamentavimas nemažai pasikeitė nuo 2001 m. sausio 1 d. įsigaliojus naujam Labdaros ir paramos įstatymui. Naujasis Labdaros ir paramos įstatymas numatė šiuos pagrindinius pakeitimus, lyginant su iki tol galiojusiu įstatymu: pirma, patikslintos paramos ir labdaros sąvokos; nustatyta, kad labdaros gavėjas yra fizinis asmuo, o paramos – ne pelno organizacija; antra, remiamos nebe programos, o NPO; trečia, pati NPO tapo atsakinga už tinkamą paramos panaudojimą; ketvirta, apibrėžta aukos kaip anoniminės paramos sąvoka.¹¹⁴

Kaip ir visoms organizacijoms, taip ir nevyriausybinių organizacijų veiklai yra reikalingi tiek žmogiškieji, tiek techniniai – materialiniai, tiek ir finansiniai ištekliai. Naujos ir nepakankamai brandžios demokratijos šalims tarptautinės finansinės paramos ir pagalbos organizacijos skiria apčiuopiamą paramą. Lietuvoje paminėtina PHARE pilietinės visuomenės plėtros programa, JAV Tarptautinė Bendradarbiavimo Agentūra, Bendradarbiaujantys Olandų Fondai. Tokio pobūdžio donorų tikslas - suteikti visokeriopą pagalbą nepriklausomoms valstybėms, talkinti jų jaunos demokratijos vystymui.

Nūdienu yra tokia – užsienio rėmėjų Lietuvai skiriamos paramos apimtys akivaizdžiai mažėja ir labai stipriai persistruktūrizuoja. Vien 2002 metais užsienio parama Lietuvos nevyriausybinėms organizacijoms sumažėjo 10 milijonų litų. Tendencijos rodo, kad integracijos į Europos Sąjungą procese visiškai išnyks demokratijos ir atviros pilietinės visuomenės plėtrai

¹¹⁴ Šimašius R. (2007). Ne pelno organizacijos: prigimtis ir reglamentavimas. Vilnius: Eugrimas.p. 124

skiriamos lėšos vadovaujantis nuostata, kad šalis, ES narė, yra pasirengusi savomis lėšomis finansuoti demokratėjimo procesus. Lietuvoje vos keletas savivaldybių skiria bent minimalų finansavimą nevyriausybinėms organizacijoms, apie strateginę, aiškiai orientuotą valstybinio biudžeto paramą kalbėti dar tikrai anksti, o vietinių fondų parama nesudaro apčiuopiamos dalies visuomeniniame gyvenime /Apie paramos fondus žiūrėti 4 priedą/.

NVO, kaip ir kitos organizacijos, turi finansinių išlaidų. Jos turi mokėti atlyginimus, pirkti reikiamą įrangą, mokėti nuomos mokesčių ir kt. Plečiantis organizacijai, didėja ir išlaidos.

Tačiau dabartinės tendencijos yra tokios, kad kiekvienais metais iš tarptautinių programų gaunama vis mažiau lėšų, nes Lietuva jau yra suvokiama kaip pakankamai stabili demokratinė valstybė, kuri yra pajėgi pati vystyti savo nevyriausybinių sektorių. Tokiu būdu žymiai išauga privataus sektoriaus paramos reikšmė, o kartu ir įstatymų, reglamentuojančių labdaros ir paramos teikimą bei gavimą, svarba.

Natūralu, kad siekiant užtikrinti iš tikrųjų savarankišką ir nepriklausomą trečiąjį sektorių, valstybė privalo sudaryti sąlygas ne tik gauti pajamų, bet ir skatinti duoti, t.y. vystyti filantropinę veiklą. Akivaizdu, kad pati valstybė nėra pajėgi visiems užtikrinti finansinę paramą, todėl bent jau neturėtų trukdyti privačiam sektoriui remti pasirinktas sritis. Kalbant apie nevyriausybinių organizacijų finansavimą savivaldybės bei valstybės lėšomis, trūksta aiškaus įsipareigojimo finansuoti. Įgyvendindamos savo tikslus ir uždavinius valstybės ir savivaldybės institucijos gali finansuoti tikslines nevyriausybinių organizacijų programas, tačiau nė vienas teisės ar norminis aktas nenustato bent minimalių taisyklių, kokiais atvejais ir kada NVO gali prašyti finansavimo, o ministerijos ir savivaldybės – jį siūlyti.

Lietuvoje vis labiau įsigalint demokratiniais procesams, natūralu, kad Vakarų šalių parama trečiajam sektoriui pradėjo mažėti. Todėl dabar svarbiausia, kad nevyriausybinių organizacijos Lietuvoje turėtų pakankamas finansines galimybes savarankiškai išsilaikyti ir sėkmingai vystyti savo veiklą.¹¹⁵

¹¹⁵ Šimašius R. (2007). Ne pelno organizacijos: prigimtis ir reglamentavimas. Vilnius: Eugrimas.p. 125-126

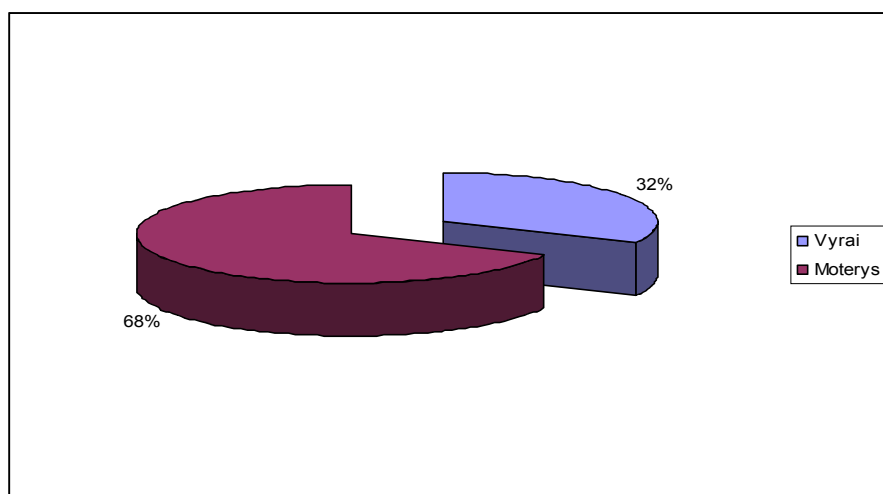
5. NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ IR VIETOS SAVIVALDOS INSTITUCIJŲ BENDRADARBIAVIMO EMPIRINIS TYRIMAS

5. 1. Tyrimo eiga, imtis ir metodikos charakteristika

Norėdami išsiaiškinti NVO ir Savivaldybės bendradarbiavimo principus atlikome tyrimą. Tyrimas buvo atliktas 2008 metų spalio ir lapkričio mėnesį. Klausimai sudaryti remiantis moksline literatūra. Anketas sudaro uždaro ir atviro tipo klausimai. Tyrimo metu anketos išdalintos NVO nariams, kurių viso dalyvavo 99, ir Savivaldybės darbuotojams, kurių viso dalyvavo 34. Anketas sudarė demografinio pobūdžio klausimai ir klausimų blokas, kuriuo (žiūrėti 1, 2 priedą), siekta atskleisti NVO ir Savivaldybės darbuotojų bendradarbiavimą. Taip pat buvo atliktas interviu. Interviu metu žodžiu buvo apklausta 40 Šiaulių miesto gyventojų apie nevyriausybinių organizacijų vykdomą veiklą Šiaulių mieste. Darbe taikytas anketinės apklausos metodas, atlikta tyrimo duomenų kiekybinė ir kokybinė analizė bei kokybinis interviu metodas. Tyrimo duomenys buvo analizuojami taikant kompiuterinę programą Microsoft Office Excel.

5.2. NVO narių anketinės apklausos duomenų analizė

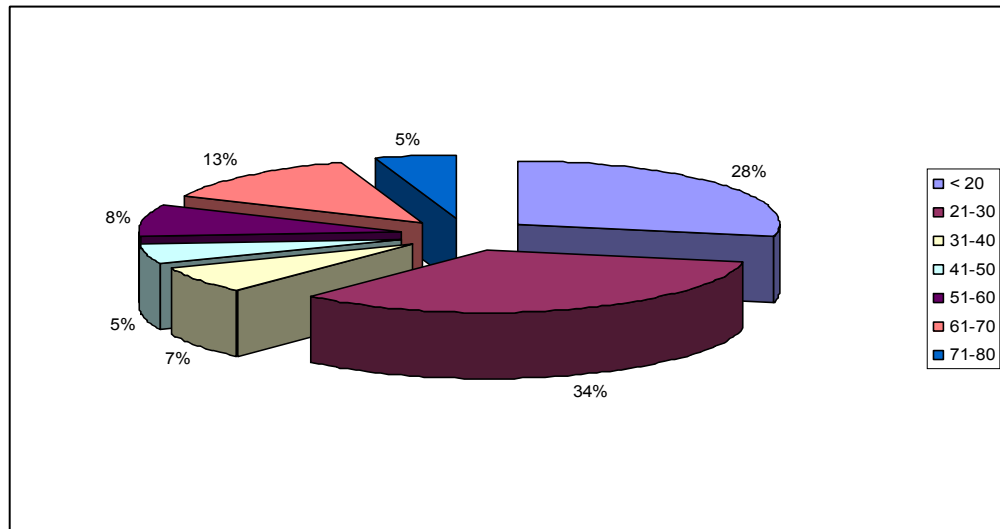
Apibendrinant demografinį bloką paaiškėjo, kad tyrimo imtyje dominuoja moterys 68 %, vyrų 32 %.

3 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal lytį (N=99)

Šis respondentų lyčių santykis iš dalies atspindi bendrą visuomenės statistiką: moterys aktyviau dalyvauja visuomeninėje veikloje, be to jų skaičius visuomenėje taip pat didesnis.

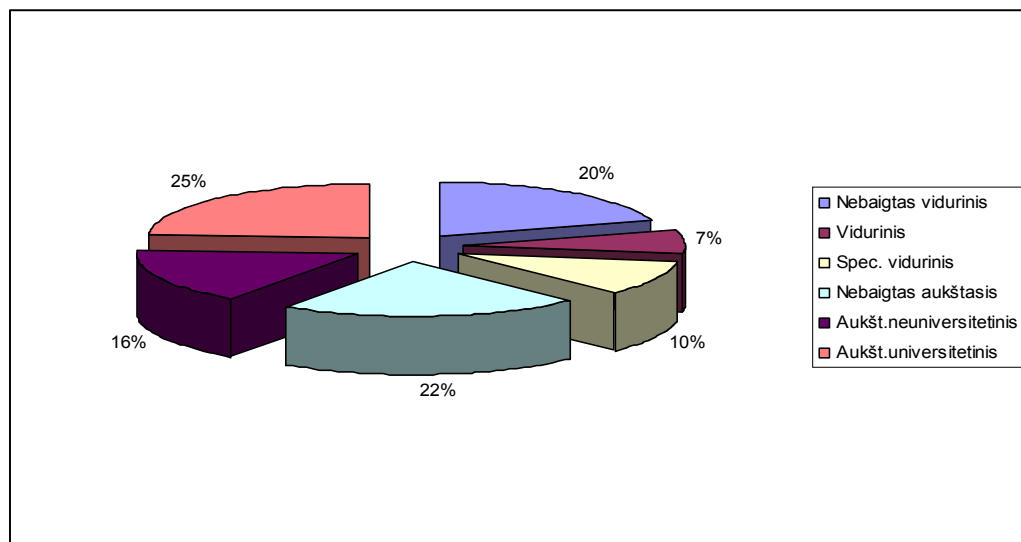
Pagal amžių respondentus suskirstėme į 7 imties atžvilgiu lygias grupes (žiūrėti 4 pav.).

4 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal amžių (N=99)

Didesnę dalį respondentų 34% sudarė 21-30 metų žmonės. 28 % respondentų yra jaunesni nei 20 metų, 13 % yra 61-70 metų amžiaus, 8 % - 51-60 metų, 7 % - 31-40 metų, 5 % - 41-50 ir 71-80 metų amžiaus. Džiugu, kad NVO veikloje dalyvauja ne tik jauni, bet ir garbingo amžiaus žmonės.

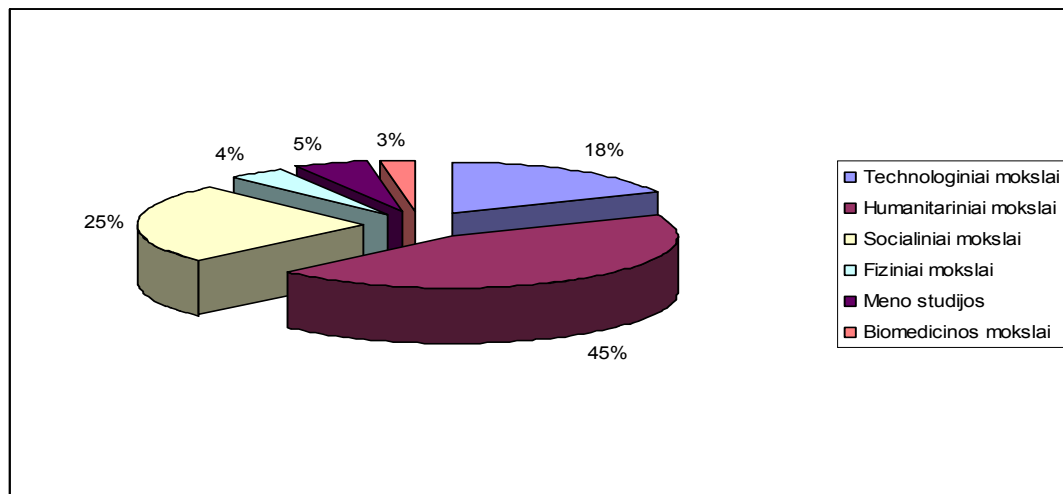
Apdorojant anketų duomenis paaiškėjo, kad daugiausia NVO narių turi aukštąjį universitetinį išsilavinimą 25 %. (žiūrėti 5 pav.).

5 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal išsilavinimą (N=99)

22 % respondentų turi nebaigtą aukštąjį išsilavinimą, 20 % - nebaigtą vidurinį, 16 % - aukštąjį neuniversitetinį, 10 % - spec. vidurinį, 7 % - vidurinį išsilavinimą.

Apdorojant duomenis paaiškėjo, kad daugiausia apklausoje dalyvavusių NVO narių 45 % įgijo humanitarinių mokslų srities bakalauro diplomą, 25 % baigė socialinių mokslų krypties studijų programas, 18 % technologinių mokslų, 5 % meno krypties, 4 % fizinių mokslų krypties ir 3 % biomedicinos mokslų krypties programas (žiūrėti 6 pav.).

6 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal įgyto išsilavinimo sritis (N=99)

Savo studijų krypties nenurodė 24 respondentai.

Respondentų pasiskirstymas pagal įgytas specializacijas (žiūrėti 2 lentelę).

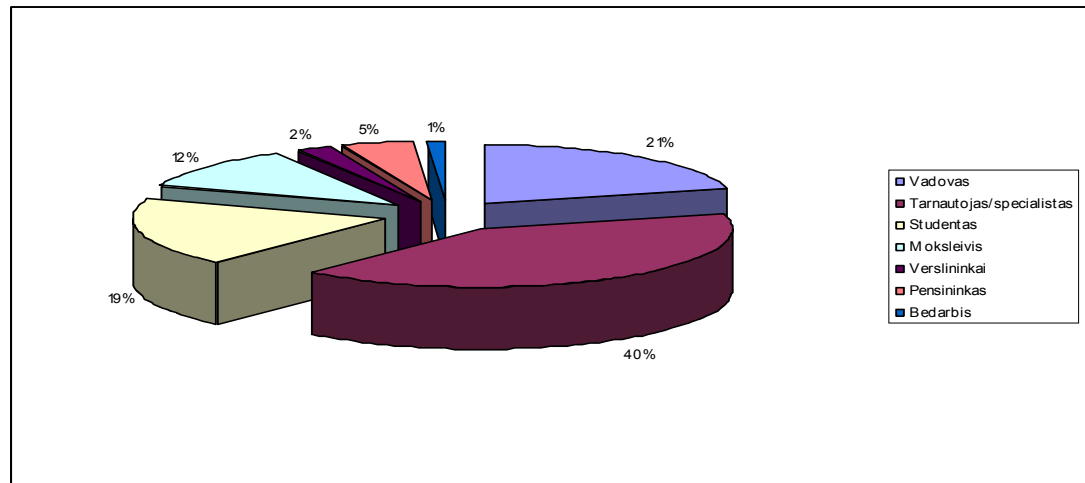
2 lentelė

Respondentų pasiskirstymas pagal įgytas specializacijas (N=99)

Specializacija	Skaičius	Procentai
Pedagogika	32	50,0
Vadyba	4	6,3
Technologijos mokslai	11	17,2
Menai	3	4,7
Medicinos mokslai	3	4,7
Tikslieji mokslai	8	12,5
Sekretorė	1	1,6
Buhalteris	2	3,1

Iš 2 lentelėje pateiktų duomenų matome, kad aktyviausiai NVO veikloje dalyvauja pedagogai net 50 %. Mažiau aktyvūs vadybininkai, menų 4,7 % bei medicinos mokslų specialistai

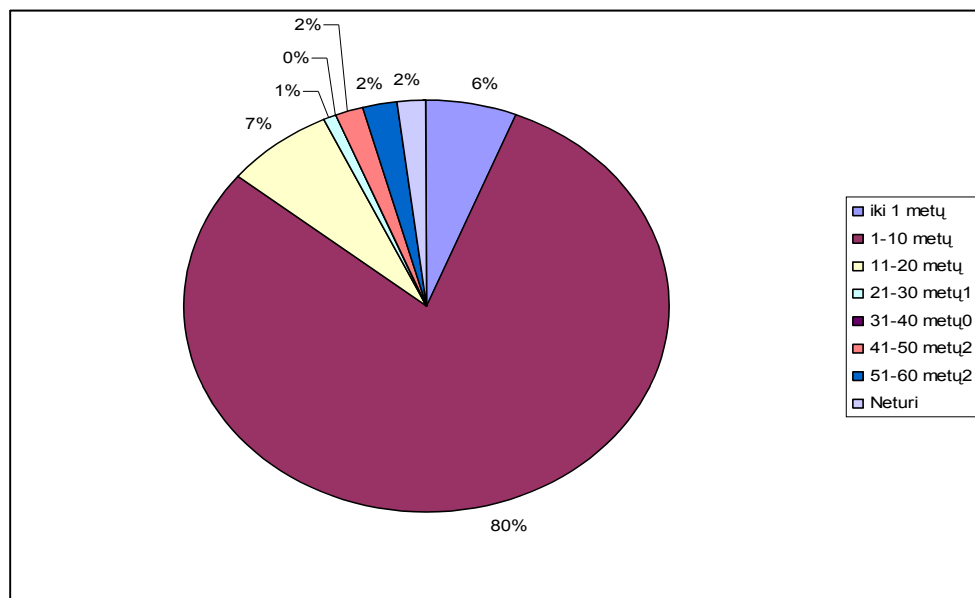
4,7 %, sekretorės 1,6 % ir buhalteriai 3,1 %. Analizuojant anketinės apklausos duomenis paaiškėjo, kad NVO veikloje dalyvauja 21 % vadovų ir 40 % tarnautojų/specialistų (žiūrėti 7 pav.).

7 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal užimamas pareigas (N=99)

NVO veikloje dalyvauja 19 % studentų ir 12 % moksleivių. Respondentų tarpe buvo 5 % pensininkų, 2 % verslininkų ir 1 % bedarbių. Anketos duomenys rodo, kad NVO organizacijose atstovaujama daugeliui pareigybių, o tuo pačiu ir visuomenės socialinių sluoksnių.

Respondentų prašėme parašyti savo darbo stažą NVO (žiūrėti 8 pav.).

8 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal darbo stažą NVO (N=99)

80 % respondentų NVO dirba nuo vienerių iki dešimties metų. 7 % - nuo 11 iki 20 metų, 6 % nuo iki vienerių metų, 2 % nuo 41 iki 50, 51 iki 60 metų. 2 % darbo stažo NVO neturi. Iš pav. pateiktų duomenų matome, kad 4 respondentai NVO dirba virš 40 metų.

Šiauliuose veikia labai daug nevyriausybinių organizacijų. Todėl visas organizacijas suskirstėme pagal veiklos sritis (žiūrėti 4 lentelę).

4 lentelė

NVO suskirstymas pagal veiklos sritis (N=99)

Veiklos sritis	Skaičius	Procentai
Jaunimo organizacijos	58	59,8
Žmogaus teisės	2	2,1
Švietimas, mokslas, ugdymas, studijos	1	1,0
Kultūra, menas, literatūra	6	6,2
Fondai	1	1,0
Socialinė sauga	18	18,6
Sveikata	4	4,1
Klubai, draugijos, bendrijos	4	4,1
Neparašė	3	3,1

Iš 4 lentelėje pateiktų duomenų matome, kad anketinėje apklausoje labiausiai reikšėsi jaunimo organizacijos 59,8 %, ir socialinės saugos atstovai 18,6 %. Ne tokios aktyvios organizacijos, tai fondai bei švietimo organizacijų atstovai 1 %. Apklausoje dalyvavusių NVO dalyvių spektras platus, atspindintis įvairiapusę veiklą NVO organizacijose.

Respondentų prašėme įvardinti kiek narių vienija jų organizacija (žiūrėti 5 lentelę).

NVO narių skaičius (N=99)

NVO pavadinimas	Skaičius
Šiaulių pagyvenusių žmonių asociacija	200
Šiaulių nevyriausybinų organizacijų konfederacija (ŠNVOK)	47
Šiaulių miesto vokiečių bendrija	48
Šiaulių Širdininkų klubas	125
Šiaulių kaulų raumenų ir sąnarių ligomis sergančiųjų draugija „Artis“	120
Šiaulių mokytojų pensininkų klubas „Šviesa“	84
Lietuvos Samariečių bendrija, Šiaulių skyrius	105
Labdaros ir paramos fondas „Gintarinis lašas“	neparašė
Kraštotyros draugija	10
Krikščionių mokytojų asociacija „Liekma“	46
Šiaulių miesto neįgaliųjų klubas „Dvasinė šiluma“	45
Šiaulių kino meno klubas	30
Humanitarinio fakulteto studentų atstovybė (HAFSA)	3000
Šiaulių universiteto studentų atstovybė (ŠUSA)	12000
Šiaulių skyriaus skautų organizacija	1000
Studentų klubas	30
Šiaulių miesto esperantininkų klubas „Ruto“	neparašė
Lietuvos tautodailininkų sąjungos Šiaulių skyrius	368
Šiaulių miesto profesinių sąjungų susivienijimas	50
Psichologinis-kūrybinis jaunimo centras	30
Šiaulių miesto žmonių su negalia klubas „Židyns“	405
Šiaulių parkinsono draugija	35
Sporto klubas „Talša“	37
Šiaulių miesto valstybinis kamerinis choras „Polifonija“	45
Lietuvos profesinių sąjungų jaunimo asociacija „LPSK jaunimas“	10
Šiaulių „Liaudies meno“ asociacija	380
Jaunųjų konservatorių lyga (JKL)	25
Klubas „Tarp savų“	40
Real Dreams and Co	40
Lietuvos socialdemokratinio jaunimo sąjunga	3000

Šiaulių jaunimo organizacijų asociacija „Apskritas stalas“	1500
Asociacija AIESEC Lietuva, Šiaulių filialas	50
Jaunimo organizacija „Darbas“ (JOD)	1500
Neparašė	5

Iš 5 lentelėje pateiktų duomenų matome, kad kai kurios NVO yra labai skaitlingos, pvz. Šiaulių skyriaus skautų organizacija, Šiaulių jaunimo organizacijų asociacija „Apskritas stalas“, Lietuvos socialdemokratinio jaunimo sąjunga. Mažiau skaitlingi yra klubai „Artis“, Šiaulių kino meno klubas, Šiaulių miesto Parkinsono draugija ir kitos. Daugiausiai narių turi nevyriausybines jaunimo organizacijos.

Nevyriausybinių organizacijų interesų ir veiklos rūšių spektras labai platus, todėl dažnai nevyriausybines organizacijas mato problemas ir ieško būdų jas spręsti tose srityse, kurių nepajėgia apręsti valdžios institucijos. Kiekviena visuomenė susiduria su tam tikromis problemomis, kurių sprendimu turėtų rūpintis valstybė, tačiau labai dažnai jai pavaldus mechanizmas yra pernelyg sudėtingas ir nelankstus. Daugeliu atvejų norint kuo efektyviau išspręsti problemą, sukurti naują bei geresnį paslaugų teikimo tinklą, tenka pasikliauti žmonių, kurie neabejingi šiai problemai, energija ir pagalba. Nevyriausybines organizacijas yra lankstesnės, greičiau sugeba prisitaikyti prie naujų aplinkos sąlygų ir poreikio. Kita vertus, per nevyriausybines organizacijas savivaldybės turi galimybę teikti daug naujų, unikalių paslaugų, kurių kitos institucijos neteikia ir teikti neketina. Nevyriausybines organizacijas yra tarsi eksperimentinė bazė, kur galima patikrinti tas naujas paslaugas, jų efektyvumą ir realizavimo galimybes. Tačiau neretai nevyriausybines organizacijas neturi ilgalaikės strategijos, todėl tampa sudėtinga remti ilgalaikius projektus, nes nedažna nevyriausybines organizacijas turi strateginius planus. Savivaldybėse konstruktyviai bendradarbiaujant su nevyriausybėmis organizacijomis, geriau galėtų būti išaiškintos opiausios gyventojų problemos ir poreikiai, galima būtų tiksliau nustatyti finansavimo prioritetus. Todėl respondentų prašėme atsakyti į klausimą kokie yra NVO ir Savivaldybės bendradarbiavimo ryšiai (žiūrėti 6 lentelę).

NVO ir Savivaldybės ryšiai (N=99)

Partnerystės ryšiai	Skaičius	Procentai
Skyrė patalpas Jūsų NVO	34	23,6
Pilnai išlaiko darbo patalpas	14	9,7
Finansuoja Jūsų rašytus projektus	47	32,6
Remia organizuojant įvairius renginius	49	34,0
Respondentų įrašyti atsakymai		
Apdovanoja aktyvius narius, kolektyvus	3	23,1
Bendrai organizuoja renginius	1	7,7
Nebendruoja	1	7,7
Neįrašė	8	61,5

Iš 6 lentelėje pateiktų duomenų matome, kad Savivaldybė daugiausia remia organizuojamus renginius 34 %, finansuoja parašytus projektus 32,6 %, skiria patalpas NVO 23,6 %. Kai kurie respondentai pažymėjo, kad Savivaldybė apdovanoja aktyvius nevyriausybių organizacijų narius 23,1 %, bendrai organizuoja renginius 7,7 %. Tačiau net 61,5 % respondentų buvo pasyvūs. Susidaro nuomonė, kad Savivaldybės ir NVO bendradarbiavimo ryšiai nėra glaudūs.

Respondentų prašėme parašyti ar jie yra patenkinti bendradarbiavimu su Šiaulių miesto Savivaldybe (žiūrėti 7 lentelę).

Respondentų bendradarbiavimo su Savivaldybe įvertinimas (N=99)

Bendradarbiavimo įvertinimas	Skaičius	Procentai
Taip	42	42,9
Ne	20	20,4
Iš dalies	24	24,5
Nebendradarbiauju	1	1,0
Neįrašė	11	11,2

Iš 7 lentelėje pateiktų duomenų matome, kad dauguma 42,9 % respondentų gerai vertina bendradarbiavimą su Savivaldybe. Neigiamai vertina 20,4 % apklaustųjų, pabrėždami, kad Savivaldybė mažina finansavimą NVO vykdomai veiklai. Tik iš dalies 24,5 % respondentų, vertina

tarpusavio bendradarbiavimą, pažymėdami, kad Savivaldybė finansuoja ne visus jų parengtus projektus.

Anketoje respondentų prašėme parašyti savo pasiūlymus kaip pagerinti bendradarbiavimą tarp Savivaldybės ir NVO (žiūrėti 8 lentelę).

8 lentelė

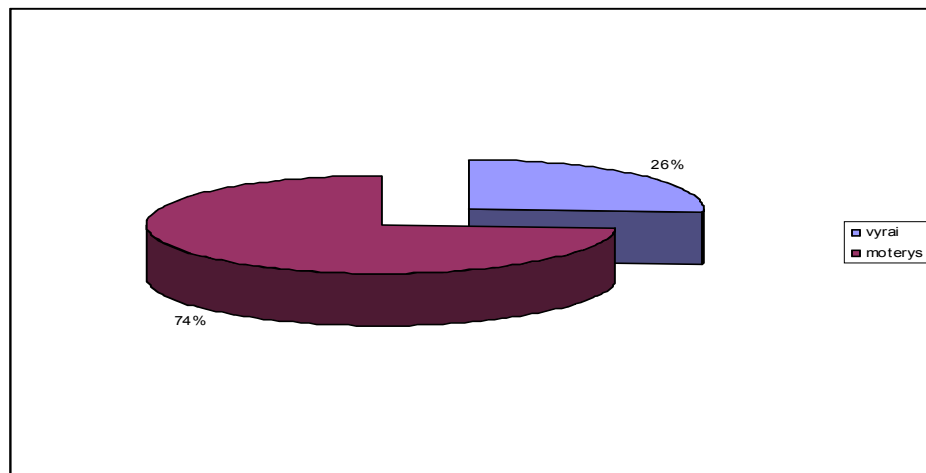
NVO narių pasiūlymai (N=99)

Pasiūlymų turinys	Skaičius
Isteigti tautinių bendrijų namus	1
Glaudžiau bendradarbiauti su NVO	21
Daugiau skirti lėšų projektams	19
Rengti susitikimus prie apskrito stalo, konferencijas, mokymus, susitikimai	12
Savivaldybei plačiau susipažinti su NVO veikla	1
Skirti patalpas NVO veiklai	7
Padėti išlaikyti patalpas	3
Bendradarbiauti su žiniasklaida	8
Stiprinti NVO konfederacijos veiklą	1
Neignoruoti Jaunimo organizacijų	1
NVO nesiekti sunkiai įgyvendinamų projektų	1
Organizuoti bendrus renginius, akcijas, projektinę veiklą	10
Aktyviau dirbti patiems Savivaldybės darbuotojams	1
Neatsakė	19

Iš 8 lentelėje pateiktų duomenų matome, kad NVO nariai siekia glaudesnio bendradarbiavimo su Savivaldybe, nori, kad jų organizacijos būtų geriau finansuojamos. Siūloma organizuoti bendrą veiklą, susitikimus, diskusijas, konferencijas, akcijas. Respondentų atsakymai rodo, kad jie siekia bendradarbiavimo su savivaldybe. Opiu išlieka patalpų klausimas ir jų išlaikymo problema.

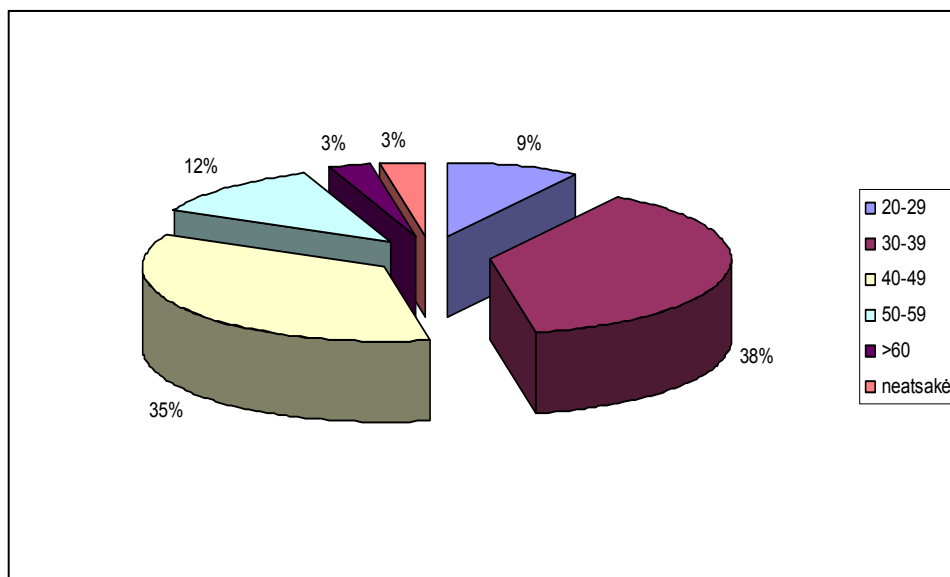
5.3. Savivaldybės darbuotojų apklausos duomenų analizė

Anketinėje apklausoje dalyvavo 34 Savivaldybės darbuotojai. Apklausoje dominavo moterys 74 %, vyrų 26 % (žiūrėti 9 pav.).

9 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal lytį (N=34)

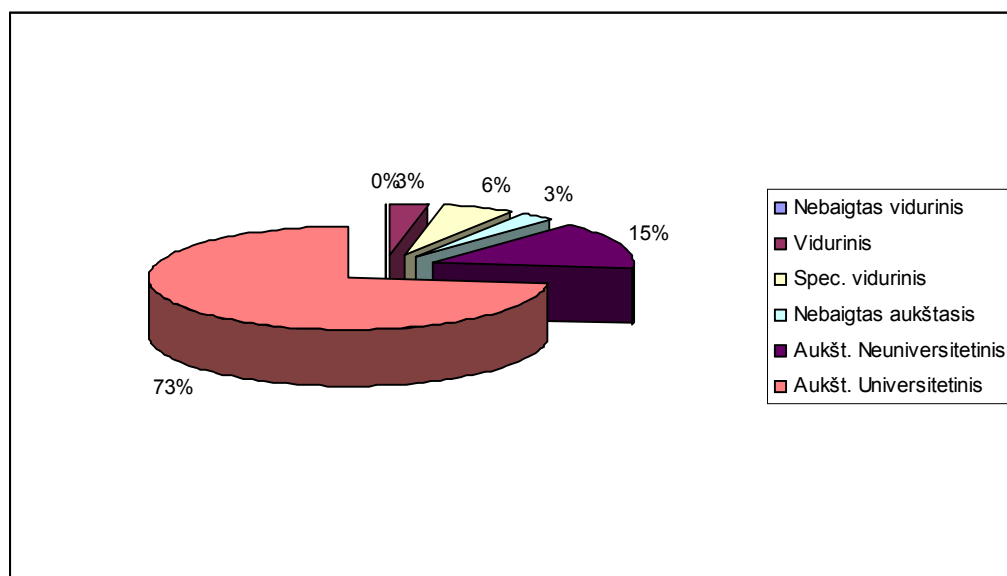
Respondentų pasiskirstymas pagal amžių pateiktas 10 pav.

10 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal amžių (N=34)

38 % respondentų yra nuo 30 iki 39 metų amžiaus, 35 % - 40-49 metų, 12 % - 50-59 metų amžiaus. Tik trys procentai respondentų yra vyresni nei 60 metų.

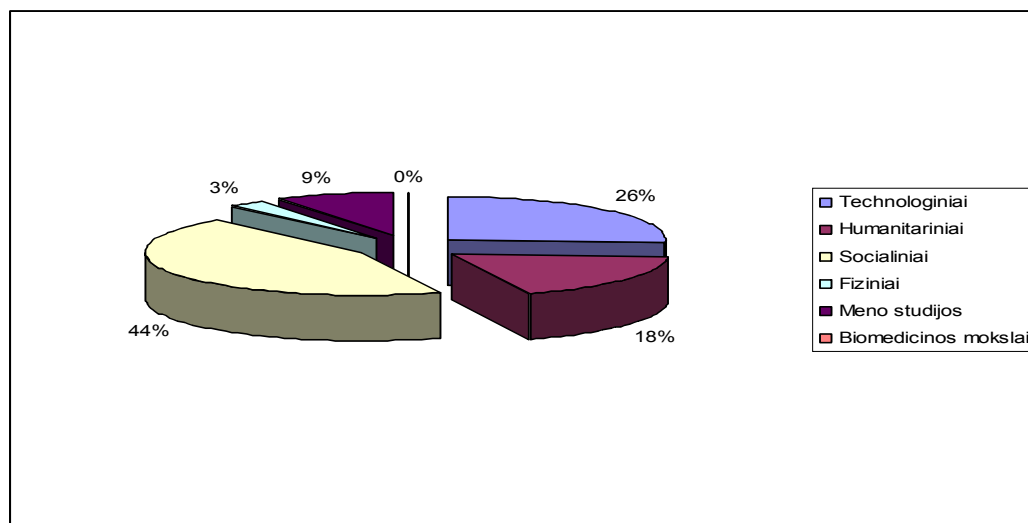
Duomenys apie respondentų išsilavinimą pateikti 11 pav.

11 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal išsilavinimą (N=34)

73 % respondentų įgijo aukštąjį universitetinį išsilavinimą, 15 % - aukštąjį neuniversitetinį, 3 % turi nebaigtą aukštąjį išsilavinimą. Tarp apklaustųjų nebuvo respondentų neturinčių vidurinio išsilavinimo.

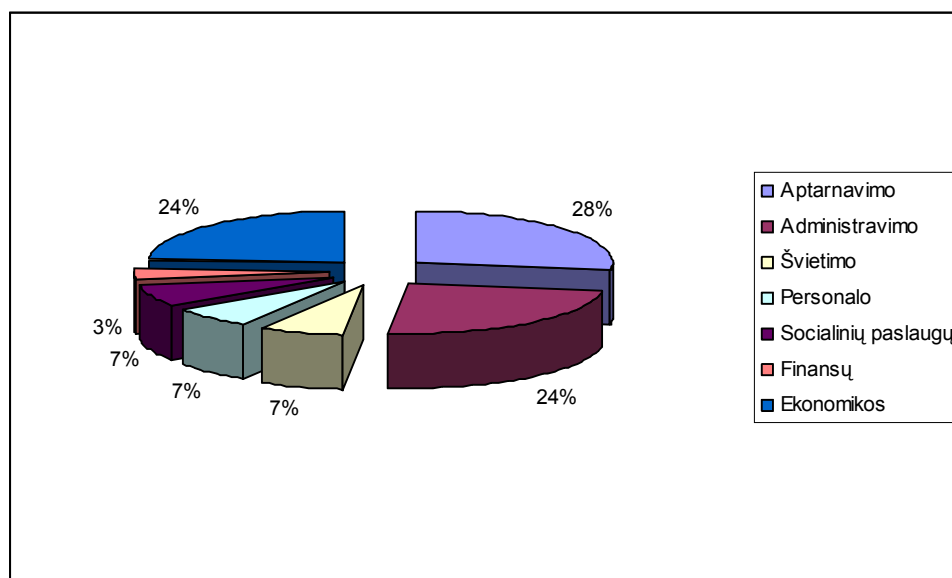
Duomenys apie studijų sritį pateikti 12 pav.

12 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal išsilavinimo sritį (N=34)

44 % apklaustųjų baigė socialinius mokslus, 26 % - technologinius, 18 % - humanitarinius, 9 % - meno studijas ir 3 % - fizinių mokslų sritį.

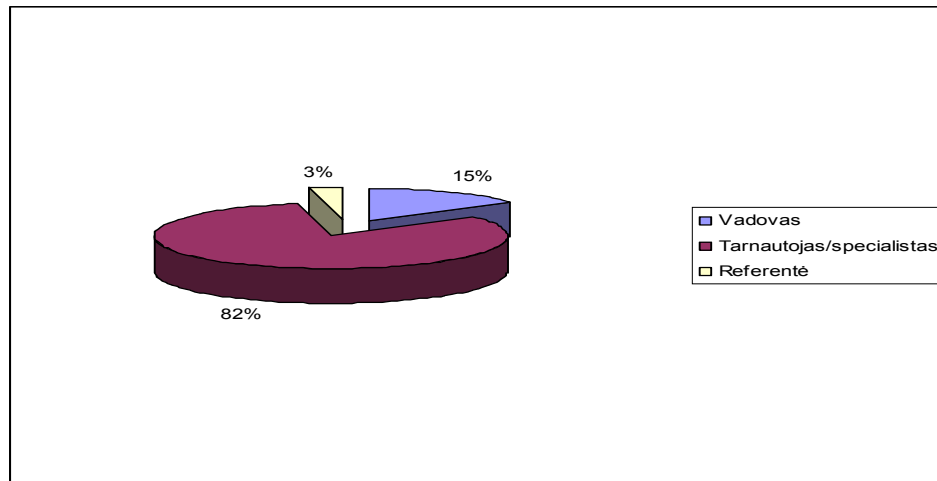
Anketoje prašėme įvardinti skyrių, kuriame dirba respondentas (žiūrėti 13 pav.).

13 pav. Skyriai, kuriuose dirba respondentai (N=34)

28 % respondentų dirba aptarnavimo skyriuje, 24 % - administravimo skyriuje, 24 % - ekonomikos skyriuje, po 7 % - socialinių paslaugų, personalo ir švietimo skyriuje, 3 % - finansų skyriuje. Po vieną respondentą dirba kultūros, viešųjų ryšių skyriuje, sekretoriato. Vienas dirba struktūriniame padalinyje nepriklausančiame savivaldybei.

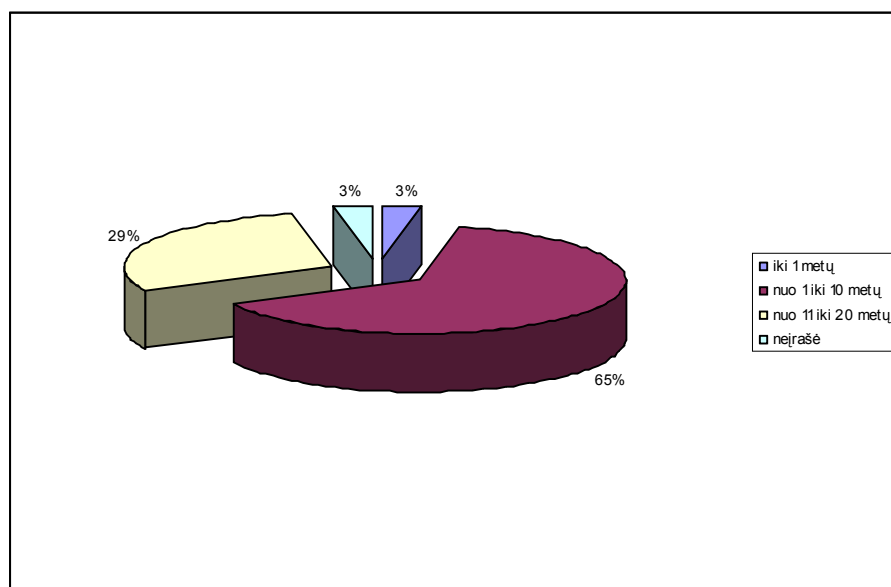
Respondentų prašėme pažymėti kokias jie užima pareigas (žiūrėti 14 pav.).

14 pav. Respondentų užimamos pareigos (N=34)

82 % respondentų yra tarnautojai arba specialistai, 15 procentų – vadovų ir 3 % - užima kitas pareigas.

Anketoje pateikėme klausimą apie respondentų darbo stažą viešajame sektoriuje (žiūrėti 15 lentelę).

15 pav. Respondentų darbo stažas viešajame sektoriuje (N=34)

Iki vienerių metų viešajame sektoriuje dirba tik vienas respondentas. 65 % respondentų darbo stažas viešajame sektoriuje yra nuo 1 iki 10 metų. 29 % dirba nuo 11 iki 20 metų.

Anketinėje apklausoje norėjome sužinoti ką savivaldybės darbuotojai žino apie NVO veiklą Šiaulių mieste. 16 respondentų parašė, kad nieko nežino apie nevyriausybinę organizacijų veiklą, vienas parašė, kad neturi laiko domėtis NVO veikla Šiaulių mieste. Kiti respondentai parašė, kad Šiauliuose veikia dvi skėtinės NVO: ŠNVOK ir Šiaulių jaunimo organizacijų asociacija „Apskritas stalas“(2), Šiaulių profesinių sąjungų susivienijimas (1), Lietuvos tautodailininkų sąjungos Šiaulių skyrius (1), Šiaulių „Sveikuolių“ klubas (1), Lietuvos pensininkų sąjungos „Bočiai“ Šiaulių miesto skyrius (1), Šiaulių miesto esperantininkų klubas „Ruto“ (1), NVO konfederacija (1). Respondentai parašė, kad NVO atlieka konsultavimo paslaugas (1), organizuoja socialinius tyrimus (1), kuruoja jaunimo veiklą (1), bendradarbiauja su pramonininkų asociacija, savivaldybe (1), vykdo projektus (8), organizuoja renginius (3), skatina neįgaliųjų ir senjorų dalyvavimą visuomenės gyvenime (1). 2 respondentai parašė, kad patys dalyvauja NVO veikloje.

Respondentai pateikė savo nuomonę apie bendradarbiavimo galimybes su Šiaulių NVO (žiūrėti 9 lentelę).

Bendradarbiavimo galimybės su NVO (N=34)

Teiginiai	Skaičius
Konsultacijos	2
Ataskaitų priėmimas	1
Finansinių sutarčių sudarymas	2
Konsultacijos NVO steigimo klausimais	1
Projektų rengimas	2
Ne	26

Iš lentelėje pateiktų duomenų matome, kad didesnė dalis respondentų nesusijusi su NVO veikla. Kiti bendradarbiauja tik formaliai, priimdami ataskaitas, sudarydami finansines sutartis, konsultuodami dėl NVO steigimo.

Savivaldybės darbuotojų prašėme pateikti savo pasiūlymus dėl bendradarbiavimo tarp NVO ir Savivaldybės gerinimo (žiūrėti 10 lentelę).

10 lentelė**Respondentų pasiūlymai dėl bendradarbiavimo (N=34)**

Teiginiai	Skaičius
Bendras projektų rašymas	2
Informacijos sklaida	2
Daugiau lėšų projektų rengimui	2
Bendradarbiavimo strategijos peržiūrėjimas	1
Naujų bendradarbiavimo formų paieška	1
Šiaulių m. Savivaldybėje įsteigti NVO veiklos koordinatoriaus pareigas	1
NVO jungtis bendriems projektams	1
Savivaldybė turi keisti prioritetus ir finansuoti stambesnius projektus	1
Savivaldybė turi visapusiškai remti NVO veiklą	1
Konkretinti sprendžiamus klausimus	1
Kviesti Savivaldybės darbuotojus į seminarus	1
Rengti pažintinius seminarus Savivaldybės darbuotojams	1
Viešai skelbti sprendimus apie Savivaldybės ir NVO bendradarbiavimą	1
Neturi pasiūlymų	3

Apibendrinę apklausos duomenis matome, kad Savivaldybės darbuotojų pasiūlymai paviršutiniški, abstraktūs. NVO dalyviai konkrečiau formuluoja bendradarbiavimo formas. Galima teigti, kad savivaldybės darbuotojai menkai susipažinę su NVO veikla ir problemomis Šiaulių mieste.

5.4. Interviu duomenų apie nevyriausybinių organizacijų veiklą analizė

Tyrimo metu buvo atliktas interviu. Tyrimui buvo iš anksto paruoštas apklausos planas. Tyrimas buvo vykdomas anonimiškai. Respondentai tyrimui buvo atrinkti atsitiktiniu būdu.

Interviu dalyvavo 40 Šiaulių m. gyventojų. 3 įrašai buvo nekokybiški. 28 respondentai nieko apie Šiaulių miesto nevyriausybinių organizacijų veiklą pasakyti negalėjo.

9 respondentai įvardijo tokius atsakymus (žiūrėti 11 lentelę):

Apibendrinti interviu rezultatai (N=40)

Atsakymai
ŠNVO konfederacija vienija daugelį visuomeninių organizacijų. Nauda miestui ir žmonėms labai didelė, nes NVO narius vienija bendri interesai, veikla.
NVO konfederacija organizuoja seminarus nevyriausybinių organizacijų nariams.
NVO vienija labai daug organizacijų. Jie organizuoja renginius, dalyvauja ir rašo projektus, įtraukia į savo veiklą neįgaliuosius, jaunimą, kūrybinius darbuotojus.
Šiaulių mieste yra virš 300 NVO. Nevyriausybinių organizacijų skaičius nuolat auga. Kai kurios organizacijos yra įregistravusios save kaip nevyriausybines organizacijas ir yra savivaldybės žinioje, kai kurios įeina į ŠNVO konfederaciją. ŠNVOK veikia jau 6 metus. Jos nariais yra 81 NVO. NVO užsiima pačia įvairiausia veikla: buria žmones su negalia, pagyvenusius žmones, vykdo klubinę veiklą, jungia jaunimą, užsiima kultūrine, menine, profesine veikla. Konfederacijoje esančios organizacijos laimi labai daug. Jos yra ne vienos, bendrai veda susirinkimus ir išsako savo nuomonę jiems rūpimais klausimais. ŠNVOK narės gali prašyti vyriausybės paramos. Joms padeda ir Savivaldybė: moko tvarkyti dokumentaciją, finansines ataskaitas, buhalterinę apskaitą, moko dirbti kompiuteriu. Paslaugos teikiamos nemokamai. Jei reikia teikiama ir juridinė pagalba. Savivaldybės administracijoje NVO klausimais užsiima dvi darbuotojos. Galėtų būti ir daugiau. Tačiau Šiaulių m. Savivaldybės ekonominė padėtis ir vyriausybės finansavimas nėra geri. Tikėkimės, kad ateityje padėtis pasikeis.
Šiaulių NVO vienos iš aktyviausių respublikoje. Šiaulių r. organizuojamos vasaros jaunimo stovyklos. NVO kuria radijo ir televizijos laidas, organizuoja renginius ir koncertus. NVO „Apskritas stalas“ bendradarbiauja su ŠNVOK.
Kiekvieną vasarą organizuoja stovyklas, renginius.
Atsibodę, nes dirbu su jomis.
Yra NVO, bet apie Šiaulių m. NVO nesu girdėjusi. Mažai informacijos ir nežinome kur jos ieškoti, todėl reikia daugiau reklamos.
Yra daug organizacijų, bet daugiau nieko negaliu pasakyti.

Iš lentelėje pateiktų duomenų matome, kad labai maža dalis Šiaulių miesto gyventojų žino apie nevyriausybinių organizacijų veiklą mieste. Vadinasi, trūksta informacijos, nėra susidomėjimo NVO veikla.

IŠVADOS

1. Išanalizavus literatūros apie NVO ir teisės aktų, reglamentuojančių NVO veiklą, pagrindus, galima teigti, kad nevyriausybinės organizacijos yra svarbios valstybės gyvenime, nes jos skatina demokratinius procesus, identifikuoja visuomenės problemas ir jų sprendimą. NVO veiklos efektyvumas, jų vieta visuomenėje priklauso nuo gerai paruoštos įstatymų bazės. Šiuo metu nėra ketinimų iš esmės reformuoti NVO subjektų teisinį reglamentavimą, konsoliduoti įstatymus ir nustatyti geresnes galimybes lanksčiai valdymo struktūrai. Pagrindiniai trečiojo sektoriaus pajamų šaltiniai yra valstybės biudžetas, fondų parama, savivaldybės biudžeto asignavimai, lėšos iš tarptautinių programų. Išlaugusi ES sukuria naują NVO finansavimo rinką.
2. Valdžios santykiai su nevyriausybinėmis organizacijomis nėra sistemingi ir sąmoningi požiūrio ir politikos atžvilgiu. Menkos žinios apie tarptautinius partnerius ir bendradarbiavimo patirties stoka.
3. Šiaulių miesto NVO su vietos savivaldos organais bendradarbiauja, tačiau ryšiai formalūs ir nėra stiprūs. Pagrindinės priežastys: lėšų, skiriamų NVO paslaugoms teikti stygius, vyrauja neigiamas savivaldybės požiūris į NVO veiklą, egzistuoja visuomenės nepasitikėjimas NVO vykdoma veikla, trūksta žinių rašant projektus finansavimui iš savivaldybės gauti.
4. Apklausus Šiaulių miesto gyventojus paaiškėjo, kad 28 respondentai iš 40 apklaustųjų neturi jokios informacijos apie NVO vykdomą veiklą Šiaulių mieste, todėl būtina kurti informacinius portalus, bendradarbiauti su žiniasklaida, reklamuotis radijuje ir televizijoje.

REKOMENDACIJOS

1. Įstatymų leidėjai, atsižvelgdami į teisės aktų gausumą, sudėtingus ir nuolat kintančius mokesčių įstatymus, galėtų sukurti vieningą, suderintą įstatymą, kuris nustatytų vientisus nevyriausybinių organizacijų veiklos principus ir galimybes įgyvendinti socialines garantijas. Vienas, gal ir ne pats tobuliausias, kelias - LR nevyriausybinių organizacijų plėtros įstatymo projektas.
2. Nevyriausybinių organizacijų finansavimas bei jų veikla galėtų pagerėti, jei kiekvienoje savivaldybėje būtų numatyta atskira biudžeto eilutė NVO sektoriui remti, užtikrintas projektų finansavimo tęstinumas, biudžeto lėšos už suteiktas paslaugas būtų skirstomos pagal vienodus principus ir biudžetinėms, ir nevalstybinėms organizacijoms. Šis siūlymas galėtų padėti konkuruoti su valstybinėmis organizacijomis ir skatintų plėtoti socialinių paslaugų rinką.
3. Efektyvus NVO ir savivaldybių bendradarbiavimas žymiai galėtų padidinti socialinių paslaugų teikimo galimybes bendruomenėje. Partnerystės forma sudaro galimybę derinti viešąsias lėšas ir privačias aukas bei indėlius, todėl bendradarbiaujant pasiektas rezultatas būtų daug geresnis nei atskirai panaudojant lėšas iš abiejų šaltinių.
4. Nevyriausybinių organizacijų kartu su valstybės ir savivaldybės institucijomis turėtų skirti daugiau dėmesio tarpusavio bendradarbiavimui, ieškoti kompromisų ir rodyti iniciatyvą rengiant teisinius aktus.

LITERATŪRA

Lietuvos Respublikos teisės aktai

1. LR Asociacijų įstatymas. 1 skirsnio 2 straipsnio 1 dalis. [žiūrėta 2009–02–21]. Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=226938
2. LR Bibliotekų įstatymas. [žiūrėta 2009–02–06]. Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=238641
3. LR Civilinis kodeksas. [žiūrėta 2009–02–11]. Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=107687
4. LR Daugiabučių namų savininkų bendrijų įstatymas. [žiūrėta 2009–02–07]. Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=227189
5. LR Konstitucija. 2 skirsnio 35 straipsnis. [žiūrėta 2009–02–21]. Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/home/Konstitucija/Konstitucija.htm>
6. LR Kūno kultūros ir sporto įstatymas. [žiūrėta 2009–02–06]. Prieiga per internetą: http://skelbimas.lt/istatymai/kuno_kulturos_ir_sporto_istatymas.htm
7. LR Labdaros ir paramos fondų įstatymas. 1 straipsnio 1 dalis. [žiūrėta 2009–02–21]. Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=26243
8. LR Labdaros ir paramos fondų įstatymas. 4 straipsnio 4 dalis. [žiūrėta 2009–02–21]. Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=26243
9. LR Labdaros ir paramos fondų įstatymas. 5 straipsnio 1 dalis. [žiūrėta 2009–02–21]. Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=26243
10. LR Labdaros ir paramos įstatymas. 2 straipsnio 1 dalis. [žiūrėta 2009–02–21]. Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=269124&p_query=&p_tr2=
11. LR Labdaros ir paramos įstatymas. 2 straipsnio 2 dalis. [žiūrėta 2009–02–21]. Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=269124&p_query=&p_tr2=
12. LR Meno kūrėjų ir jų organizacijų įstatymo pakeitimo įstatymas. 1 skirsnio 2 straipsnio 2 dalis. [žiūrėta 2009–02–03]. Prieiga per internetą: http://www.lzs.lt/data/upl_ill/meno%20kureju%20ist.doc
13. LR Muziejų įstatymas. [žiūrėta 2009–02–06]. Prieiga per internetą: http://www.muziejai.lt/Informacija/Teisiniai_aktai_a.htm
14. Naujos redakcijos LR Vietos savivaldos įstatymas. [žiūrėta 2009–02–13]. Prieiga per internetą: <http://lt.lt.allconstructions.com/portal/istatymai/article/5364>

15. LR Religinių bendruomenių ir bendrijų įstatymas. [žiūrėta 2009–02–07]. Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=21783
16. LR Švietimo įstatymas. [žiūrėta 2009–02–06]. Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=279441&p_query=&p_tr2=
17. LR Viešųjų įstaigų įstatymas. 2 straipsnio 1 dalis. [žiūrėta 2009–02–21]. Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=227138
18. LR Visuomeninių organizacijų įstatymas. 1 skirsnio 2 straipsnio 1 dalis.[žiūrėta 2009–02–03]. Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=59154
19. LR Vietos savivaldos įstatymas. [žiūrėta 2009–02–07]. Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=240620

Monografijos

1. Baršauskienė V., Butkevičienė E., Vaidelytė E. (2008). Nevyriausybinų organizacijų veikla. Kaunas: Kauno technologijos universitetas
2. Lewis D. (2007). The management of non-governmental development organizations. London: Routledge
3. Mizgerienė V., Raustienė E. (2007). Šiaulių Nevyriausybinų organizacijų konfederacija. Informacinis leidinys. Šiauliai: Titnago spaustuvė.
4. Parama Lietuvos nevyriausybinėms organizacijoms. (2003). Nevyriausybinų organizacijų informacijos ir paramos centras. Vilnius: UAB „Judex“.
5. Savivaldybių ir nevyriausybinų organizacijų partnerystė. (2001). Vilnius: Nevyriausybinų organizacijų informacijos ir paramos centras
6. Šimašius R. (2007). Ne pelno organizacijos: prigimtis ir reglamentavimas. Vilnius: Eugrimas.
7. Vadapalas V. (2001). Nevyriausybinių organizacijų tarptautinėje ir Europos Sąjungos teisėje. Vilnius: Eugrimas
8. Vietos valdžios ir NVO bendradarbiavimo skaidrumas. (2004). Tarptautinė aukštoji vadybos mokykla. Vilnius: Knygiai

Straipsniai

1. Savivaldybių žinios. 2009 m. sausio 29 d. Nr. 4 (476). Vilnius: AB „Spauda“

Straipsniai internete

1. CONCORD – tai konfederacija atskirų šalių nacionalinių platformų ir organizacijų tinklų, kurie vykdo humanitarinės pagalbos ir vystymo veiklą. [žiūrėta 2009–02–03]. Prieiga per internetą: <http://www.bernardinai.lt/index.php?url=articles/49770>
2. Čiupaila R. (2006). NVO atstovavimas nacionaliniame ir savivaldybių lygmenyse. IX Lietuvos nevyriausybių organizacijų forumas. Vilnius. [žiūrėta 2009–02–19]. Prieiga per internetą: http://209.85.229.132/search?q=cache:U2pKR3-mqkwJ:www.ngo.lt/forum9/lt/docs/speeches/Regimantas_Ciupaila.doc+Nevyriausybin%C4%97s+organizacijos+kuriasi+pilie%C4%8Di%C5%B3+iniciatyva+ir+tvarkosi+savivaldos&hl=lt&ct=clnk&cd=1&gl=lt
3. ECHO – Europos Komisijos Humanitarinės pagalbos generalinis direktoratas. [žiūrėta 2009–02–03]. Prieiga per internetą: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52006DC0441:LT:HTML>
4. European arts organizations. [žiūrėta 2008–09–21]. Prieiga per internetą: http://www.google.com/Top/Arts/Organizations/Regional/United_Kingdom/
5. European culture organizations. [žiūrėta 2008–09–21]. Prieiga per internetą: http://www.google.com/Top/Regional/Europe/Belgium/Society_and_Culture/Organizations/
6. European education organizations. [žiūrėta 2008–09–21]. Prieiga per internetą: http://portal.unesco.org/education/en/ev.phpURL_ID=48057&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html.
7. European health organizations. [žiūrėta 2008–09–21]. Prieiga per internetą: <http://www.aep.lu/>
8. European health organizations. [žiūrėta 2008–09–21]. Prieiga per internetą: http://www.wfns.org/pages/mission_statement/15.php
9. European sports organizations. [žiūrėta 2008–09–21]. Prieiga per internetą: <http://www.ezilon.com/sports/basketballs/index.shtml>.
10. European sports organizations. [žiūrėta 2008–09–21]. Prieiga per internetą: <http://www.ucalgary.ca/lib-old/ssportsite/natorg.html>
11. European youth organizations. [žiūrėta 2008–09–21]. Prieiga per internetą: http://en.wikipedia.org/wiki/European_Youth_Parliament.
12. ES Komisijos Komunikatas – Bendrijos laikinoji valstybės pagalbos priemonių sistema siekiant padidinti galimybes gauti finansavimą dabartinės finansų ir ekonomikos krizės sąlygomis. [žiūrėta 2009–02–02]. Prieiga per internetą:

<http://www.google.lt/search?hl=lt&q=es+komisijos+komunikatas&btnG=Google+Paie%C5%A1ka&meta=&aq=f&oq=>

13. Europos vietos savivaldos chartija. [žiūrėta 2009–02–11]. Prieiga per internetą:

<http://www.savivaldybes.lt/savivaldybes/index.php?lang=lt&gr=savivaldosraida&id=121>

14. Europos vietos savivaldos chartija. [žiūrėta 2009–02–11]. Prieiga per internetą:

http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_1?p_id=48874

15. Gaižiūnaitė R., Adomavičienė G. Nevyriausybių organizacijų socialinės-educacinės paslaugos šeimai. Kauno kolegija. [Žiūrėta 2009-01-17]

Prieiga per internetą: http://vddb.library.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:J.04~2006~ISSN_1822-1068.N_3.PG_19-26/DS.002.0.01.ARTIC .

16. Ilgius, V. (1999). Nevyriausybių organizacijų vaidmuo ir privatus NVO finansavimas. [žiūrėta 2009–01–19]. Prieiga per internetą: < http://www.nics.lt/nvo_lietuvoje.php>.

17. Kauno kultūros ir meno NVO. [žiūrėta 2008–09–21]. Prieiga per internetą:

http://www.eurodesk.lt/index.php?page=10077&savivaldybe=kaunas_m#orgtype_6

18. Kauno nevyriausybinių organizacijų. [žiūrėta 2008–09–21].

Prieiga per internetą: <http://www.kaunonvo.lt/1044>.

19. Kauno sporto NVO. [žiūrėta 2008–09–21]. Prieiga per internetą:

http://www.eurodesk.lt/index.php?page=10077&savivaldybe=kaunas_m#orgtype_13

20. Kauno sveikatos srities NVO. [žiūrėta 2008–09–21]. Prieiga per internetą:

http://www.eurodesk.lt/index.php?language=lt&page=10077&savivaldybe=kaunas_r#orgtype_16

21. Kauno švietimo NVO. [žiūrėta 2008–09–21]. Prieiga per internetą: http://www.eurodesk.lt/index.php?page=10077&savivaldybe=kaunas_m#orgtype_17

22. Klaipėdos jaunimo NVO. [žiūrėta 2008–09–21]. Prieiga per internetą:

http://www.eurodesk.lt/index.php?language=lt&page=10077&savivaldybe=klaipeda_m#orgtype_11

23. Klaipėdos kultūros ir meno NVO. [žiūrėta 2008–09–21]. Prieiga per internetą:

http://www.eurodesk.lt/index.php?page=10077&savivaldybe=klaipeda_m#orgtype_6.

24. Klaipėdos sporto NVO. [žiūrėta 2008–09–21]. Prieiga per internetą:

http://www.eurodesk.lt/index.php?page=10077&savivaldybe=klaipeda_m#orgtype_13

25. Klaipėdos sveikatos srities NVO. [žiūrėta 2008–09–21]. Prieiga per internetą:

http://www.eurodesk.lt/index.php?page=10077&savivaldybe=klaipeda_m#orgtype_16

26. Lietuvos nevyriausybinų organizacijų bendradarbiavimas su valstybės ir savivaldybių institucijomis bei įstaigomis. Tyrimas. (2006). [Žiūrėta 2009-01-20]. Prieiga per internetą: http://www.ngo.lt/forum9/lt/docs/researches/lietuvos_nevyriausybinu_organizaciju_bendradarbiavimas_su_valstybes_ir_savivaldybiu_institucijomis_bei_istaigomis_santrauka.pdf
27. NVO ir viešojo administravimo institucijų sąveika. [Žiūrėta 2009-02-23]. Prieiga per internetą: <http://www.mokslai.lt/referatai/kursinis/nvo-ir-viesojo-administravimo-instituciju-saveika-puslapis2.html>
28. NVO. Šiaulių miesto savivaldybė. [žiūrėta 2009-02-19]. Prieiga per internetą: http://www.siauliai.lt/nvo/nvo_siauliai.php
29. NVO teisinė veikla. [žiūrėta 2009-02-11]. Prieiga per internetą: <http://209.85.229.132/search?q=cache:GJNpNs7glncJ:www.teisescentras.lt/index.php/byla/fcea30270b91edf0cb58511f9d937209+Dabar+veikian%C4%8Di%C5%B3+nevyriausybin%C5%B3+organizacij%C5%B3+veikl%C4%85+reglamentuoja+%C5%A1ie+pagrindiniai+%C4%AFstatymai:&hl=lt&ct=clnk&cd=3&gl=lt>
30. Paramos ir labdaros fondas. [žiūrėta 2009-02-21]. Prieiga per internetą: <http://www.imoniusteigimas.eu/paramos-labdaros-fondas.html>
31. Savivaldybių ir nevyriausybinų organizacijų partnerystė. (2001). Vilnius: Nevyriausybinų organizacijų informacijos ir paramos centras. [žiūrėta 2009-02-19]. Prieiga per internetą: http://209.85.229.132/search?q=cache:aFAHckqQ2z8J:www.nisc.lt/lt/files/main/mokymo_medziaga_01_partneryste.pdf+Partneryst%C4%97+-+savivaldyb%C4%97s,+jos+institucij%C5%B3+ir+nevyriausybin%C5%B3+organizacij%C5%B3,+kaip+pilie%C4%8Di%C5%B3+grupi%C5%B3,+veikian%C4%8Di%C5%B3+bendruomen%C4%97s+labui,+lygiaverti+bendradarbiavimas+visose+srityse,+kuriose+abi+pus%C4%97s+turi+pakankamai+kompetencijos,+vengiant+tarpusavio+konkurencijos.&hl=lt&ct=clnk&cd=6&gl=lt
32. Savickis U. Bendradarbiavimas su nevyriausybiniomis organizacijomis siekiant fondų paramos. [žiūrėta 2009-02-19]. Prieiga per internetą: <http://www.irs.ktu.lt/old/Eurokontaktai/Bendradarbiavimas%20su%20NVO.doc>
33. Specifinės organizacijos. [žiūrėta 2009-02-06]. Prieiga per internetą: [http://209.85.129.132/search?q=cache:A0Xar-mfJ1EJ:193.219.57.1/padaliniai/FAKULTETAJ/tf/atk/NVO%2520lektura/NVO%2520rusys%2520skirtingose%2520teises%2520tradicijose\(%25202\).doc+specifines+organizacijos+veikia+pagal+atskirus+istatymus&hl=lt&ct=clnk&cd=2&gl=lt&lr=lang_lt](http://209.85.129.132/search?q=cache:A0Xar-mfJ1EJ:193.219.57.1/padaliniai/FAKULTETAJ/tf/atk/NVO%2520lektura/NVO%2520rusys%2520skirtingose%2520teises%2520tradicijose(%25202).doc+specifines+organizacijos+veikia+pagal+atskirus+istatymus&hl=lt&ct=clnk&cd=2&gl=lt&lr=lang_lt)
34. Šiaulių kultūros NVO. [žiūrėta 2008-09-21]. Prieiga per internetą: http://www.eurodesk.lt/index.php?page=10077&savivaldybe=siauliai_m#orgtype_6

35. Šimašius R.(2003). Ne pelno organizacijų ekonominės veiklos teisinio reglamentavimo problemos. Lietuvos Teisės universitetas, Teisės institutas.
[žiūrėta 2009–01–19]. Prieiga per internetą:
<http://www.teise.org/admin/docs/upload/2003%202%20Remigijus.doc>
36. Trečiojo amžiaus universitetas. Šiauliai. [žiūrėta 2009–02–11]. Prieiga per internetą:
<http://www.hu.su.lt/index.php?pId=230&lang=lt>
37. Trečiojo amžiaus universitetas. Šiauliai. [žiūrėta 2009–02–11]. Prieiga per internetą:
<http://www.infosiauliai.lt/straipsnis/siauliu-treciojo-amziaus-universitetas-baige-devintuosius-metus,20848-1-61.html>
38. Trečiojo amžiaus universitetas. Šiauliai. [žiūrėta 2009–02–11]. Prieiga per internetą:
<http://www3.mruni.lt/padaliniai/kkc/sp4.htm>
39. TRIALOG – nevyriausybių organizacijų platforma išsiplėtojusi Europos Sąjungoje. [žiūrėta 2009-02-03]. Prieiga per internetą: <http://lkd.kolping.lt/trialog.php>
40. Urbutytė I. (2006). NVO partnerystės nauda valstybės institucijoms ir pačioms NVO. IX Lietuvos nevyriausybių organizacijų forumas. 1 sesija. NVO atstovavimas nacionaliniame ir savivaldybių lygmenyse. Vilnius.[žiūrėta 2009-01-17]. Prieiga per internetą:
http://www.ngo.lt/forum9/lt/docs/speeches/Irena_Urbutyte.ppt
41. Urmonas A. Nevyriausybių organizacijų sąvoka, esmė ir vieta visuomenėje.
[žiūrėta 2009-01-15]. Prieiga per internetą:
<http://www3.mruni.lt/padaliniai/FAKULTETAJ/tf/atk/NVO%20lektura/Nevyriausybiu%20organizaciju%20savoka.doc>
42. Vasauskaitė K. Nevyriausybių organizacijų sistema Lietuvoje. Referatas. Vilnius. Lietuvos teisės universitetas. [žiūrėta 2009-02-03]. Prieiga per internetą:
<http://193.219.57.1/padaliniai/FAKULTETAJ/tf/atk/NVO%20lektura/Vasauskaite%NVO.doc>
43. Viešosios įstaigos steigimas. [žiūrėta 2009-02-06]. Prieiga per internetą:
http://www.teisininkai.net/vsi_steigimas_7.htm
44. Vilniaus kultūros ir meno NVO. [žiūrėta 2009-09-21]. Prieiga per internetą:
http://www.eurodesk.lt/index.php?page=10077&savivaldybe=vilnius_m#orgtype_6
45. Vilniaus jaunimo NVO. [žiūrėta 2008–09–21]. Prieiga per internetą:
http://www.eurodesk.lt/index.php?language=lt&page=10077&savivaldybe=vilnius_m#orgtype_12
46. Vilniaus sporto NVO. [žiūrėta 2008–09–21]. Prieiga per internetą:
http://www.eurodesk.lt/index.php?page=10077&savivaldybe=vilnius_m#orgtype_13
47. Vilniaus sveikatos srities NVO. [žiūrėta 2008–09–21]. Prieiga per internetą:
http://www.eurodesk.lt/index.php?language=lt&page=10077&savivaldybe=vilnius_m#orgtype_16

48. Vilniaus švietimo NVO. [žiūrėta 2008–09–21]. Prieiga per internetą: http://www.eurodesk.lt/index.php?page=10077&savivaldybe=vilnius_m#orgtype_17

49. VBP (vystomoji bendradarbiavimo politika) - sudėtinė užsienio politikos dalis, kuria siekiama prisidėti prie skurdo mažinimo, saugumo, stabilumo ir ekonominio gerbūvio pasaulyje

kūrimo.[žiūrėta 2009–02–03]. Prieiga per internetą:

http://209.85.129.132/search?q=cache:4ypTsw5TyUsJ:www.ngo.lt/forum9/lt/docs/speeches/Irena_Urbutyte.ppt+%E2%80%A2+Visuomen%C4%97s+supa%C5%BEindinimas+su+vystomuoju+bendradarbiavimu+bei+supratimo+apie+VBP+tikslus+bei+naud%C4%85+didinimas%3B&hl=lt&ct=clnk&cd=1&gl=lt&lr=lang_lt

ANKETINĖ APKLAUSA

(NVO atstovams)

“Savivaldos institucijų ir nevyriausybinių organizacijų bendradarbiavimo ypatumai”

Mielas (a) respondente,

Šia apklausa siekiama ištirti vietos valdžios institucijų ir nevyriausybinių organizavimo bendradarbiavimo galimybes ir jų barjerus. Siekiama išanalizuoti nevyriausybinių organizacijų finansavimo ir rėmimo šaltinius nevyriausybinių organizacijų atstovų bei vietos savivaldos institucijų darbuotojų požiūriu. Labai **svarbi Jūsų nuomonė** ir nuoširdūs atsakymai.

Prašome **užpildyti anketą iki galo**, nepaliekant neatsakytų klausimų.

APKLAUSA YRA ANONIMINĖ

Norime patikinti, kad Jūsų asmeninė nuomonė ir duomenys nebus viešai skelbiami, t.y. atsakęs asmuo liks nežinomas. Bus skelbiami tik apibendrinti tyrimo duomenys.

DĖKOJAME UŽ DALYVAVIMĄ IR LINKIME SĖKMĖS!

ATSAKYKITE Į KELETĄ KLAUSIMŲ APIE SAVE

Jums tinkančius atsakymus įrašykite arba pažymėkite **X**

1. Jūs esate:

- Vyras
- Moteris

2. Jūsų amžius (įrašykite):

.....

3. Jūsų išsilavinimas:

- Nebaigtas vidurinis
- Vidurinis
- Spec. Vidurinis
- Nebaigtas aukštasis
- Aukštasis neuniversitetinis
- Aukštasis universitetinis

4. Jūsų baigta studijų sritis:

- Technologiniai mokslai
- Humanitariniai mokslai
- Socialiniai mokslai
- Fiziniai mokslai
- Meno studijos
- Biomedicinos mokslai

5. Jūsų kvalifikacija pagal diplomą:

- Viešasis administravimas
- Kita (įrašykite):.....

7. Jūsų pareigos:

- Vadovas
- Tarnautojas/specialistas
- Kita (įrašykite):.....

8. Jūsų darbo stažas NVO (įrašykite):.....

9. NVO pavadinimas ir veiklos sritis (įrašykite):

.....

10. Kiek Jūsų NVO vienija narių? (įrašykite).....

11. Kokie Jūsų bendrijos ir Šiaulių miesto Savivaldybės partnerystės ryšiai ?

- Skyrė patalpas Jūsų NVO
- Pilnai išlaiko darbo patalpas
- Finansuoja Jūsų rašytus projektus
- Remia organizuojant įvairius renginius
- Kita (įrašykite):.....

12. Ar esate patenkinti bendradarbiavimu su Šiaulių miesto Savivaldybe? Savo atsakymą pagrįskite.

.....
.....

13. Pateikite keletą pasiūlymų kaip pagerinti bendradarbiavimą tarp Savivaldybės ir NVO.

.....
.....
.....

ANKETINĖ APKLAUSA

(savivaldybės darbuotojams)

“Savivaldos institucijų ir nevyriausybinių organizacijų bendradarbiavimo ypatumai”

Mielas (a) respondente,

Šia apklausa siekiama ištirti vietos valdžios institucijų ir nevyriausybinių organizavimo bendradarbiavimo galimybes ir jų barjerus. Siekiama išanalizuoti nevyriausybinių organizacijų finansavimo ir rėmimo šaltinius nevyriausybinių organizacijų atstovų bei vietos savivaldos institucijų darbuotojų požiūriu. Labai **svarbi Jūsų nuomonė** ir nuoširdūs atsakymai.

Prašome **užpildyti anketą iki galo**, nepaliekant neatsakytų klausimų.

APKLAUSA YRĄ ANONIMINĖ

Norime patikinti, kad Jūsų asmeninė nuomonė ir duomenys nebus viešai skelbiami, t.y. atsakęs asmuo liks nežinomas. Bus skelbiami tik apibendrinti tyrimo duomenys.

DĖKOJAME UŽ DALYVAVIMĄ IR LINKIME SĖKMĖS!

ATSAKYKITE Į KELETĄ KLAUSIMŲ APIE SAVE

Jums tinkančius atsakymus įrašykite arba pažymėkite **X**

1. Jūs esate:

- Vyras
- Moteris

2. Jūsų amžius (įrašykite):

.....

3. Jūsų išsilavinimas:

- Nebaigtas vidurinis
- Vidurinis
- Spec. Vidurinis
- Nebaigtas aukštasis
- Aukštasis neuniversitetinis
- Aukštasis universitetinis

4. Jūsų baigta studijų sritis:

- Technologiniai mokslai
- Humanitariniai mokslai
- Socialiniai mokslai
- Fiziniai mokslai
- Meno studijos
- Biomedicinos mokslai

7. Skyrius, kuriame Jūs dirbate:

- Aptarnavimo
- Administravimo
- Švietimo
- Personalo
- Socialinių paslaugų
- Finansų
- Ekonomikos
- Kita (įrašykite):.....

8. Jūsų pareigos:

- Vadovas
- Tarnautojas/specialistas
- Kita (įrašykite):.....

9. Jūsų darbo stažas viešajame sektoriuje (įrašykite):.....

10. Ką žinote apie NVO vykdomą veiklą Šiaulių mieste? (įrašykite):

.....
.....

11. Jūsų bendradarbiavimo galimybės su Šiaulių NVO? (įrašykite):

.....
.....

12. Pateikite keletą pasiūlymų kaip pagerinti bendradarbiavimą tarp Savivaldybės ir NVO. (įrašykite):

.....
.....
.....
.....

Didžiausių Lietuvos miestų bei Europos šalių nevyriausybinių organizacijų duomenys

Eil. Nr.	Veiklos sritis	Organizacijos pavadinimas	Veiklos aprašymas	Vieta Lietuvoje ir Europoje
1.	Jaunimo problematika	Kauno jaunimo tvarkos palaikymo būrys (KJTPB)	Kurti jaunimo užimtumo centrus, saugoti mokymo įstaigas nuo narkotinių bei psichotropinių medžiagų platinimo, talkinti policijai bei aplinkosaugai jų organizuojamų reidų metu. ¹¹⁶	Kaunas
		Asociacija „JCI Lietuva“, Šiaulių filialas (Junior Chamber International – tarptautiniai jaunimo rūmai)	JCI misija – prisidėti prie pasaulio bendruomenės progreso, suteikiant jauniems žmonėms galimybę tobulinti lyderio, socialinio atsakingumo, verslumo ir komunikabilumo savybes. ¹¹⁷	Šiauliai, Kaunas Panevėžys, Vilnius
		Asociacija „AIESEC Lietuva“, Šiaulių filialas	AIESEC yra tarptautinis tinklas jauniems žmonėms, siekiantiems išnaudoti ir tobulinti savo žinias bei įgūdžius, taip prisidedant prie savų valstybių ir visuomenių vystymosi. Veikdami daugiau nei 900 biurų 100- e pasaulio šalyse, suderina jaunų ir iniciatyvių visuomenės narių ugdymą su sprendimais verslui. ¹¹⁸	Šiauliai, Vilnius... paplitusi ir visoje Europoje

¹¹⁶ Kauno nevyriausybinių organizacijų. [žiūrėta 2008–09–21]. Prieiga per internetą: <http://www.kaunonvo.lt/1044>.

¹¹⁷ Mizgerienė V., Raustienė E. (2007). Šiaulių Nevyriausybinių organizacijų konfederacija. Informacinis leidinys. Šiauliai: Titnago spaustuvė. p. 29

¹¹⁸ Ten pat. p. 29

		Europos jaunimo parlamentas (The European Youth Parliament)	Europos jaunimo parlamentas (The European Youth Parliament) – ne pelno siekianti, nepolitinė organizacija, kuri skatina Europos jaunimą aktyviai įsijungti į kultūrinį gyvenimą. Ši organizacija kiekvienais metais pritraukia 20,000 jaunuolių iš visos Europos. ¹¹⁹	
		Klaipėdos jaunimo organizacijų asociacija "Apskritasis stalas"	Organizacijos tikslas – stiprinti jaunimo organizacijų vaidmenį visuomenėje, skatinti jų tarpusavio bendradarbiavimą, atstovauti jaunimo interesams valstybinėse institucijose bei kitose organizacijose. ¹²⁰	<i>Šiauliai, Kaunas, Vilnius, Klaipėda ir kt.</i>
		Klaipėdos "Ažuolyno" gimnazijos moksleivių atstovybė (KAGMA)	Skatinti moksleivių pilietinį aktyvumą, stiprinti jų organizuotumą. Skatinti moksleivių iniciatyvumą, savarankiškumą ir kūrybiškumą, dalyvavimą savivaldoje. ¹²¹	<i>Klaipėda</i>
		Jaunimo klubas "Vija"	suburti jaunimą, besidominantį Lietuvos kultūriniu paveldu, supažindinti su Lietuvos archeologiniu, istoriniu palikimu, naujausiais tyrimais, tvarkyti gamtą; -siekti, kad mokiniai įgytų kalbinės raiškos, elgesio manierų, bendravimo įgūdžių. ¹²²	<i>Vilnius</i>

¹¹⁹ European youth organizations. [žiūrėta 2008–09–21]. Prieiga per internetą: http://en.wikipedia.org/wiki/European_Youth_Parliament.

¹²⁰ Klaipėdos jaunimo NVO. [žiūrėta 2008–09–21]. Prieiga per internetą: http://www.eurodesk.lt/index.php?language=lt&page=10077&savivaldybe=klaipeda_m#orgtype_11

¹²¹ Ten pat. [žiūrėta 2008–09–21]. Prieiga per internetą: http://www.eurodesk.lt/index.php?language=lt&page=10077&savivaldybe=klaipeda_m#orgtype_11.

¹²² Vilniaus jaunimo NVO. [žiūrėta 2008–09–21]. Prieiga per internetą: http://www.eurodesk.lt/index.php?language=lt&page=10077&savivaldybe=vilnius_m#orgtype_12

		"Tekančios saulės" klubas	Remti Lietuvos Respublikos draugystę ir bendradarbiavimą su Tolimųjų Rytų šalimis, organizuoti susirinkimus, seminarus, konferencijas, parodas, stovyklas ir kt. Klubo narių vienas iš svarbiausių tikslų – kuo platesni draugiški ryšiai su Tolimųjų Rytų šalių meną puoselėjančiais žmonėmis, tuo pačiu supažindinant juos su Lietuvos kultūra, tradicijomis, su atviru, nuoširdžiu ir draugišku Lietuvos piliečių būdu. ¹²³	<i>Vilnius</i>
2.	Sveikata	Visuomeninė jaunimo organizacija "Lietuvos sveikasis jaunimas"	Skatinti sveikos pilietinės jaunuomenės kūrimąsi Lietuvoje; Jaunimo tarpe formuoti požiūrį - "sveikata - aukščiausia vertybė". ¹²⁴	<i>Vilnius</i>
		Sveikos gyvensenos būrelis	Buria jaunimą, norintį gyventi ir mokytis gyventi sveikai. ¹²⁵	<i>Kauno raj.</i>
		Sveikos gyvensenos būrelis, SP-infocentras	Moksleivių sveikos gyvensenos ugdymas. ¹²⁶	<i>Kauno raj.</i>
		Klaipėdos jaunimo sveikatos centras "Bendraamžiai"	Vykdyti prevencinę veiklą neformalaus ugdymo formomis bei teikiant jaunimui draugiškas paslaugas siekiant sumažinti sergamumą, priklausomybę žalingiems įpročiams ir mažinant jaunimo nusikalstamumą. ¹²⁷	<i>Klaipėda</i>

¹²³ Vilniaus jaunimo NVO. [žiūrėta 2008–09–21]. Prieiga per internetą: (http://www.eurodesk.lt/index.php?language=lt&page=10077&savivaldybe=vilnius_m#orgtype_12).

¹²⁴ Vilniaus sveikatos sritys NVO. [žiūrėta 2008–09–21]. Prieiga per internetą: http://www.eurodesk.lt/index.php?language=lt&page=10077&savivaldybe=vilnius_m#orgtype_16

¹²⁵ Kauno sveikatos sritys NVO. [žiūrėta 2008–09–21]. Prieiga per internetą: http://www.eurodesk.lt/index.php?language=lt&page=10077&savivaldybe=kaunas_r#orgtype_16

¹²⁶ Ten pat. [žiūrėta 2008–09–21]. Prieiga per internetą: http://www.eurodesk.lt/index.php?language=lt&page=10077&savivaldybe=kaunas_r#orgtype_16

¹²⁷ Klaipėdos sveikatos sritys NVO. [žiūrėta 2008–09–21]. Prieiga per internetą: http://www.eurodesk.lt/index.php?page=10077&savivaldybe=klaipeda_m#orgtype_16

		LRKJ Klaipėdos komitetas	Socialinė pagalba labiausiai pažeidžiamiems žmonėms; Prevencinė veikla mokyklose Darbas su savanoriais, jų mokymas ir kvalifikacijos kėlimas. ¹²⁸	<i>Klaipėda</i>
		VŠĮ „Šiaulių donoras“	Supažindinti Lietuvos gyventojus su neatlygintinos kraujo ir organų donorystės siekiais; skatinti ir plėtoti neatlygintiną donorystę; dalyvauti tarptautinėse neatlygintinos donorystės programose; atlikti tyrimą apie donorystę; kelti donorų prestižą. ¹²⁹	<i>Šiauliai</i>
		Šiaulių sveikos gyvensenos klubas „Šviesuoliai“	Vykdyti švietėjišką veiklą, siekti darnos savyje, šeimoje, visuomenėje, gamtoje; organizuoti kūno kultūros pratybas, sveikatingumo renginius. ¹³⁰	<i>Šiauliai</i>
		Europos Psichiatrijos Asociacija (The European Psychiatric Association)	Tai didžiausia tarptautinė psichiatrijos asociacija Europoje, jungianti narių 57 šalyse. EPA tikslas – pagerinti psichinę negalią turinčių pacientų gydymą visoje Europoje. ¹³¹	<i>Prancūzija</i>
		Pasaulinė Neurochirurgijos Federacija (World Federation of Neurosurgical Societies (WFNS))	Bendradarbiauti su kitomis neurochirurgijos asociacijomis visame pasaulyje bei pasidalinti turima patirtimi. Paremti atliekamus tyrimus neurochirurgijos bei panašiose srityse. Pagerinti pacientų neurochirurgijos priežiūrą. ¹³²	<i>Šveicarija</i>

¹²⁸ Klaipėdos sveikatos srities NVO. [žiūrėta 2008–09–21]. Prieiga per internetą: http://www.eurodesk.lt/index.php?page=10077&savivaldybe=klaipeda_m#orgtype_16

¹²⁹ Mizgerienė V., Raustienė E. (2007). Šiaulių Nevyriausybių organizacijų konfederacija. Informacinis leidinys. Šiauliai: Titnago spaustuvė. p. 25

¹³⁰ Ten pat. 26

¹³¹ European health organizations. [žiūrėta 2008–09–21]. Prieiga per internetą: <http://www.aep.lu/>

¹³² European health organizations. [žiūrėta 2008–09–21]. Prieiga per internetą: http://www.wfns.org/pages/mission_statement/15.php

3.	Kultūra ir menas	Edukacinis kultūrinis centras „Metidė“	Jaunimo mokymas dainuoti, šokti. Organizuoti įvairius spektaklius, renginius. ¹³³	<i>Klaipėda</i>
		Klaipėdos jaunimo teatras „Aušra“	Jaunimo popamokinės veiklos organizavimas, spektaklių rengimas. ¹³⁴	<i>Klaipėda</i>
		Kauno choreografijos klubas "Marijano studija"	Organizuoti jaunimo laisvalaikį, įvairius renginius, vakarones, konkursus. Organizuoti mokomuosius kursus, seminarus. Populiarinti ir plėtoti šokių kultūrą tarp jaunimo ir suaugusiųjų. ¹³⁵	<i>Kaunas</i>
		Kauno Kazio Binkio teatras	Suteikti erdvę ir galimybes kūrybingo jaunimo saviraiškai bei kūrybos pristatymui Lietuvoje ir užsienyje. atstovauti savo miestą regioninėse ir respublikinėse šventėse. ¹³⁶	<i>Kaunas</i>
		YFU Lietuva“, tarptautinė moksleivių mainų organizacija	YFU suteikia galimybę moksleiviams išvykti metams, semestrai ar vasarai mokytis į kitą šalį, o šeimoms – priimti atvykusį moksleivį. YFU stengiasi stiprinti supratimą, toleranciją bei taiką tarp įvairių rasių, tikėjimų ir tautybių žmonių. ¹³⁷	<i>Vilnius</i>
		Klubas "Mene"	Suteikti erdvę ir galimybes kūrybingo jaunimo saviraiškai bei kūrybos pristatymui Lietuvoje ir užsienyje. Organizuoti, prodiusuoti, remti ir rengti jaunimo šiuolaikinio meno parodas, renginius. ¹³⁸	<i>Vilnius</i>

¹³³ Klaipėdos kultūros ir meno NVO. [žiūrėta 2008–09–21]. Prieiga per internetą: http://www.eurodesk.lt/index.php?page=10077&savivaldybe=klaipeda_m#orgtype_6.

¹³⁴ Ten pat. [žiūrėta 2008–09–21]. Prieiga per internetą: http://www.eurodesk.lt/index.php?page=10077&savivaldybe=klaipeda_m#orgtype_6

¹³⁵ Kauno kultūros ir meno NVO. [žiūrėta 2008–09–21]. Prieiga per internetą: http://www.eurodesk.lt/index.php?page=10077&savivaldybe=kaunas_m#orgtype_6

¹³⁶ Ten pat. [žiūrėta 2008–09–21]. Prieiga per internetą: http://www.eurodesk.lt/index.php?page=10077&savivaldybe=kaunas_m#orgtype_6

¹³⁷ Vilniaus kultūros ir meno NVO. [žiūrėta 2008–09–21]. Prieiga per internetą: http://www.eurodesk.lt/index.php?page=10077&savivaldybe=vilnius_m#orgtype_6

¹³⁸ Ten pat. [žiūrėta 2008–09–21]. Prieiga per internetą: http://www.eurodesk.lt/index.php?page=10077&savivaldybe=vilnius_m#orgtype_6

		Šiaulių gamtos ir kultūros paveldo apsaugos klubas "Aukuras"	Saugoti ir tvarkyti gamtos bei kultūros paveldą; Plačiau supažindinti visuomenę su gamtosaugos problemomis ir ugdyti ekologinę kultūrą, skatinti savišvietą; Rengti kraštotyrimines ekspedicijas, konkursus, seminarus, konferencijas. ¹³⁹	<i>Šiauliai</i>
		Kembridžo ir Oksfordo Belgijos miesto draugija (Cambridge & Oxford Societies of Belgium)	Organizuoti įvairius oficialius ir neoficialius renginius buvusiems studentams, įskaitant vakarienes, pašnekesius. ¹⁴⁰	<i>Belgija</i>
		Artangel Trust	Jaunimo meninių sugebėjimų tobulinimas. Dalyvavimas tarptautiniuose projektuose. ¹⁴¹	<i>Jungtinė Karalystė</i>
		Šiaulių vaikų estetinio lavinimo studija „Svajokliai“	Ugdyti ir puoselėti vaikų ir jaunimo estetinį suvokimą įvairiose meno srityse. Organizuoti koncertus, parodas, spektaklius. ¹⁴²	<i>Šiauliai</i>
4.	Sportas	Fizinio ir Dvasinio tobulinimosi centras "Forma"	Populiarinti ir formuoti sveiko žmonių gyvenimo būdo įgūdžius; Dalyvauti sportinėse varžybose, sveikatingumo renginiuose; Organizuoti jaunimo vasaros sportines stovyklas. ¹⁴³	<i>Vilnius</i>
		Viešoji įstaiga "Lankininkų sporto klubas"	Populiarinti šaudymo iš lanko sportą. Ugdyti jaunų lankininkų profesionalumą. Įtraukti jaunus žmones į visuomeninę veiklą. ¹⁴⁴	<i>Vilnius</i>

¹³⁹ Šiaulių kultūros NVO. [žiūrėta 2008–09–21]. Prieiga per internetą: http://www.eurodesk.lt/index.php?page=10077&savivaldybe=siauliai_m#orgtype_6

¹⁴⁰ European culture organizations. [žiūrėta 2008–09–21]. Prieiga per internetą: http://www.google.com/Top/Regional/Europe/Belgium/Society_and_Culture/Organizations/

¹⁴¹ European arts organizations. [žiūrėta 2008–09–21]. Prieiga per internetą: http://www.google.com/Top/Arts/Organizations/Regional/United_Kingdom/

¹⁴² Šiaulių kultūros NVO. [žiūrėta 2008–09–21]. Prieiga per internetą: http://www.eurodesk.lt/index.php?page=10077&savivaldybe=siauliai_m#orgtype_6

¹⁴³ Vilniaus sporto NVO. [žiūrėta 2008–09–21]. Prieiga per internetą: http://www.eurodesk.lt/index.php?page=10077&savivaldybe=vilnius_m#orgtype_13

¹⁴⁴ Ten pat. [žiūrėta 2008–09–21]. Prieiga per internetą: http://www.eurodesk.lt/index.php?page=10077&savivaldybe=vilnius_m#orgtype_13

		Kauno dziudo klubas "Ryto saulė"	Plėtoti ir populiarinti dziudo ir kt. rytų kovos menus, ruošti aukštos kvalifikacijos sportininkus; organizuoti ir vykdyti varžybas. ¹⁴⁵	<i>Kaunas</i>
		Lietuvos kūno kultūros akademijos turistų klubas „Altus“	Plėtoti turizmą, kaip žmonių aktyvaus poilsio, rekreacinių poreikių tenkinimo priemonę. Skatinti jaunimo norą pažinti kultūrą ir gamtą. Organizuoti žygius tiek Lietuvoje, tiek kitose šalyse. Organizuoti įvairaus pobūdžio ir masto varžybas. ¹⁴⁶	<i>Kaunas</i>
		Klaipėdos miesto buriavimo klubas „Vėjas“	Klubas moko vaikus buriuoti "Optimist"-ais, "Kadet"-tais, "Luč-M" ir "Luč" jachtomis. ¹⁴⁷	<i>Klaipėda</i>
		Klaipėdos miesto ekstremalaus sporto klubas „Graindas“	Organizuoti jaunų žmonių laisvalaikį. Ugdyti žmonių gerovę, propaguoti sveiką gyvenseną. Siekti aukštų sportinių rezultatų respublikinėse bei tarptautinėse varžybose. ¹⁴⁸	<i>Klaipėda</i>
		Šiaulių sporto sąjunga „Žalgiris“	Organizuoja įvairaus amžiaus žmonėms įvairias vasaros ir žiemos šventes, turistinius žygius su dviračiais, slidėmis. ¹⁴⁹	<i>Šiauliai</i>
		Šiaulių turistų klubas	Tai savarankiška visuomeninė organizacija, savanorišku principu jungianti turistus, siekiančius tęsti pažintinio, sveikatingumo, sportinio turizmo ugdymo tradicijas. ¹⁵⁰	<i>Šiauliai</i>

¹⁴⁵ Kauno sporto NVO. [žiūrėta 2008–09–21]. Prieiga per internetą: http://www.eurodesk.lt/index.php?page=10077&savivaldybe=kaunas_m#orgtype_13

¹⁴⁶ Ten pat. [žiūrėta 2008–09–21]. Prieiga per internetą: http://www.eurodesk.lt/index.php?page=10077&savivaldybe=kaunas_m#orgtype_13

¹⁴⁷ Klaipėdos sporto NVO. [žiūrėta 2008–09–21]. Prieiga per internetą: http://www.eurodesk.lt/index.php?page=10077&savivaldybe=klaipeda_m#orgtype_13

¹⁴⁸ Ten pat. [žiūrėta 2008–09–21]. Prieiga per internetą: http://www.eurodesk.lt/index.php?page=10077&savivaldybe=klaipeda_m#orgtype_13

¹⁴⁹ Mizgerienė V, Raustienė E. (2007). Šiaulių Nevyriausybių organizacijų konfederacija. Informacinis leidinys. Šiauliai: Titnago spaustuvė. p. 30

¹⁵⁰ Ten pat. p. 30

		Tarptautinė Europos krepšinio mėgėjų federacija, FIBA (FIBA Europe)	FIBA federacija yra atsakinga už krepšinio kaip sporto vystymą Europoje. ¹⁵¹	
		Europos Nepelno siekianti Sporto organizacija (European Non-Governmental Sports Organization (ENGSO))	Pagrindinė organizacijos funkcija yra diskusijų forumas nacionalinio sporto skėtinių organizacijų atstovams. ¹⁵²	<i>Serbija</i>
5.	Švietimas	"Žinijos" švietimo ir mokymo centras	Plėtoti nevalstybinį suaugusių ir jaunimo švietimą; Ugdyti Lietuvos gyventojų tautinę savimone, dvasingumą ir kultūrą. ¹⁵³	<i>Vilnius</i>
		Leidybos ir informacijos centras „Už gyvybę“	Propaguoti ir skleisti žmogaus gyvybę teigiančias idėjas, apimant medicinos, kultūros, švietimo, religinę, socialinę ir kt. visuomenės veiklos sritis. ¹⁵⁴	<i>Kaunas</i>
		Psichologinis kūrybinis jaunimo centras	Psichologinės paramos teikimas jaunimui; kūrybinės saviraiškos ugdymas; jaunimo švietimas aktualiais klausimais; „Jaunimo linijos“ – savanorių anoniminės pagalbos telefonu veiklos vystymas. ¹⁵⁵	<i>Šiauliai</i>
		Lieporių mokyklos bendruomenė	Suaugusiųjų švietimas, etninio paveldo puoselėjimas, vykdomi tarptautiniai bei savivaldybės projektai. ¹⁵⁶	<i>Šiauliai</i>

¹⁵¹ European sports organizations. [žiūrėta 2008–09–21]. Prieiga per internetą: <http://www.ezilon.com/sports/basketballs/index.shtml>.

¹⁵² European sports organizations. [žiūrėta 2008–09–21]. Prieiga per internetą: <http://www.ucalgary.ca/lib-old/ssportsite/natorg.html>

¹⁵³ Vilniaus švietimo NVO. [žiūrėta 2008–09–21]. Prieiga per internetą: http://www.eurodesk.lt/index.php?page=10077&savivaldybe=vilnius_m#orgtype_17

¹⁵⁴ Kauno švietimo NVO. [žiūrėta 2008–09–21]. Prieiga per internetą: http://www.eurodesk.lt/index.php?page=10077&savivaldybe=kaunas_m#orgtype_17

¹⁵⁵ Mizgerienė V, Raustienė E. (2007). Šiaulių Nevyriausybių organizacijų konfederacija. Informacinis leidinys. Šiauliai: Titnago spaustuvė. p. 8

¹⁵⁶ Mizgerienė V, Raustienė E. (2007). Šiaulių Nevyriausybių organizacijų konfederacija. Informacinis leidinys. Šiauliai: Titnago spaustuvė. p. 10

		Europos tarptautinio švietimo asociacija (European association for international education)	Gerinti aukštąjį mokslą Europoje ir visame pasaulyje. Pagerinti studentų mokymosi kokybę. ¹⁵⁷	
		Europos jaunimo Konfederacija (European confederation of junior enterprises)	Gilinti jaunų žmonių mokslo žinias besimokinantiems universitetuose. Įtraukti kuo daugiau jaunimo į tarptautinius projektus. Suteikti jaunimui galimybę bendradarbiauti su kitų šalių studentais. ¹⁵⁸	<i>Belgija</i>

¹⁵⁷ European education organizations. [žiūrėta 2008–09–21]. Prieiga per internetą: http://portal.unesco.org/education/en/ev.php-URL_ID=48057&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html.

¹⁵⁸ Ten pat. [žiūrėta 2008–09–21]. Prieiga per internetą: http://portal.unesco.org/education/en/ev.php-URL_ID=48057&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html

Paramos fondai

Eil. Nr.	Paramos teikėjo pavadinimas	Teikiamos paramos prioritetai	Galimi paraiškų teikėjai	Teikiamos paramos pobūdis
Lietuvoje veikiantys tarptautiniai fondai ir programos				
Europos Sąjungos programos				
1.	<i>ES programa „Jaunimas“</i>	Ypatingas dėmesys programoje skiriamas jaunų žmonių (nuo 15 iki 25 metų), gyvenančių nepalankiomis sąlygomis, o taip pat jaunimo organizacijoms ir jaunimo grupėms, veikiančioms mažose vietinėse bendruomenėse, esančiose toli nuo kultūros ir švietimo centrų, pažinimui ir tobulėjimui. ¹⁵⁹	NVO, individualūs asmenys ir neformalios grupės.	Finansinė parama projektams.
2.	<i>Europos Sąjungos Leonardo da Vinci programos koordinavimo paramos fondas</i>	Pirmenybė teikiama mobilumo ir bandomiesiems projektams, kuriais siekiama tobulinti žmonių ypač jaunimo įgūdžius ir kompetencijas visų lygių pirminiame profesiniame rengime per neatsiejama nuo darbo mokymą, siekiant geresnių įdarbinimo ir profesinės integracijos galimybių. ¹⁶⁰	Visos organizacijos (mokymo įstaigos, verslo įmonės, privačios, valstybinės ir NVO)	Finansinė parama projektams.
3.	<i>Phare Nacionalinė programa – Investicijos į acquis communautaire</i>	Pirmenybė teikiama: investicijų į valstybės įstatyminę bazę bendras finansavimas siekiant sustiprinti įstatyminę infrastruktūrą, kuri yra būtina acquis atitikčiai. Investicijų į ekonominę ir socialinę sanglaudą, pradėtų teikti pagal PHARE programas, bendras finansavimas taikant metodus, panašius į jau taikomus valstybėse narėse, tokius kaip Europos regioninės plėtros fondas ir Europos socialinis fondas. ¹⁶¹	Valstybės įstaigos, NVO.	Finansinė parama projektams.

¹⁵⁹ Parama Lietuvos nevyriausybinėms organizacijoms. (2003). Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centras. Vilnius: UAB „Judex“. p. 23

¹⁶⁰ Ten pat. p. 25

¹⁶¹ Ten pat. p. 28

Jungtinių Tautų programos				
4.	<i>Jungtinių Tautų vystymo programa (JTVP)</i>	Pirmenybė teikiama veiklai, kuria siekiama skatinti pilietinių teisių įgyvendinimą ir efektyvų valstybės valdymą, ekonomines ir socialines teises ir teises į subalansuotą aplinką, bendruomenės, regiono ir kaimo plėtrą. ¹⁶²	NVO	Finansinė parama projektams.
5.	<i>Lietuvos nacionalinė UNESCO komisija</i>	Prioritetinės UNESCO sritys: švietimas, mokslas, kultūra, paveldas, gamtos apsauga ir kt. ¹⁶³	NVO, valstybinės institucijos.	Finansinė parama projektams.
Lietuvos fondai				
6.	<i>Jaunimo tarptautinio bendradarbiavimo agentūra</i>	JTBA remia jaunimo bendradarbiavimo apskričių bei savivaldybių lygyje stiprinimą; koordinuoja Europos Sąjungos programos jaunimo finansinės paramos skyrimą tarptautinio jaunimo bendradarbiavimo projektams, ypač skirtingiems jauniems žmonėms, gyvenantiems tobulėjimui, vystymuisi, pažinimui nepalankioje aplinkoje. ¹⁶⁴	NVO, individualūs asmenys ir neformalios grupės.	Finansinė parama projektams, stipendijoms individams, seminarai konsultacijos.
7.	<i>Labdaros ir paramos fondas „Bėdų turgus“</i>	Pirmenybė teikiama labdarinai veiklai socialinės globos ir rūpybos, sveikatos apsaugos, mokslo, kultūros bei švietimo srityse, pagalbai įsidarbinant, keičiant kvalifikaciją bei žmonių su negalia ar praradusių darbą integracijai. ¹⁶⁵	Individualūs asmenys ir neformalios grupės, NVO.	Stipendijos individams, nemokamos paslaugos, nemokami gaminiai, prekės.
8.	<i>Almos Adamkienės labdaros ir paramos fondas</i>	Pirmenybė teikiama veiklai, susijusiai su kaimo mokyklų ir jose besimokančių vaikų rėmimu. ¹⁶⁶	Individualūs asmenys, neformalios grupės.	Nemokami gaminiai, prekės.
Užsienio fondų atstovybės Lietuvoje				
9.	<i>Atviros Lietuvos fondas</i>	Remiama veikla pilietinės visuomenės plėtros, viešosios politikos, teisės, bendruomenės ir regionų plėtros, švietimo ir mokslo, sveikatos, kultūros, moterų, informacijos ir leidybos srityse. ¹⁶⁷	NVO, individualūs asmenys, neformalios grupės, valstybės įstaigos.	Finansinė parama veiklai, finansinė parama projektams, stipendijos individualiems asmenims.

¹⁶² Parama Lietuvos nevyriausybinėms organizacijoms. (2003). Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centras. Vilnius: UAB „Judex“. p. 31

¹⁶³ Ten pat. p. 33

¹⁶⁴ Ten pat. p. 36

¹⁶⁵ Ten pat. p. 38

¹⁶⁶ Ten pat. p. 35

¹⁶⁷ Ten pat. p. 48

10.	Baltijos-Amerikos partnerystės programa	Pirmenybė teikiama veiklai, kuria siekiama gerinti NVO teisinę ir politinę aplinką, stiprinti NVO organizacinius gebėjimus ir stabilumą, stiprinti NVO, verslo sektoriaus, vietos valdžios ir visuomenės savitarpio supratimą ir partnerystę, įtvirtinti trečiojo sektoriaus organizacijų vaidmenį socialinės integracijos procese, skatinti aktyvų piliečių dalyvavimą vietos valdžios institucijoms priimant sprendimus, stiprinti bendruomeninio judėjimo plėtrą, skatinti bendruomenės filantropijos plėtrą šalyje pritraukiant vietos resursus. ¹⁶⁸	NVO	Finansinė parama veiklai, finansinė parama projektams.
11.	Šiaurės Ministrų Tarybos informacijos biuras Lietuvoje	Šiaurės ir Baltijos šalių bendradarbiavimas tokiose prioritetinėse srityse, kaip demokratijos ir gerovės, kultūros kėlimas ir mainai, rinkos ekonomikos plėtra. ¹⁶⁹	NVO, valstybės įstaigos.	Finansinė parama projektams, stipendijos individualiems asmenims.
Ministerijos				
12.	Aplinkos ministerija	Aplinkosaugos srities švietimas, mokymas, specialistų kvalifikacijos gerinimas, aplinkosaugos srities informacijos sklaida ir leidyba, aplinkos apsaugos renginių bei konkursų organizavimas, tarptautinių projektų bei sutarčių aplinkosaugos srityje įgyvendinimas. ¹⁷⁰	NVO	Finansinė parama projektams, techninė pagalba, teikiama informacija, sudaroma galimybė dalyvauti seminaruose, konferencijose.
13.	Kultūros ministerija	Pirmenybė teikiama NVO kultūros projektams, skatinantiems profesionalaus meno sklaidą regionuose, regionų ir kaimo kultūros plėtrą, etninės kultūros ir vietos tradicijų globą ir plėtrą, vaikų ir jaunimo meninę saviraišką, kultūros paveldo ir jo kultūrinės vertės išsaugojimo aktualizavimą, tarptautinius kultūrinius mainus. ¹⁷¹	NVO	Finansinė parama veiklai, finansinė parama projektams.

¹⁶⁸ Parama Lietuvos nevyriausybinėms organizacijoms. (2003). Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centras. Vilnius: UAB „Judex“. p. 50

¹⁶⁹ Ten pat. p. 57

¹⁷⁰ Ten pat. p. 59

¹⁷¹ Ten pat. p. 61

14.	<i>Socialinės apsaugos ir darbo ministerija</i>	Pirmenybė teikiama neigaliųjų socialinės integracijos, vaikų dienos centrų, vaiko teisių apsaugos, narkomanų reabilitacijos bei prevencijos programoms. ¹⁷²	NVO	Finansinė parama projektams.
15.	<i>Švietimo ir mokslo ministerija</i>	Pirmenybė teikiama veiklai, skatinančiai aktyvų valstybės, savivaldybių, institucijų bei NVO, dirbančių nusikaltimų prevencijos srityje, bendradarbiavimą. ¹⁷³	NVO, valstybės įstaigos.	Finansinė parama veiklai, finansinė parama projektams.
16.	<i>Užsienio reikalų ministerija</i>	Pirmenybė teikiama projektams, susijusiems su integracija į ES, integracija į NATO, tarptautiniais santykiais, diplomatine tarnyba. ¹⁷⁴	NVO	Finansinė parama projektams.
17.	<i>Vidaus reikalų ministerija</i>	Pirmenybė teikiama veiklai korupcijos prevencijos, visuomenės saugumo, kovos su prostitucija bei teisėtvarkos srityse. ¹⁷⁵	NVO, valstybės įstaigos.	Finansinė parama projektams.
18.	<i>Žemės ūkio ministerija</i>	Kaimo plėtros ir informacijos departamentas pirmenybė teikia moksliniams tiriamiesiems darbams žemės ūkio srityje, žemės ūkio aukštesniosioms mokykloms, konsultavimui, kvalifikacijos gerinimui, žemės ūkio darbuotojų savivaldos plėtrai ir švietimui bei kultūrai, gyventojų užimtumui ir socialinei infrastruktūrai. ¹⁷⁶	NVO, valstybės įstaigos.	Finansinė parama veiklai, finansinė parama projektams.

¹⁷² Parama Lietuvos nevyriausybinėms organizacijoms. (2003). Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centras. Vilnius: UAB „Judex“. p. 62

¹⁷³ Ten pat. p. 63

¹⁷⁴ Ten pat. p. 64

¹⁷⁵ Ten pat. p. 65

¹⁷⁶ Ten pat. p. 66

